

DE BAASZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 20 September 1889.

Noel 11: 1a, Blaast de basuin!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post, f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 3. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentie van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekadv. advertentie 3/2 maal.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Is het voor u lieben wel de tijd, dat gij woont in uw gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn? Hag. 1: 4

Advertentie en bestellingen vrachtfvrij te adreſseeren aan den Drukker G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Officiële Berichten enz., Stukken der Medewerkers, en Buitent. Bladen aan de ADMINISTRATIE te KAMPEN; (dhr. C. MULDER). — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de REDACTIE te AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN). —

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

Centrale Pastoraal-Conferentie

TE KAMPEN

Dond. 26 Sept. a. s.

Deze samenvoering van C. G. bedienaars des Woords, onderlingen en diakenen, tot welke ook hoogleraren en studenten als mede Christ.-onderwijzers, leden der Kerk, toegang hebben, zal, zoo de Heere wil, op bovenstaanden datum gehouden worden in de zaal der Theol. School.

Zij zal beginnen ten 9½ ure en vóór 6 uur eindigen; opdat ieder die zulks begeert, met den trein van 6 u. 25 m. kunne vertrekken. De voorm. zitting duurt van 9½-1 u.; de nam. begint precies ten 2½ ure.

De volgende belangrijke onderwerpen zullen worden ingeleid:

1. HET DOOPSCHE BEGINSEL door Dr. H. Bavinck.

2. DE AFSNIJDING VAN DE GEMEENTE (vg. het Form. van den Ban); hierbij inzonderheid te letten op Matth. 18:14-18; 1 Kor. 5:3-5; Tit. 3:10, door L. C. van Proosdij.

3. DE ROEPING DER GEREFORMEERDE KERK IN DEZEN TIJD TEGENOVER HET ROOMSCH-KATHOLICISME: theologie en praktijk, door Dr. L. Lindboom.

Voor zooveel de tijd het toelaat zullen, naar verkiezing der Vergadering, de volgende of andere

VARIA

in bespreking worden gebracht.

a. Wijze verdeling van arbeid is, ook in gemeente en kerk, noodzakelijk, zoowel voor de arbeiders als voor het te verrichten werk.

b. Hoe groot kan een gemeente zijn, om door één herder en leeraar naar behoefte bearbeid te kunnen worden?

c. Het gewicht van het opzienersambt. Is het niet noodig dat de leeraar met de onderlingen afzonderlijk vergaderen, tot bespreking van de geestelijke belangen der gemeente, en tot onderlinge oefening in de kennis des Woords, der Geref. Belijdenis en Kerkregering?

d. Het verband tusschen de bediening der tafelen en de bediening des Woords.

e. Gemeente-vergaderingen, op bepaalde tijden.

f. Is een gedrukt jaarlijksch verslag van den toestand enz. der gemeente aan te bevelen? Zou daarin — in groote steden — ook niet behooren een lijst van de leden, met opgave van straat enz. hunner woning?

g. Is er allerwege toename in de grondige kennis des Woords? Noodzakelijkheid van meerder onderzoek en bespreking der Schrift in de huisgezinnen. Roeping van vader en moeder.

Met aanbeveling van deze aanstaande vergadering in de gebieden, noodigen wij de broeders uit het »Centrum» en velen die daar buiten wonen, dringend uit, haar te bezoeken.

Het Comité.

Wie logies begeert, schrijve dat vóór 22 Sept. aan den heer J. Jansen, pedel der Theol. School.

Ook geve men kennis, of men wensch deel te nemen aan de maaltijd, die ten gerieve der broeders van elders zal worden aangericht, voor f 1.00 de persoon.

Zending onder Israël.

De Commissie voor de Chr. Geref. Zending onder Israël heeft de eer te kennis van belanghebbenden te brengen, dat er D. V. in de volgende maand te Utrecht een Zendingsdag zal worden gehouden. In Bidstond en Referaat zullen alsdan de belangen van Gods oude volk voor den troon der genade bepleit, en onder elkander besproken worden.

Stichtelijke Lectuur.

Het doel van Christus' lijden.

»Opdat Hij ons tot God zou brengen.» 1 Petr. 3:18.

»Tot God te brengen» was het doel van Christus' lijden. Eens waren wij bij God. Eens was God ons geluk, onze eer, ons levensdoel, maar ach, on-

De nadere regeling zal weldra worden meegedeeld.

Namens de Commissie,
E. KROPVELD,
Secr.-Pngmr.

Alblasserdam, 17 September '89.

Programma

van den eersten provinciale zendingsdag voor Inw. Zending in Overijsel, op Woensdag 9 October 1889, in het kerkgebouw der Chr. Geref. Gem. te Zwolle.

10 ure. Opening door den voorzitter Ds. J. Hessels te Zwolle.

10½-11½ ure. Onderwerp:

»Waarom is een Zendingsdag ook voor Overijsel gewenscht?»

Inleider: Ds. T. PILON van Heemse.

Met discussie.

11½ ure. Onderwerp:

»Welke is de beste wijze van werken op het gebied der Inw. Zending in Overijsel?»

Inleider: Ds. J. v. d. Vlies van Duurs-

woude, voormalig colporteur in Overijsel.

Met discussie.

Pauze.

2½ ure. Onderwerp:

»Behoort wat het Heilsleger doet ook tot het werk der Inw. Zending?»

Inleider: Ds. J. SLAGER van Nijverdal.

Met discussie.

Voorts zullen, als de tijd het toelaat, de volgende onderwerpen nog besproken worden:

1. Evangelisatie onder de hooge standen.

2. Aanprijzing van het Christelijk gezang bij de Inw. Zending.

3. Het vertrek van het Britsch- en Buitent. Bijbelgenootschap uit Nederland.

4. Is in sommige gevallen, ten aanzien van het werk der Inw. Zending, het uitbrengen eener motie niet aanbevelenswaard?

5. Is het bij de Inw. Zending niet verkiezlijker de krachten saam te trekken op één punt dan ze over verscheidene plaatsen te verdeelen?

6. De Middernachts Zending.

Pauze te 4½ ure.

5½ ure. Slotrede door Ds. J. VAN ANKEN te Rouveen.

NB. De toegang is vrij.

Mondbehoefte zijn, in de Pauze, te bekomen bij den kosten der kerk.

De Commissie.

Beroepen te Holwerd Ds. H. Scholten te Zuidhorn. Neige de Heere het hart van zijnen knecht om deze roeping op te volgen.

Namens den Kerkeraad der Chr. Geref. Gem. te Holwerd,

R. v. d. MEER, Scriba.

P.S. In dank ontvingen voor de gemeente alhier, van de Chr. Geref. Gem. te Aarn collectie f 5.60.

Sedert dien tijd niets ontvangen.

R. v. d. MEER.

KLUNDERT gecombineerd met Zevenbergen, 10 Sept. 1889. Uit een te voren gemaakt driel, werd heden alhier, onder leiding van onzen geachten Consul Ds. de Braal, met bijna alle stemmen tot herder en leeraar beroepen Ds. M. Onendag te Vriezenveen.

De Heere neige het hart van Zew. om met vrijmoedigheid tot ons te komen, is onze hartelijke wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,

C. MAC-LEAN.

ROTTERDAM, 12 Sept. Een treffende ure doorleefde de gemeente gisteren avond, toen haar geliefde leeraar Ds. J. W. A. Notten in de openbare Gods-verering herdacht de aanvaarding van het leeraarsambt, nu 25 jaren geleden. Na een ootmoedige gebod sprak Zew. naar luid van Ps. 65: 3a, eerst over gebedsverhooring in het algemeen; daarna in het bijzonder uit zijne persoonlijke, gemeentelijke en huiselijke geschiedenis. Daarna volgden gemeentelijke en particuliere aanspraken, waaronder ook tot de deputatie der Ned. Geref. gemeente. Hierna stond Ds. D. Klinkert op, betuigende onder gemeend

gevoel, de mond te zijn voor de vergadering, tot deelneming in de feestvreugde, vijftigste van Hand. 21: 14, meer bijzonder op het laatste deel. Was de herinnering van 25 jaren veel en groot, nu stond Zew. onder den indruk van het naderend vertrek, doch zeide: De wil des Heeren geschiedt; waartoe Zew. de vergadering opwekte en vroeg te zingen Ps 134: 3. Een zeer groote schare was aanwezig. Namens den Kerkeraad der Chr. Geref. Gemeente, J. ELFFERS, scriba.

TEN POST, 15 Sept. '89. Heden werd onze gemeente op nieuw verontrust door de bekendmaking, dat onze beminde leeraar Ds. H. Bulder eene roeping had ontvangen van de gemeente te Lint aan de Dedemsvaart. Dat de Heere Zew. hart moge neigen ook voor deze roeping te bedanken, is aller wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,

W. J. KERS, Scriba.

GENEMUIPIEN, 15 Sept. '89. Heden na de voormiddag-godsdiensttoefening, heeft de gemeente met eenparige stem tot herder en leeraar beroepen Ds. W. J. de Haas, pred. der Gem. te Hattem. Dat het den Heere moge behagen, dezen dienaar tot ons te zenden in zijnen gunst, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,

A. PRINS, Ond.

ZUIDHORN, 15 Sept. 1889. Hedenmorgen maakte onze beminde leeraar Ds. H. Scholten der gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de gemeente te Holwerd. De wensch en bede van kerkeraad en gemeente is, dat Zew. met volle vrijmoedigheid moge zeggen: »Ik blijf bij u.»

Namens den Kerkeraad,

O. OTTENS, Scriba.

ZWARTSWAAL. L. L. Zondag 15 Sept. mochten wij de liefde onzes Gods daarin ondervinden, dat onze beroepen leeraar M. H. K. Mol des voormiddags de gemeente werd ingeleid door Ds. W. Bosch van Andijk, die tot tekst gekozen had het 29ste vers van Filippiensen 2. Des namiddags aanvaardde Ds. Mol zijn dienstwerk, die tot tekst had gekozen het laatste gedeelte van het 7de vers van Psalm 4. Wij wenschen dat beide Leerredeken een blijvend indruk op ons mogen houden en gezegende vruchten mogen afwerpen. Wij danken Ds. Bosch voor de ons bewezen diensten en al de broeders die ons gediend hebben in onze vacature, inzonderheid onzen Eerw. Consul Ds. Nieuwenhuis van Brielle en Ds. te Grootenhuis van Hellevoetsluis, die ons met raad en daad hebben bijgestaan.

Namens den Kerkeraad,

L. v. d. SLUITS, Ond.

ZIERIKZEE, 16 Sept. Wij zijn verblijd, daar we in de vorige week tijding ontvingen, dat Ds. Keulemans onze roeping wenschte op te volgen. Ootmoedige dank vervult ons hart, nu de Heere bij vernieuwing toonde, onze gemeente in liefde te denken en beschaaude, die over ons het kwade geprofeet hadden. Zij de bedroefde gemeente genade geschonken om stil te berusten in Gods wijs en voorzichtig bestuur.

Namens den Kerkeraad der Chr. Geref. Gem. St. Domusstr.

D. MULDER, Scriba.

VRIEZENVEEN, 16 Sept. Gisteren morgen na de godsdiensttoefening maakte ons onze algemeen geachte leeraar Ds. Onendag bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de gem. te Klundert. Geve de Heere hem wijsheid om eene Gode welbehagelijke keuze te doen.

Namens den Kerkeraad,

B. PERKBOOM JZ., Scriba.

AMSTERDAM, 17 Sept. 1889. Met blijdschap kunnen we melden, dat onze geliefde leeraar Ds. A. Brouwer voor de op hem uitgebrachte roeping der gemeente te Elburg heeft bedankt. Zegene de Heere verder zijn dienstwerk onder ons en bevestigte Hij meer en meer den lieflijken band des vredes, die leeraar, kerkeraad en gemeente omvat.

Namens den Kerkeraad,

D. SWAGERMAN JR., Scriba.

Kas voor Emer. Pred., Pred. Wed. en Weezen.

Classis Arnhem.

2e coll. f 17,40

Gem. te Nijmegen f 30,90

» Varsveld f 9,41

» Winterswijk f 9,65

» Doesburg f 7,86

» Barchem f 7,86

Gem. te Zutphen 3e coll. f 24,60

Classis Hattem.

2e coll. f 14,—

» Hattem f 14,95

» Wezep f 12,61

» Heerde f 4,20

» Twello f 42,60

» Apeldoorn f 35,70

» Leiden Hoogracht f 24,33

» Leiden Heerengracht f 66,12

» Delft f 29,40

» 's Hage, Wagenstraat f 11,65

» 's Gravesande f 12,45

» Maastricht f 11,13

» Zegwaard f 21,60

» Maassluis f 32,95

» Scheveningen f 14,13

» de Lier f 17,915

» Naaldwijk f 5,—

Door Ds. Wisse Jonged.-vereen. te 's Hage f 2,10

Classis Rotterdam.

1e coll. f 10,13

» Bolnes f 115,35

» Rotterdam f 11,95

» Schoonhoven f 8,035

» Hoogvliet f 36,33

» Katendrecht f 27,17

» Pernis f 13,73

» Schoonhoven f 8,86

» Hoogvliet f 74,91

Classis Gorinchem.

2e coll. f 16,25

» Gorinchem f 7,60

» Gouda f 16,01

» West-Barendrecht f 6,45

» Oost-Barendrecht f 3,—

» Strijen f 3,—

» Hoeksche Waard f 10,—

» Dordrecht Kromh. f 67,395

» Alblasserdam f 16,41

» Giesendam f 12,135

» West-Barendrecht f 7,70

» Oost-Barendrecht f 3,10

In het kerkzake Alblasserdam f 5,—

Gift 's Gravesande f 5,—

Gem. te Puttershoek 2e coll. f 10,705

Classis Vlaardingen.

1e coll. f 11,25

» Ootloosplaat f 2,75

» Stellendam f 3,68

» Westmaas f 5,—

» Zwartswaal f 5,93

» Rozenburg f 1,—

» Numansdorp f 6,20

» Brielle f 6,18

» Vlaardingen 2e coll. f 29,56

» Spijkenisse f 11,40

» Ootloosplaat f 2,60

» Stellendam f 3,295

» Zwartswaal f 1,50

» Oud-Beijerland f 5,60

» Hellevoetsluis f 13,80

» Zuid-Beijerland f 8,20

2e coll. f 6,—

Classis Dordrecht.

1e coll. f 8,12

» Oudegeest f 3,355

» Urverp f 14,88

» Drachten f 5,135

» Rottevalle f 3,80

» Veenwoudsterwal f 4,15

» Dordrecht f 4,50

» Surhuisterveen f 4,70

» Westergeest f 1,—

Bij L. Hoekers ingekomen: f 1,—

Gevoonden in 't kerkzake te Dinteloord 2e coll. f 1,—

Classis Walcheren.

Gem. te Middelburg St. Pieterstr. f 19,76

» Serooskerke f 16,52

» Vlissingen f 19,19

» Kamperland f 9,91

Classis Goes.

» Nieuwpoort f 13,—

» Woudestad f 24,30

» Baarland f 6,25

» Heinkenszand f 13,60

» Ternenzand f 21,30

» Axel f 20,—

» Zaamslag f 20,—

Classis Zierikzee.

» Zierikzee Meelstr. f 18,30

» Zierikzee St. Domusstr. f 18,59

» Haamstede f 7,96

» Oosterland f 15,19

» Bruijasse f 10,—

» Colijnsplaat f 6,01

» Wissekerke f 2,215

Classis Genderen.

» 's Gravemoer f 5,—

Classis Haarlem.

en dan af te wachten wie haar aannemen, of naar willekeur verwerpen zou. Hij kwam niet om de zaligheid te verzekeren onder voorwaarde, dat men op held onrechtigheid te plegen. Voorwaar, dan zou geen enkele behouden worden. Hij kwam om *zalig te maken* op aarde. Hij leed om *tot God te brengen*. Zijne zwarte bruid moest witter worden dan sneeuw. Zij was van God gescheiden, Hij wilde haar verzoenen.

Hij wendde het oordeel der rampzaligheid af; Hij opende haar den hemel; maar Hij wilde ook dien hemel in het hart doen dalen bij den troost der vergeving der zonde, en de vaste hoop op het eeuwige leven. Hij wilde brengen tot het leven in Gods gemeenschap en in de kinderlijke vrees van zijnen Naam. Wat Hij verwierf, past Hij toe. Daartoe geeft Hij zijn woord en zendt Hij zijn Geest. Die Geest opent ons hart voor dat woord, het woord voor ons hart, overtaigt door de wet en vernebert door zijne kracht. Nu zien wij met andere oogen en hooren met andere ooren dan vroeger. Wij zien ons gescheiden van God. Wij voelen bittere smart. O, als wij weenen over een ziel, die van het lichaam is gescheiden, als wij tranen storten over een dierbare, die ons verliet en naar verre landen trok, hoe veel te meer reden om te weenen over onze ziel, wanneer wij haar van God zien gescheiden. Die scheiding wordt ons ondragelijk. Wij kennen ons bederf. Onze gerechtigheid blijkt ons een wegwerpelijk kleed. Wij kennen ons als onrechtvaardigen, prijzen Gods rechtvaardigheid en nemen een welgevallen in de straffen onzer onrechtigheden. De weg der verzoening wordt ons geopend. God openbaart zich als in Christus voldaan. Inwendig worden wij door den H. Geest onderwezen. Ons verstand wordt verlicht, en terwijl wij de Schrift in haar eigen licht lezen, worden onze zwaarigheden opgelost, onze twijfelingen ons ontnomen, en in Jezus' lijden en sterven zien wij het rantsoen, dat voor ons gegeven is. In Hem ontmoeten wij God. In Hem bestaan wij voor God. In Hem zien wij de gave van Gods liefde.

NOTTEN.
(Wordt vervolgd.)

Schriftbeschouwing.

Leven en onverderfelijkheid aan het licht gebracht.

2 Tim. 106 en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het evangelie.

Eenig begrip van leven en onsterfelijkheid vindt men bij de Heidenen; maar de werkelijkheid zelve wordt alleen gevonden in Jezus Christus. Hij is de levende tot in eeuwigheid die niet meer sterven kan, omdat Hij gestorven is, en toch leeft, in zijn verheerlijkt leven inoogstende de vrucht van zijne gehoorzaamheid tot in den dood. Maar dat zegt nog niet alles. Wij zouden, wisten wij niets dan dat, nog niet getroost zijn. Eerst wanneer aan den naam van Jezus een evangelie verbonden is, kan het feit zijner verrijzenis uit de dooden ons tot troost zijn. Wat toch zou het ons baten, of Hij voor zich al leefde in onsterfelijkheid? Slechts als degene, wiens leven het onze is, wiens onsterfelijkheid de onze waarborgt, kan Hij onze vreugde zijn. Maar alzoo is het. Zijne opstanding is niet slechts een feit uit zijne geschiedenis; het is meer, het is evenzeer een deel van de geschiedenis der ziele. God had Hem, zijnen eenigen, eeuwigen Zoon gegeven, opdat Hij, in alles ons gelijk geworden, uitgenomen de zonde, in zijn vleesch onze zonden dragen zou, heel zijn leven lang, maar inzonderheid aan het kruis. Het is wegens onze zonden, dat Hij sterft. Onze levensgeschiedenis zou, wijl zij samenvalt met de ontwikkeling der in ons wonende zonde, eigenlijk eindigen, daar waar de zijne eindigde, aan een kruis, dat is, in een staat, waarin dood en vloek volle, eeuwige heerschappij over ons hadden. Maar nu komt Christus tusschen beide vóór het zoover met ons is; ons zet Hij veilig ter zijde, stelt zich in onze plaats, vangt den ons dreigenden slag op, en leeft onze geschiedenis geheel uit, daarin namelijk dat Hij hare vrucht, den dood, vrijwillig inoogst. En als Hij nu uit den dood opgewekt wordt, dan is zulks een bewijs, dat Hij het levensrecht en de levensbron der zijnen geworden is. Is in zijnen dood de geschiedenis van hunnen ouden, vleeschelijken mensch geëindigd, in zijne opstanding begint die van hunnen nieuwen, geestelijken mensch; Hij is de tweede mensch, die in al de zijnen leven zal, zoodat zij zijn beeld zullen dragen, levende in onsterfelijkheid en in blinkende heiligheid als Hij. Daarom, dat deze dingen alzo zijn, is er aan zijne opstanding een evangelie verbonden, eene boodschap aan ons, en wel eene blijde boodschap, dat een iegelijk die in Hem geloof, leven zal door Hem. Van dit evangelie zegt Paulus, dat Christus er het leven en de onverderfelijkheid door aan het

licht heeft gebracht. Want waarlijk, Christus doet geen half werk, en een half werk zou het zijn, zoo Hij wel opgewekt was, maar zulks verborgen had gehouden, overmits niemand alsdan de vrucht zijns doods inoogsten zou, en tot het leven en de onverderfelijkheid komen. Daarom is de evangelie-prediking een noodzakelijke, onontbeerlijke schakel in den beker der verlossingsmiddelen; de raad Gods moet feit worden in Christus, en het feit wordt in den mond der evangeliedienaren; dan eerst kan er sprake zijn van geloof en van behoudenis, dan eerst kan Christus werk vrucht dragen en de raad Gods volbracht worden in de toebereiding der uitverkorenen. Wat wordt uit dit oogpunt bezien de prediking van het evangelie, het aan het licht brengen van leven en onverderfelijkheid, niet een allertreffelijkst werk! Er is onder de werken, door God aan menschen opgedragen, geen treffelijker. Het is een werk, waarop engelen jaloersch zouden worden. Het leven is er, de onverderfelijkheid is er, zij beide zijn er waar Christus uitgaat uit zijn graf, maar zoolang Christus als de opgewekte niet verkondigd wordt, zijn leven en onverderfelijkheid als in den nacht, als onder een deksel ongezien en werkeloos, blijft hij verre van ons en onmededeelbaar aan ons. Tot het woord der prediking ze uit het duister in het licht zet. Dan worden zij door het geloof de onze; dan wordt Christus ons eeuwig leven. Christus zelf brengt leven en onverderfelijkheid aan het licht door predikers te roepen en te zalven; het teekent het gewicht van dit werk. En is tevens een wenk voor de gemeente om dit gewichtig werk, de opleiding van de dienaren des evangelies, niet aan bijzondere personen toe te vertrouwen, maar hetzelfde te harte nemen; want het werk van Christus moet geschieden door zijn lichaam, en bepaaldelijk door degenen, die zelve reeds dienaars des woords zijn, volgens 2 Tim. 2 : 2; alwaar Paulus tot Timotheus zegt: Hetgeen gij van mij gehoord hebt, betrouw dat aan getrouwe menschen, welke bekwaam zullen zijn om ook anderen te leeren.

VAN ANDEL.

Leer en Kerkregering.

Antwoord aan Dr. Hoedemaker.

IV.

Een derde vraag is: *Ligt de Schriftuurlijke weg tot herstel over het erf der Scheiding?*

Wat wordt hier door *herstel* verstaan? Beteekent dit: terugbrengen van de Hervormde Kerk tot haar vorigen staat? Dan is het erf der Scheiding niet de weg die betreden kan worden. Die zich afscheidt kan niet dan indirect werkzaam zijn tot verandering van den toestand der Hervormde Kerk. Maar Kerkherstel is een woord dat jarenlang is vernomen en waartoe verlei paden zijn ingeslagen. De medische weg wordt door den een, de juridische door den ander aangeprezen. Welke weg ook werd gekozen, tot herstel bracht niets verbetering aan.

En waar gedurende een halve eeuw allerlei middelen zijn voorgeslagen en beproefd, is het inderdaad te verwonderen, dat de reformatoren van de Kerk in de Kerk nog den dood behouden om te hopen op herstel van eene Kerk, die als lichaam steeds kranker is geworden. Herstel van het lichaam dat Hervormde Kerk heet, is dan ook door de Scheiding niet bedoeld. Wel werd in 1834 de mogelijkheid aangenomen dat de Hervormde Kerk ter eeniger tijde terugkeerde, maar doel der Scheiding, om door de Scheiding die terugkeer te bevorderen, was het niet.

Dat eene Kerk, zoo ontaard van zichzelf als dit met de Hervormde het geval is, tot hare oorspronkelijke zuiverheid zou zijn teruggekeerd, is ook in de geschiedenis der Protestantische Kerken, zonder voorbeeld. En ik zie inderdaad geen enkelen grond in de Schrift, die voor de Hervormde Kerk kan doen hopen, wat nog in geene Kerk gezien is. Separatisme moet veroordeeld worden. Het zoeken van eene Kerk die geene gebreken heeft is een ijdel en onschriftuurlijk streven. Maar Scheiden van ongelovigen en die bewijzen niet van de Kerk te zijn is de Schriftuurlijke weg voor ieder gelovige.

Mijn antwoord op de derde vraag van Dr. H. is dus dit: De Scheiding is niet de weg tot herstel van de *Hervormde Kerk*. Zij is dit evenmin als de reformatie de weg was tot herstel van de *Roomsche Kerk*. Die het erf der Scheiding betreedt houdt op om aan het herstel van de Hervormde Kerk te arbeiden. Hij breekt er mee; is er geen lid van; houdt op tot haar te behooren; staat er buiten en alle gemeenschap met haar is verbroken.

Alle gemeenschap? Misduid dit niet. Er is hier sprake, niet van de innerlijke gemeenschap des geestes die er is en blijft tusschen allen die gelooven; ook niet van de gemeenschaps-oefening

als geloovigen in 't algemeen; maar er is sprake uitsluitend van Kerkelijke gemeenschap. Hoe hoog ook de muren die kerkgenootschappen van elkaar scheiden, zijn opgetrokken, nooit zijn ze hoog genoeg om den band die allen aan Christus verbindt en in Hem aan elkaar, te verbreken. In dit opzicht zijn alle geloovigen één, tot welke Kerk ze dan ook behooren. Roomsche of onroomsche, zij die in Christus gelooven, zijn en blijven één in Hem.

Maar als leden eener Kerk is er eene volkomene Scheiding. Dit kan en mag niet worden verheeld. Lid te zijn van de eene Kerk en tevens van de andere is eenvoudig onmogelijk. Onmogelijk zelfs voor de doleerende zoals dan ook langzamerhand door velen wordt ingezien en weldra door meerderen zal worden erkend. Er is nu eene Hervormde Kerk in Nederland; eene Kerk, die reeds in 1810 door Bilderdijk genoemd werd »eene samenvloeiing van alle Godonteerende dwalingen»; en er is eene van die Kerk afgescheidene Kerk, de Christelijke Gereformeerde, die het pand der Vaders trouw zoekt te bewaren en in leer, tucht en dienst het karakter draagt van de Kerk der Vaders.

Dat die Kerk der Scheiding grooten invloed heeft gehad op de beweging in de Hervormde Kerk, evenals de reformatie dit had op de Roomsche Kerk, is een onloochenbaar feit. Dat twee onzer vroegere predikanten thans behooren tot het 27tal der Amsterdamsche predikanten, strekke er voor ten bewijze, evenzeer als dat dezen ten bewijze moge dienen dat de weg tot herstel der Kerk, d. i. Hervormde Kerk niet loopt over het erf der Scheiding.

Maar al te bekrompen is het om van »herstel der Kerk» te spreken en dan door »Kerk» de Hervormde Kerk te verstaan. Kerkherstel ligt in Nederland, in onze dagen, over het erf der Scheiding. Op eigen bodem, d. i. op den bodem der Hervormde Kerk is het meer dan 50 jaren vruchteloos beproefd.

Mannen als Groen, de Costa, Molenaar, Kuyper, Hoedemaker en anderen hebben er hunne krachten en gaven aan gewijd, doch aanderen zoals Elout van Soeterwoude hebben ingezien dat Kerkherstel alleen in den weg van Scheiding mogelijk is.

Dat door Scheiding herstel mogelijk is bewijst de Chr. Ger. Kerk, die, afgescheiden van de Hervormde Kerk, zich openbaart in leer, tucht en dienst der Kerk der Vaders, de van ouds Gereformeerde Kerk van Nederland te zijn, al is zij dan ook beroofd van de stofteijke goederen en bezittingen der Kerk. Doch niemand zal wel durven beweren dat eene Kerk alleen daarom zou ophouden de Kerk te zijn zoo zij alles wat de Kerk had, bezit, minus de goederen en minus hare eenheid met en finantieelen steun van den Staat.

DE COCK.

Aan de Kerkeraden der Christ. Geref. Gemeenten.

I.

Uit gesprekken en brieven is mij gebleken, dat sommige kerkeraden en kerkeradsleden nog niet recht weten, wat zij met de hun onlangs toegezonden *Memorie van Toelichting* moeten aanvangen. Heel de vereniging tusschen Christ. Geref. en Ned. Geref. Kerken, gelijk zij in de Concept-akte ontworpen en voorgesteld is, komt hun zoo ingewikkeld voor; en de weg, dien deze zaak in de Kerkeradsvergaderingen nemen moet, ligt voor hen nog zoozeer in nevelen gehuld, dat een gids en een handwijzer hun niet overbodig toeschijnt.

Daar komt bij, dat het zeer wenschelijk is, om deze zaak ongeveer gelijktijdig in de kerkeradsvergaderingen te behandelen, en dan ook omstreeks denzelfden tijd op de classes ter sprake te brengen. Het zou toch kunnen gebeuren, dat de eene kerkeraad de *Memorie van Toelichting* reeds nu, en de andere eerst het volgend jaar in behandeling nam. Het is zelfs wel mogelijk, dat hier of daar heel de Concept-akte met de *Memorie* erbij in den hoek werd gelegd en in het vergeetboek geraakte. En dat zou jammer wezen voor Akte en *Memorie* beide. Het heeft zooveel moeite gekost, om ze in de wereld te brengen; indien beide, gelijk sommigen spreken, begraven moeten worden, laat het dan ten minste geschieden met eere.

Ergo, is nog, dat door deze verdrag van sommige kerkeraden ook de classes met deze zaak geen voortgang zouden kunnen maken, en de Provinciale vergaderingen genoodzaakt zouden zijn om haar op de lange baan te schuiven. En dat ware naar mij voorkomt niet gewenscht. Ik acht het noodig, dat de Christ. Geref. Kerk ten aanzien van de vereniging, gelijk zij in de Concept-akte wordt voorgesteld, niet overhaast, maar toch binnen een niet al te lang tijdsverloop tot eene beslissing kome. Wij moeten voor onszelven weten, waar wij aan toe zijn. Om velerlei redenen, die ik hier niet nader ont-

wikkelen kan, is dit hoogst noodzakelijk.

Om nu zulk eene gelijktijdige behandeling van de Concept-akte met hare *Memorie* in de vergaderingen van kerkeraden, Classes en Provincie te bevoorstellen, neem ik de vrijheid, om mij met een woord van nadere toelichting over den gang van zaken tot de kerkeraden te wenden en ten slotte hun een voorstel te doen. Ik besef, dat er moed toe behoort, om nog iets in de *Bazuin* over de vereniging te schrijven. Er is reeds zooveel goeds en schoons over gezegd, dat ik best begrijpen kan dat deze en gene mij toevoegt: mij dunkt, het kan nu wel; van het goede niet te veel; overlaad ons niet. En overtuigd, dat overlading zeer nadeelige gevolgen kan hebben, en dat matigheid eene echt christelijke deugd is, zou ik geneigd zijn, aan dit verzoek te voldoen. Maar ik weet, dat ik met dit schrijven althans enkele en kleinen dienst kan doen. Laat mij daarom voor eenige oogenblikken uwe lankmoedige aandacht gegund zijn. Ik beloof kort te zullen zijn.

Ik onderstel dat alle kerkeraden een exemplaar van de *Memorie van Toelichting* hebben ontvangen. Ik onderstel verder, dat zij ze opengesneden, ingezien en doorgebladerd hebben. Ik onderstel eindelijk, mij verstoutende, dat zij ze met aandacht gelezen en overwogen hebben. Is dit zoo, dan zijn we al een heel eind op weg.

De voorzitter van den kerkeraad moet nu binnen korten tijd deze Concept-akte met hare *Toelichting* op eene gewone of daarvoor opzettelijk belegde vergadering ter sprake brengen. Goed is het, wanneer hij enkele dagen te voren aan de kerkeradsleden mededeelt, dat op dien of dien tijd de Concept-akte in behandeling zal worden genomen. Wie der broeders het noodig heeft, kan zich dan nog eens voorbereiden, de *Memorie* herlezen, en alle dingen nogmaals ernstig overwegen. Het geldt toch eene allergewichtigste zaak.

Als de daarvoor bestemde vergadering is geopend, stelt de voorzitter de Concept-akte aan de orde, dat groote breede stuk, dat in de *Memorie van Toelichting* op bladz. 7—22 te vinden is. Wat eene kostelijke gelegenheid voor eindeloze discussies! De Synode te Kampen nam echter vele, de meeste artikelen, onveranderd aan. De Handelingen der Synode, bij den heer Donner te Leiden in het licht verschenen, wijzen dit uit. En wie lust in lezen heeft, en aan de Concept-akte en de *Memorie van Toelichting* nog niet genoeg heeft, kan zich aan die zorgvuldige bewerkte Handelingen te goed doen. Maar al heeft de Synode nu die meeste artikelen goedgekeurd, daarom behoeven de kerkeraden het nog niet te doen. Welneen, leve de vrijheid! De kerkeraden kunnen die Concept-akte met al haar artikelen onderhanden nemen, aan hun oordeel onderwerpen, wijzigen, afkeuren, verwerpen, juist zoals zij willen. De Synode oordeelde in hare bescheidenheid maar voorloopig en verwacht nader bescheid van de kerkeraden.

Toch, al heeft elke kerkeraad die vrijheid en bevoegdheid onverkort, men moet op vergaderingen toch ook om den tijd denken. Als men heel de Concept-akte zin voor zin, en regel voor regel, en woord voor woord overwegen wil, vrees ik dat men nog langer vergaderen zou dan onze Synode zelve, die bij de laatste zitting lang na middernacht uiteenging. Het komt mij voor, dat men toch wel eenig vertrouwen nog in de Synode stellen mag. Zij heeft die Concept-akte met ernst en onder inroeping van 's Heeren licht en wijsheid besproken en beoordeeld. De meeste artikelen, behalve die welke in de *Memorie* zijn toegelicht, werden met groote meerderheid van stemmen aangenomen. Het is zoo, ook tegen die aangenomene artikelen zijn bezwaren ingebracht. Later hebben Broeders zelfs op de eerste bladzijde, wat zeg ik? zelfs in den eersten regel een ander onder het gras bespeurd. Maar de meesten zagen van zulk een dreigend gevaar toch niets. En ik denk, dat de meeste kerkeraden van zulk een adder onder het gras ook niets zullen bespeuren. Natuurlijk, als gij of ik die akte hadden moeten opstellen, dan zouden we hier een ander woord en daar een andere wending en ginds eene andere uitdrukking hebben gebruikt. Maar het ging toch niet aan, om zulk eene akte eens samen, met zijn twintigen of veertigen, op te stellen. Het is eene Akte om te *vereenigen*. Men moet zich onzerzijds in de eene uitdrukking schikken, en van doleerende zijde in de andere. Denkt gij, dat die Akte nu in elk opzicht aan de Ned. Geref. Broeders zoo kostelijk smaakt?

Zoo meen ik dan, dat de meeste kerkeraden evenals onze Synode, wel oordeelen zullen; met die andere artikelen gaat het wel, die kunnen er alle best door. Ja, als wij ze goed lezen, dan denk ik, dat zij zeggen zul-

len: daar is toch veel moois in! Wat is die inleiding (bladz. 7 en 8 van de *Memorie*) al schoon, als zij aanwijst, hoe de Vereniging eene roeping is van 's Heeren wege en vloien moet uit de voorbede van Hem, die ons aller Hoofd is en in wien wij reeds één zijn! En dan die verklaring op bladz. 8 en 9! Wat wordt daarin onomwonden het recht der Scheiding van 1834 erkend! Zoo rond en open is die erkenning nog nooit door Broeders van de overzijde uitgesproken. Zij verheerlijken nu in de Scheiding — het staat er letterlijk — eeniglijk de ontferming, de macht en de trouwe Gods. Zij danken — het staat er wederom met dezelfde woorden — zij danken God voor de genade in 1834 aan de kerken onzer vaders betoond. Zij verklaren, den band met het Ned. Herv. Kerkgenootschap voor eens en voor altoos en onvoorwaardelijk verbroken te hebben. In waarheid, Broeders, wat willen wij nog meer? Is dat niet eene genade, die God aan de Scheiding in de oogen harer voormalige tegenstanders heeft geschonken? Als gij eens voor een oogenblik alle wantrouwen aflegt en alle persoonlijke gevoeligheid vergeet, moet gij dan niet zeggen: dit is van den Heere geschied. Wie had het voor enkele jaren, wie had het nog in 1885 kunnen denken, dat zalk eene verklaring in 1888 op eene Synode van ontkomene kerken eenstemmig en zonder tegenspraak zou worden afgelegd? Ik voor mij zie er iets groots in, en heb dan ook geen bezwaar, om al die artikelen der Concept-akte goed te keuren, welke de Synode te Kampen met groote meerderheid van stemmen aannam. En misschien, dat de meeste kerkeraden ook geen bezwaar zullen hebben, om aan die artikelen hun stem te geven.

Is dit zoo, dan zijn wij met de Concept-akte, in haar geheel genomen, spoedig klaar. Maar dan blijven nog die drie artikelen over aangaande voortzetting der doleantie, Theol. School en reglement, waarop ook de Synode te Kampen is gestuit. En die moeten nu op de kerkeradsvergadering onder de oogen worden gezien. Maar daartoe moet men al zijne gedachten wel bijeen hebben. Ik neem dus nu afscheid, om uwe aandacht niet te vermoeien, en keer bij leven en welzijn over acht dagen terug.

H. BAVINCK.

Politieke Beschouwingen.

Zaterdag j.l. is de zitting 1888—89 van de Staten-Generaal in naam des Konings op de gebruikelijke wijze gesloten. Wij zullen de rede, bij deze gelegenheid, door den Minister van Binnenlandsche uitgesproken, niet memoreeren. Zij houdt, als gewoonlijk, slechts in een optelling van den verrichten arbeid, met dankbare erkenning van »Gods goedertierene beschikking», die ons den Koning spaarde!

Dinsdag echter is weer een nieuwe zitting geopend. Uit den aard der zaak trekt het openingswoord meer dan 't sluitingswoord de aandacht; het bevat dan ook in den regel een fingerwijzing van hetgeen in de nieuwe zitting aan de orde komen zal. Daaraan ontleent dan ook deze rede haar bijzonder gewicht.

Zij volgt hier, gelijk ze is uitgesproken:

Mijne heeren!

»De Koning, ook thans verhinderd in uw midden te verschijnen, heeft ons opgedragen deze zitting der Staten-Generaal te openen.

De geestdrift, waarmede het heugelijk feit van Zijner Majesteits veertigjarige regering door het Nederlandsche volk alom in den lande is herdacht, heeft opnieuw het bewijs geleverd, dat een hechte, onverbreekbare band het Huis van Oranje en Nederland vereenigt houdt.

Het is ons aangenaam te mogen mededeelen, dat 's Konings betrekkingen met de buitenlandse mogendheden steeds van den meest vriendschappelijken aard zijn. Onderhandelingen zijn aangeknoopt en middelen beproefd, om aan bestaande onzekerheid omtrent de grenzen van het Nederlandsch gebied zoo in Suriname als op Borneo een goed einde te maken.

De oogst heeft in dit jaar over het algemeen beantwoord aan de goede verwachtingen, die daarvan gekoesterd werden; de toestand van den veestapel is zeer bevredigend; de heropening van de Engelsche markt voor den onbelemmerden invoer van levend hoorn- en wolvee uit Nederland, die op 1 September jongstleden plaats had, zal ongetwijfeld een gunstigen invloed op den veestapel uitoefenen. Ook voor den goederenhandel, de scheepvaart en de nijverheid, is de toestand verbeterd.

De toestand van 's Rijks geldmiddelen blijft bij voortdurend bevredigend, mede tengevolge van het ruimer vloeden van verschillende bronnen van inkomst.

Behalve de reeds aanhangige wetsontwerpen zullen aan uwe overweging worden onderworpen: voorstellen, tot herziening der wetten op de consulaat-rechten en tot voorziening tegen besmettelijke ziekten; wijders ontwerpen betreffende het faillissement en de surceance van betaling, het wetboek van militair strafrecht en de vaststelling van een reglement op de krijgstuicht.

In verband met de weldra te wachten voltooiing der herziening van de belastbare opbrengst der ongebouwde eigendommen zal u een wetsontwerp worden aangeboden tot vaststelling van het bedrag der belasting

op de ongebouwde eigendommen voor het Rijk te heffen. Met het daarvoor aan te nemen bedrag zal rekening kunnen gehouden worden bij een mede aan u aan te bieden ontwerp van wet tot wijziging van sommige bepalingen van den zeden titel der wet regerende de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der gemeentebesturen ter voorziening in de min gunstige financiële omstandigheden van sommige gemeenten.

Een wetsvoorstel tot verbetering der heffing van invoerrechten naar de waarde zal u bereiken, nadat bij de wet zal zijn bekrachtigd de nadere overeenkomst tot wijziging van het handels- en scheepvaartverdrag met Groot-Brittannië en Ierland.

Ontwerpen tot regeling van den verplichten krijgsveld, en tot vaststelling van de bepalingen omtrent den staat van oorlog en beleg zullen u zoo spoedig mogelijk worden overgelegd.

Een voorstel tot verandering der bestaande voorschriften op het vervoer van brieven en drukwerken zal u eerlang bereiken; de herziening der wetten op de pakketpost en op de Rijkspostspaarbank wordt voorbereid, gelijk mede een wetsontwerp tot toekenning van tegemoetkoming aan werklieden wegens verwonding in dienst van het Rijk of van aannemers van rijkswerken.

Overeenkomsten tot het verkrijgen eener betere regeling van het spoorwegverkeer zullen vermoedelijk spoedig aan uwe goedkeuring worden onderworpen.

De toestand der overzeesche bezittingen van het Rijk geeft over het algemeen stof tot tevredenheid en hoop op vooruitgang. Zee- en landmacht kweten zich ook daar van haren plicht en handhaafden, waar zij geroepen werden aan vijandelijke aanvallen weerstand te bieden, haren ouden roem.

Het nog altijd voortdurend verzet van enkele hoofden en hunne aanhangers onder de bevolking van Atjeh maakte tot tweemaal de wederopvatting der wapenen noodzakelijk, waarbij ook door onze troepen groote verliezen geleden werden; niettemin openbaart zich steeds meer neiging tot toedernadering en onderwerping.

Op Java zijn de woelingen onder de bevolking door het krachtig optreden van het bestuur en de bestraffing der schuldigen geheel bedwongen en is de rust overal hersteld.

Hoewel nog enkele takken van landbouw-nijverheid lijden onder ziekten in het gewas of geringe prijzen op de wereldmarkt, breidt de nijverheid zelve zich uit en vermeerdert ook onder een gematigde heffing van belastingen de welvaart der bevolking.

Middelen worden beraamd om de kolonie Suriname uit haren staat van verval op te beuren.

De kolonie Curaçao werd gefeesterd door een langdurige droogte. Aan de noodlijdende bevolking werd van bestuurswege en door de algemeene liefdadigheid zooveel mogelijk hulp verschaft.

Gods onmisbare zegen ruste op uwen arbeid tot bevordering van 's lands belangen.

In naam des Konings verklaren wij deze zitting der Staten-Generaal geopend.

Welk een breede lijst van zaken ter behandeling aangeboden!

Als de heeren van de liberale partij nu maar niet zoo breedspakig zijn, als reeds bij 't ontwerp tot wijziging van de schoolwet 't geval is geweest, zal er dit zittingjaar heel wat kunnen afgedaan worden. In elk geval zal van liberale zijde nu niet langer beweerd kunnen worden, dat er bij 't antiliberale Ministerie geen werkkracht schuilt.

Toch zijn enkele liberale couranten ook met deze breede lijst nog niet tevreden.

De N. Rotterdam. courant had liever andere zaken, op 't program van actie voorkomend, genoemd gezien. 't Zal zoo wel zijn. Maar de smaken verschillen nu eenmaal. Doch ze moet toch wat zeggen.

De Minister van Koloniën belooft nu niets. Vermoedelijk wil hij ons straks verrassen!

NOORDTJ. J.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waards vriend,

Er is tegenwoordig eene algemeene klacht over schaarschte aan nieuws. De Duitse keizer brengt nog wat leven in de brouwerij door zijn reizen en trekken, maar voor het overige gaat van alles het mooie af. Nu de Schach van Perzië in zijn land is teruggekeerd, kunnen we ons met hem ook niet meer bezig houden. De laatste berichten luiden, dat ook de Schach instemt met het spreekwoord: Oost West, thuis best. Nu ik geloof ook, dat het voor een Schach nergens beter is dan in Perzië. Een gewoon mensch zal zich echter in Nederland beter thuis en op zijn gemak voelen.

Het oordeel over menschen en feiten, theorieën en verschijnselen, staat in nauw verband met den levensstoestand in welken wij geboren zijn of bestendig verkeeren. Alle menschen beweren objectief te zijn en de dingen zuiver op te vatten, zooals ze waarlijk zijn. Maar och, och! wat misleiden de menschen zich zelve en anderen in deze zaak! Op zijn hoogst kunnen wij zeggen: niet dat ik het alreede gegrepen heb, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht.

Wanneer ons bloed een te hooge temperatuur heeft, dan geven we het vertrek of verblijf de schuld. Het is daar zoo warm, zoo heet, dus beweren wij, dat we niet kunnen begrijpen, hoe een ander het daar uithoudt.

Is de temperatuur van ons bloed te laag, of lijden wij aan koortsachtige rillingen dan is het vertrek te koud. Deuren en vensters moeten zorgvuldig gesloten. En zoo wij ons verbeelden, ergens niet tegen te kunnen, dan achtervolgt ons verschrinking en dood, overal waar wij dat iets ook maar in de verte vermoeden.

Dit subjectivisme beheerscht het leven meer dan velen gelooven kunnen.

Het verschilt veel, of wij de wereld beschouwen met een hongerige maag, of dat we welgedaan en na 't diné over dit onderwerp moeten spreken of schrijven.

Ook in betrekking tot de H. Schrift speelt het subjectivisme een groote rol. Ieder beroept zich op het woord Gods en vindt zijne leer er duidelijk in geopenbaard. Of zoo hij zelf gene leer heeft (en dat is met de meeste menschen, geleerden en ongeleerden, het geval) dan vindt elk de leer van zijn meester, of de leer der voorvaderen, waaraan hij zich houdt, op iedere bladzijde van het woord Gods beschreven. En zoo is het mogelijk, dat menschen die de tegenstrijdigste gevoelens over Kerk en Staat en alle dingen hebben, zich, met vertrouwen, op het woord Gods beroepen, als echte Protestanten en ware Gereformeerden den Bijbel alleen als den grondslag van hun denken en handelen belijden. Zuiver consequent is de leer, dat de ware zin der Schrift alleen die is, welke door den Paus of door de Synode verklaard wordt de ware zin te zijn. En aan de andere zijde, zoo men dit standpunt niet kan aanvaarden, het aan elk een iegeljk over te laten den waren zin der Schrift te zoeken, en zout te hebben in zich zelve.

Doch het is maar goed, dat de zuivere consequentie, het reine verstand, niet heerscht op deze wereld. De onzin kan ons zoo goed doen en verkwikken, en ten slotte is het gemoed toch in ons datgene, waaraan we het meest gehecht zijn en het sterkst gelooven.

Telkens hebben we dan ook noodig aan het woord van Johannes herinnerd te worden: God is meerder dan ons hart. In de praktijk toch is het zoo menigmaal: ons hart is meer dan God.

Volgens mededeeling in de couranten heeft de Paus onlangs de geloovigen opgewekt om, met het oog op den tegenwoordigen nood der kerk, veel de toevlucht te nemen tot den H. Jozef. Deze kuische man was de pleegvader van Jezus en de beschermer van de H. Maagd. Hij heeft moeder en kind beschermd en voor beiden het brood verdiend, zoo lang hij kon. En nu hij in den hemel in den staat der heerlijkheid is, is het zeker dat hij ook alles doen zal, wat in zijn vermogen is om de kerk te beschermen en uit den benard toestand te redden. Daarom moeten de geloovigen, in deze donkere dagen, niet alleen tot de allerheiligste Maagd, maar ook tot haar kuischen man of brudegom, Jozef, hunne gebeden opzenden.

Iemand vroeg: of b.v. Dr. Schaepman zoo iets nu ook zou gelooven en tot den H. Jozef bidden? Doch ik voor mij zou niet weten, waarom geloovigen als Dr. S. dat niet zouden doen. Zoolang Dr. Schaepman gelooft, dat de Roomsche kerk de eenig, wettige openbaring van het lich-am van Christus is, zal 't hem niet zwaar vallen de voorschriften des Pausen te gehoorzamen. Het bidden tot den H. Jozef kan voor zulke fijne en tegelijk machtige geesten hetzelfde inhouden wat wij noemen: »zijn verstand gevangen leggen onder de gehoorzaamheid van Christus." Want waarlijk geleerde en vrome Roomschen weten ook wel, dat er geschreven staat:

»Roep Mij aan in den dag uwer benauwdheid, Ik zal er u uithelpen; en gij zult Mij eeren."

Maar de consequentie dringt er toe, alles te doen en te laten, wat de Paus voorschrijft of verbiedt, volgens het woord: wie U hoort, die hoort Mij. Wie in merg en been Roomsch is, moet dit gelooven en zich daaraan houden.

Ook wij hebben van die gevolgtrekkingen, die we niet al te angstvallig mogen onderzoeken. Het »zuchtend schepsel" kan er zich niet van losmaken, maar leeft van de hoop, dat het ook zelve vrijgemaakt zal worden.

Het is wel jammer, dat de onderwijswet nu juist in den vacantiëtijd moet behandeld worden. De lezers der *Bazuin* missen nu ook de belangrijke Politieke overzichten, van den medewerker die gewoon is ze te schrijven. Dit is een groot gemis voor velen. Want de *Bazuin* is een spreekzaal, waar men niet gaarne bekende sprekers mist.

De leden der Kamer gingen nu met de onderwijswet van het oude in het nieuwe. Dat is niet aangenaam, als men op Oudejaarsavond niet een stuk werk af heeft, of zijn boek niet kan sluiten. Doch voor het overige is dat »oude en nieuwe houden," ook grootendeels denkbeeldig. Het blijft: werken zoolang het dag is.

Aangenomen is nu, dat schoolgeldheffing verplicht is. Niet minder dan 20 cts in de maand en niet meer dan het bedrag, dat voor elk kind uitgegeven wordt. Onvermogen ontvangen natuurlijk kosteloos onderwijs. Hoe 't verder gaan zal, moeten we afwachten. Velen zullen een pak van hun hart voelen rollen, als deze wet ter werp wordt door de Eerste Kamer. Anderen zullen zich in hare aanneming verblijden. En zoo gaat het gewoonlijk in 't strijperk des levens. Eenstemmigheid is moeilijk te verkrijgen. Eenheid wachten we, als de eerste dingen zullen zijn weggegaan.

Modernen zoowel als orthodoxen zijn ontevreden over de Haagsche synode. Doch gelukkig is het, ook voor eene Synode, dat de mensch aan alles gewent. Daarbij weet de Synode, dat zij den steun heeft van allerlei richtingen tegenover allen en een iegeljk die weigeren zou haar te gehoorzamen.

Daar is eene kracht der dwaling over de gedoopte volken gekomen, zoodat zij de leugenen gelooven. Geene menschelijke macht zal dit oordeel kunnen wegnemen. En daarom mogen wij ons verblijden in het heil des Heeren, mits wij het niet zoeken in de poging om het verledene terug te roepen, maar in de verwachting van de volkomenheid des Rijks Gods.

Van harte t.t.
GISEN.

DE PROTESTANTSCH Kerk IN NEDERLANDSCH INDIE.

I.

Er bestaat in N. I. eene, bij Koninklijk besluit ingestelde, Protestantsche Kerk. Alle Protestanten, Gereformeerde, Lutherse, Doopsgezind enz., die uit het moederland naar Indië vertrekken, worden geacht tot die kerk te behooren, zoolang zij niet duidelijk verklaren zich van dezelve af te scheiden of, door het bestuur der kerk afgescheiden zijn en van het lidmaatschap vervallen verklaard.

Ook de Christelijke Gereformeerden, die zich in Indië vestigen, worden geacht tot die ééne Protestantsche kerk te behooren, ook al melden zij zich bij het bestuur der kerk niet aan, en al leveren zij geene bewijzen van gedoopt te zijn en belijdenis gedaan te hebben in.

Zij zijn Protestanten; ergo: zij behooren en worden beschouwd te behooren tot de Protestantsche kerk in Nederlandsch Indië.

Voor de zaken van die kerk bestaat te 's Gravenhage eene commissie, en te Batavia een bestuur.

Deze zoogenaamde Protestantsche kerk mist zoo wat alles wat tot het wezen eener Christelijke kerk behoort.

Zij heeft geene belijdenis.

Zij heeft geen kerkorde.

Zij heeft geen ambtsdragers in kerkelijken zin, en ontvangt de predikanten uit handen van de regering in Nederland.

Geheel haar inrichting en bestuur is van wereldlijken oorsprong, is regeeringszaak, tak van dienst bij het opperbestuur te Batavia en bij het departement van Koloniën in het moederland.

Predikanten, die lust hebben naar Indië te gaan, melden zich daartoe bij de commissie in Den Haag aan.

Meestal zijn het moderne dominees, die zich voor den dienst in Indië aanmelden. Want de bezoldiging is beter dan in Nederland, het pensioen is kostelijk en men leeft er vrij, zeer vrij.

Bij groote uitzondering gaat er eens een man, die den Christus naar de Schriften wenscht te prediken naar de Protestantsche kerk van N. I., zoolals indertijd de algemeene geachte en geliefde Lutherse leeraar, wijlen Ds. Schuurman.

Over die Protestantsche kerk in N. I. is dan ook maar één roep, dat zij namelijk zeer ellendig is en in een allerjammerlijksten toestand verkeert.

Verscheidene Ministers van Koloniën hebben hunne aandacht gewijd aan de zaken der Indische Kerk. Bij de Indische begroting en bij de behandeling van de begroting voor koloniën worden meestal de zaken van de Indische Kerk, in de Tweede Kamer, ter sprake gebracht. Maar daar blijft het dan ook bij.

De tegenwoordige Minister van Koloniën, de heer Keuchenius, heeft ook zijne aandacht aan dit gewichtig onderwerp geschenken. Zijne Excellentie heeft daartoe een schrijven gericht aan de Synodale Commissie der Ned. Herv. Kerk, en haar verzocht hem wel van advies te willen dienen, om eene betere regeling van de kerkelijke belangen in onze koloniën tot stand te brengen.

In dit schrijven wijst de Minister er op, dat er vele besluiten en regelingen van tijd tot tijd genomen en gemaakt zijn, die echter nooit tot uitvoering zijn gekomen, en tevergeefs gezocht wordt naar eene regeling, waarbij aan elke afdeling der Protestantsche kerk de zelfstandigheid wordt gewaarborgd, die de kerk in Nederland bezit. Dat als uitkomst van vele mislukte pogingen eindelijk, door den Minister van Koloniën, in 1874, is verklaard, dat er van regeeringswege geene verdere pogingen tot het verkrijgen van eene betere regeling van de zaken der Indische Kerk zullen gedaan worden, maar dat de regering zal wachten op voorstellen, die het Bestuur der kerk zelf dienaangaande aan de regering zal doen.

De vraag is nu, of in dien toestand moet worden berust?

De Minister is van oordeel, dat de samensmelting van de verschillende Protestantsche kerkenootschappen in Indië tot één lichaam, aan de vrije ontwikkeling van een godsdienst evenzeer in den weg moet staan, als wanneer de regering er toe overging het recht van bestaan der verschillende richtingen in de Ned. Herv. Kerk te ontkennen.

Dat er niet alleen in het belang der maatschappij, maar ook in het godsdienstig en zedelijk leven in Indië verandering behoort te komen, acht de Minister boven bedenking en is door mannen van verschillende richting meer dan eens uitgesproken. De schuld van het verzuim in dezen mag niet bij de regering gezocht worden, daar zij de kerk niet verhindert, datgene te doen, wat zij noodig mocht achten om aan hare hooge roeping tot uitbreiding van het koninkrijk Gods en de kennis van den Heere Jezus Christus op waardige wijze te beantwoorden.

Dat dit doel zoo weinig bereikt werd, is de schuld der kerk zelve. De pogingen, ook van de regering uitgegaan, stuitten telkens af en op de gebrekkige inrichting en de afhankelijk positie der kerk, en op de meer en meer bevestigde alleenheerschappij der Indische predikanten, voor wie het eenmaal verkregen ambtelijk standpunt, waarbij zij zonder eenig toezicht van het staatsgezag en buiten alle bemoeiing der gemeentelieden in hun doen en laten geheel vrij waren, te gemakkelijk was dan dat zij daarin verandering zouden begeeren.

»Zoo vertoont de Protestantsche Kerk in Indië steeds dieper sporen van achteruitgang en verval, terwijl daarentegen de Roomsche Katholieke Kerk geheel vrij in hare bewegingen, door de voortreffelijkheid hare inrichting, maar niet minder door de nitnemendheid en de bewonderenswaardige toewijding, jver en zelfverloochening harer dienaren en dienaressen, te grooter ontzag inboezemde en tot hooger invloed en bloei geraakte. Maar hoewel dit zoo

is, acht de Minister het toch plichtmatig en boven twijfel verheven, dat de bestaande inrichting van de dus genaamde Protestantsche kerk in Indië verbeterd worde. Z. Exc. is voorts met alle belangstellenden van oordeel, dat het niets dan schade berokkend heeft voor de Prot. Kerk in Indië een soort van organisatie te scheppen die, los van alle leer en belijdenis, en ten eenen male vrij in de aanneming of verwerping van Gods woord en de daarin verkondigde heilswaarheden, slechts haren grond hebben en hare kracht putten zouden in de meest onbepaalde eerbiediging, vereeniging en samenvoeging van elk ja en neen, dat de verschillende geloofs- of ongelooftichtingen of liever de uit Nederland komende, maar slechts zeer zelden door kennis, jver en godzaligheid uitblinke predikanten en leeraars zouden goedvinden omtrent den Heere der heerlijkheid en zijne, door Apostelen en profeten tot behoudenis der menschheid verkondigde leer te doen gelden, uit te spreken en te doen hooren."

Het is waarschijnlijk de eerste maal, zoolang Nederland Nederland is, dat zulke denkbeelden en zulke taal uit een regeeringsbureau vernomen werd.

Maar treffender is nog het volgende:

»Is het waar, dat de Heere Jezus Christus het Hoofd is der eene heilige Katholieke of algemeene Christelijke kerk, en dat voor geene der vele afdeelingen in die kerk het onverschillig wezen mag of de vraag: Wat dunkt u van den Christus? beantwoord wordt op de wijze die het meest met zijne eisch met zijne openbaring en met zijne oneindige Majesteit en Heerlijkheid overeenkomstig is dan zoude ik meenen dat, hoedanig de door uwe commissie voorgestelde organisatie ook wezen moge, zij om iets tot heil van Indië en tot verheerlijking van het Hoofd der Christelijke kerk te kunnen uitwerken, moet uitgaan van het beginsel, dat aan den Heere Jezus Christus boven alles gehoorzaamheid verschuldigd is, en daarom iedere richting en iedere afdeling vrijheid behoort te hebben om God op de, naar hare overtuiging waardigste en meest met zijne heiligheid overeenkomende wijze te dienen en Christus als den Eenigen Naam ter zaligheid te belijden."

»Dat bij het ontwerpen van zulke organisatie steeds het aan alle Christelijke kerken gemeene doel: de bevordering van Gods koninkrijk en de vorming van ééne kudde onder éénen Herder worde voor oogen gehouden, kan niet anders dan lofw aardig heeten. Na de droevige verwachtingen, die niet slechts de Protestantsche kerk in Indië maar ook al de Christelijke kerken overal elders in dit opzicht hebben opgeleverd, schijnt het echter niet overtollig hier op te merken, dat bij zoodanig steven zorgvuldig het gevaar behoort te worden vermeden, dat de ééne kudde, welke men zoekt te verzamelen, tegen den éénen en eenigen Herder over haar macht hebbende in opstand kome. Hem de gehoorzaamheid opzegge, en zich aan zijn staf en steun onttrekke, en dat zij, die als wachtters over die kudde gesteld worden, het voorbeeld geven, van dien Herder aan te blaffen en Hem uit te stooten."

Wat zeggen onze lezers van zulke woorden door een Minister des Konings, in hoedanigheid van Minister, tot de Synode der Ned. Herv. Kerk gericht?

Zeker zullen wij allen de hier uitgesproken gevoelens van harte bejamen. Maar de vraag of het noodig is en doeltreffend dat een Minister, als Minister, alzo sprekend zouden wij toch ook niet toestemmend durven beantwoorden. En wij kunnen begrijpen, dat de Synodale heeren, dit schrijven lezende, eene gewaarwording kregen als iemand die (gelijk de *Standaard* het uitdrukt) op zijn eksterogen getrapt wordt. Ook Dr. Bronsveld was er gevoelig door getroffen en schreef in de stemmen van Augustus: »Ik hoop, dat onze Synode haar waardigheid tegenover deze taal en handelwijze van den heer Keuchenius zal weten op te houden, en aan deze Excellentie zal te kennen geven, dat zij met hem niet in onderhandeling wenscht te treden, zoolang hij dit krenkend schrijven niet heeft teruggenomen."

De Synode heeft den raad van Dr. Bronsveld letterlijk en getrouw opgevolgd.

De 23 aspiranten werden allen door de Commissie voor toelating als student der Theol. School te Kampen ingeschreven, als: de H.H.

M. E. Broekstra, P. M. J. de Bruin, A. Datema, J. van Dellen, C. J. H. van Dieën, A. M. Diermanse, L. Duin, G. Eishove, W. H. Gisp, N. J. van Goor, S. Groeneveld, T. Jongbloed, C. J. Kapteijn, N. G. Kapteijn, G. Kramer, C. Lindeboom, A. Noordtjz, G. Oosterhoff, B. Roorda, W. W. Smitt, Jan Visser, J. H. Visser en C. van Hielkema Vlieg.

De strijd tegen onzedelijke platen en boeken wordt steeds meer algemeen, in de Oude en de Nieuwe wereld. Niet zelden gebeurt het, dat zulke produkten onder den naam van kunstwerk worden aan den man gebracht, doch het politie-toezicht laat zich hier en daar ook aldus niet verschalken. Bovendien wordt dit toezicht uitgebreid over alle mogelijke inrichtingen en zalen. Zelfs vrouwen vereenigen zich, om een wakend oog te houden over de gevangenis en hen of haar die ze verlaten.

De Muzelmansche Universiteit te Fez welke gesticht werd in 859, bevat 14 kollees, een bibliotheek van 30,000 boekdeelen, een veertigtal professoren, en meer dan 2000 studenten. De Koran ligt ten grondslag aan alle takken van dit onderwijs.

De Koning van Italië heeft voor de viering van het tweede eeuwfeest van den roemrijken wederkeer der Waldenzen in Italië vijf duizend francs gezonden. Dit wordt een herstelling genoemd van de terugstootende behandeling, welke de Waldenzen hebben ondervonden van den Hofceremoniemeester, die hun afgevaardigden eene plaats weigerde in den lijsttoet van den prins van Carignan.

Prinses Eugénie van Zweden, eenige zuster van Koning Oscar II (kleindochter van Berdanotte) die in April gestorven is in den leeftijd van 59 jaren, werd voor een ijverige Christin gehouden. Haar gansche leven wijde zij aan werken van liefdadigheid en evangelizatie. Zij trok zich ook het Heilsleger aan. Bij haar leven verkocht zij reeds hare juwelen. En haar vermogen, dat op 2 miljoen francs geschat wordt, bemaakte zij aan liefdadige instellingen.

Onlangs bij den brand in het keizerlijk paleis te Peking schreven de sterrenwicheelaars deze ramp toe aan de boosheid van den vuurdraak, die het Sineesche rijk verspoont, daar een zijner vijf poeten door een trein was verbrijzeld. Dientengevolge moet de Keizer besloten hebben, dat geen nieuwe concessies meer zullen gegeven worden; en de toegestane mochten doorgaan, als zich geen nieuwe vuur-ramp meer opdeed, en de Draak zich stil hield.

Zendings-vergadering

11 en 12 September te Gorinchem.

Het *Moederzandje*, het orgaan voor de Zending onzer kerk, zal in zijne volgende nummer een breed verslag geven van bovengenoemde bijeenkomst. Ten einde in dezen dat maandblad den voorrang te laten, volstaat de *Bazuin* slechts met een kort bericht. Dit geschiedt dus niet uit gebrek aan belangstelling voor dezen gewichtigen evangeliearbeid onzer kerk. Wij wijzen hierop, omdat sommige *Bazuin*-lezers meenen, dat wij de Zending te weinig aandeel in ons blad geven.

Al de leden der Zendingscommissie waren aanwezig; doch Ds. van Minnen was reeds den eersten dag genoodzaakt, vanwege zijne zwakte, der laatste weken de vergadering van 10 Sept. te verlaten en zijn secundus Ds. Wagemaker te zenden. Van het Doc. koll. moest Prof. van Velzen, hoewel tamelijk welvarende, ditmaal zijne beurt door een ander laten vervullen, zoodat de H.H. de Cock en Mulder aanwezig waren.

De Voorzitter Ds. Bulens, hoewel niet sterk van krachten, mocht nochtans ook nu weder aanwezig zijn en zijn taak nog met bekenden jver vervullen.

Op den Zendingsdag, Woensdag gehouden, was de vergadering vrij wel bezet. Doch zoolks het meest in de steden gaat, de inwonende leden waren veelal door hun zaken verhinderd. Uit den omtrek waren enkele predikanten en leden aanwezig.

De Secretaris Ds. L. v. d. Valk gaf een verslag van den toestand onzer Zending, daar de director Ds. Donner verhinderd werd dit te doen.

De geachte referenten D.D. A. v. d. Sluijs en H. G. de Jonge toonden in hun voordrachten, dat zij hun taak met hartelijken jver volvoerd hadden. Vooral in den namiddag werd de discussie geanimeerd; en niet het minst bij de vraag aangaande den plicht onzer regering in de Indiën in betrekking tot het Christendom.

De Zendingsrede van Ds. Hessels werd door een volle kerk menschen bijgewoond, en met gespannen aandacht aangehoord; de kollekte bracht ruim f 90 op.

Den volgende morgen werden de Zending-kweekelingen, de a.h. de Bruijn en Hekker onderzocht in de Geschiedenis der godsdiensten en van den Islam, de Zendingsgeschiedenis tot de 10e eeuw, Bijbelsche Gesch. en Archeologie; tot groot genoegen der vergadering en der toehoorders, en met een voor hen gewenschten uitslag; zoodat voornoemde vakken voor hen, met 't oog op een examen, als afgedaan worden beschouwd.

Des namiddags werd de vergadering gesloten, na hartelijke dankbetuiging door den Voorzitter aan den pastor loci voor zijne bemoeienissen en jver; en aan den kerkeraad en de gemeente voor hun belangstelling en de vriendelijke, gulle ontvangst in bewezen gastvrijheid.

VEREENIGING VOOR GEREFORMEERD.

SCHOOLONDERWIJS, RED. Ds. T. BOS, FILIPPUS. Redactie Ds. E. KROPPVELD.

»Filippus." — Contributie.

De leden van »Filippus" op plaatsen, waar geen correspondent of afdeling is, worden vriendelijk, doch dringend verzocht hunne contributie vóór 1 Oct. a. s. te zenden aan den ondergetekende.

Namens het Bestuur,
De Penningmeester,
H. HOOFT Jz.
te Kampen.

P.S. Ook deze week mochten wij voor de gratis-verspreiding enkele giften ontvangen, n.l. door Ds. S. A. v. d. Hoorn, van M. S. te W. f. 1, van M. J. C. v. D. te L. f. 0,50.

Door Ds. E. Kropveld van P. J. R. postmerk Amsterdam f 10. Niet alleen waren deze giften verblijvend, maar aangenaam was het ook de hartelijke, bemoeiende regelen te lezen waarmede de laatste gift verzorgd ging. Alle gevers onzen hartelijken dank.

H. H. Jz.

We krijgen zoo weinig voor ons geld!

Maar lieve Broeder, ge wilt van »Filippus» toch geen negotie of speculatie-zaak maken; ge zijt immers geen lid om u zelve te bevoorraden, om voor uwen gulden of rijksdaalder bepaald iets te moeten hebben? Nu dan kan bovenstaande uitdrukking er immers ook niet door; doet wel? De Traktaatverspreiding is gansch en al een liefdewerk, waarvoor we onze contributie met blijdschap afstaan; krijgen wij er nu iets voor terug dan is dat goed; zoo niet, dan willen we daar volstrekt niet over prutten.

»Alles goed en wel, zegt ge, maar ik ontvang die Traktaates zoo gaarne teneinde ze zelf te lezen en anderen ter hand te stellen.»

Uitnemend mijn Broeder! die belangstelling stemt tot blijdschap; terwijl gij er nog bij kunt voegen, dat het Bestuur verplicht is om den leden minstens voor de helft hunner contributie aan traktaates te doen toekomen.

Maar dan vragen we, of dit dan ook niet geschiedt? Neen niet altijd is in Augustus of September het noodige aantal Traktaates reeds verzonden; bij het einde van het jaar echter zal ieder moeten zeggen: wij hebben niet alleen voor de helft maar zelf voor hooger bedrag aan geschriften van »Filippus» ontvangen.

Alles kan niet altijd even spoedig; en dat moet ook niet; daarom hebbe men slechts een weinig geduld, en wij vertrouwen, dat er het nieuwe boekjaar begint, ieder zal ontvangen hebben wat hem toekomt; ieder nusterst tevreden zal zijn.

E. KROPPVELD.

»Filippus»

Bij onzen Uitgever J. den Boer te Breukelen is verschenen en door hem aan de leden verzonden:

- No. 109. Waarachtig. Prijs 1 Ct.
 - No. 110. Groote zondaars kunnen groote heiligen worden. » 1 »
 - No. 111. Zoo heer, zoo knecht. » 1 »
 - No. LXIX. Iets over de verlov- ing en het Huwelijk » 5 »
- alsmede het »Verslag der 12de Algemeene Vergadering (1889).

Wie der leden het bovenstaande niet mocht ontvangen hebben, berichte dit aan den Uitgever.

Het Bestuur.

PREDIKANTEN-CONFERENTIE.

Door eenige Ned. Ger. en Chr. Geref. predikanten in de classes Amersfoort en Harderwijk, is het volgende schrijven verzonden, dat we ons haasten ter kennis van de Bazinlezers te brengen.

Aan het Moderamen der Geref. predik. Conferentie, adres: Dr. A. H. de Hartog te Amsterdam, en aan het Comité der Centrale Pastorale Conferentie te Kampen.

Geachte Broeders, Door Ds J. N. Lindeboom te Zutphen en anderen is in den laatste tijd het denkbeeld eener samenkomst van Geref. bedienaren des woords uit ons Vaderland weder ter sprake gebracht.

De bestaande scheiding tusschen zonen van hetzelfde huis dringt tot gebed om gemeenschap met den Heere en om vereeniging onder elkander maar tevens tot onderzoek naar de middelen, die naar Gods Woord en de ervaring, daarop gegrond, kunnen leiden tot het gewenschte doel.

Terwijl wij van harte dergelijke samenkomsten wenschen, zoo zij onder de leiding des H. Geestes mag geschieden, willen wij gaarne de uitvoering van het denkbeeld aan de moderamina der beide bestaande conferentien overlaten, en alleen de drie volgende gedachten aan uw oordeel onderwerpen:

10. Op bedoelde samenkomst alle dienaars des Woords toe te laten, die in prediking en regering der Kerk Gods woord en de daarop gegronde belijdenisschriften meenen te moeten volgen.

20. Onder de onderwerpen van Theologisch wetenschappelijk aard ook te behandelen de wijze, waarop bij een bestaand geschil tusschen Geref. gemeentelieden of kerken het best gehandeld wordt naar de Schrift, en hoe een dienaar des Woords in de kerk, waar hij geplaatst is, het heilrijk doel der ware Ireniek kan bevorderen.

30. Naast onderwerpen van anderen aard ook te behandelen hetgeen bijzonder behoort tot het ambtelijk leven der dienaars des Woords, als: de inrichting van den dienst in het algemeen, de methode van prediking en catechisatie, den/dienst der gebeden, de bediening der Sacramenten, de wijze van examineren op de classis enz.

In de hoop van niet onbescheiden te zijn, zoo wij deze gedachten aan uw rijper oordeel onderwerpen, bidden wij over uwe gewichtige roeping de leiding des H. Geestes af, opdat het samenzijn van Geref. predikanten mag bevorderlijk zijn aan zuivere eenheid op geestelijk en kerkelijk gebied, de opleving van onze ambtelijkewerkzaamheid, en het opwassen der kerken in de kennis en genade onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.

Ingezonden.

De jaardag van het Gymnasium te Zetten.

Op den morgen van den 29sten Augustus opende de Voorzitter Prot. Dr. de Hartog de weinig bezochte vergadering van leden. De afgetreden Curatoren, Baron van Boetzelaer en Dr. Hermanides, werden met algemeene stemmen herkozen. Tot leden der Commissie voor het nazien der rekening in Jan. 1890 werden benoemd de B. B. Eisma, Esmeijer en Veenendaal. Mededeeling werd gedaan van het antwoord door den Senaat der Vrije Universiteit, gegeven op het bezwaar, door de vergadering geuit, dat de discipelen van gemeente-gym-

nasiën zonder meer werden toegelaten, wanneer ze tot de 6de klasse waren bevorderd, terwijl van de onzen een examen in tegenwoordigheid van een' geconmitteerde wordt geseicht. Dat antwoord hield in, dat alleen dan vrijstelling kon worden gegeven van het examen, indien wij een' voor ons aangestelden inspecteur wilden erkennen. Dat daaraan niet te denken is, spreekt van zelf. Aan den Scriba werd opgedragen, nader de meening der vergadering niteen te zetten, die alleen gelijkstelling vraagde; en die, wilde ze uit bescheidenheid geen weg aanwijzen, toch het meest den wensch koesterde, dat ook de discipelen van andere gymnasiën even goed als de onzen zouden worden onderzocht.

Het bleef niet verzwegen, dat onze school steeds van alle zijden wordt bestookt. De Voorzitter wees op het »Tehuis», dat men te Amersfoort wilde oprichten. Ds. van Lingen daarentegen zag daarin het te berokkenen nadeel aan Zettens gymnasium ganschelijk niet, dewijl de vrienden der Amersfoortsche stichting ons toch reeds hadden verlaten en in géén geval voor hunne zonen onze school meer zouden kiezen. Hij betreurde echter zóór de stichting van het Gereformeerd gymnasium te Amsterdam; die smart hem. Hij achtte het niet te verdedigen, dat de geestverwant den broeder tegenstaat en sticht, wat het bestaande in den grond moet boren. Hij herinnerde het bekende »van zijne vrienden moet men 't hebben». Niet eenstemmig met hem was omtrent dit punt de Voorzitter.

Ten 2 ure begon de openbare bedestond Dr. de Hartog sprak naar aanleiding van Joh. 12 : 20 v. v. en gaf vele schoone opmerkingen met betrekking tot der Grieken begeerte om — hoewel zonen van het land der wetenschap en wie weet hoe wijs — toch óók eens den Heere Jezus te aanschouwen, wandelende onder de Barbaren; Hem, het licht der wereld; Hem, die vermaande: »Wandelt terwijl gij het Licht hebt, opdat de Duisternis u niet bevange.» Na hem sprak Ds. van Lingen, gedachtig aan de prijsuitdeelingen van 't gymnasium zijner jeugd, over »ergevoel en eersucht.» Hij noemde als éénig beginsel, dat onze discipelen moest bezien:

»De eere Gods», die met de vreeze des Heeren gepaard, der wijsheid ingang en uitgang is. Hij riep zijne leerlingen op, om den listigen vijand te beschamen, die, niet zonder aanleiding, ons belastert, alsof het alléén op de leer en niet ook op het leven aankomt, die — en evenmin zonder schalksche bedoeling — de Gereformeerden als Dompers voorstelt. De Eere Gods eischt dubbele waakzaamheid, verdubbelden ijver en daarbij veel gebeds. Dan, zalig de ziele, die juichen mag: »De Heere is bij mij, ik zal niet vreezen, wat mij een mensch zal doen.»

Onder Voorzitting van Dr. de Hartog was het meer uiterlijk feestelijk deel van den dag — met name de maaltijd zóór geanimeerd. — Moge het aanstaand jaarfeest door velen worden bezocht! Dat Zettens gymnasium Zilveren feest getuigenis geve van goddelijken zegen en broederlijke sympathie.

Zoo God wil en wij leven, zal op den tweeden Pinksterdag c. k. de viering van dat heugelijk feest aanvangen, om 's anderen daags een dag van lof en dank te wijden onzen Heere, met Wiens hulpe wij staande bleven tot nu toe. Ja, onze hulpe sta in den Name des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft!

De Heere zal in alles voorzien; en wat Hij doet, is immer wélgedaan.

*) Barbaar heette bij den Griek, al wie geen Grieksch burgerrecht bezat.

Op toezending en verzoek plaatsen wij den onderstaanden:

Oproep aan het Nederlandsche Volk!

Antwerpen, 10 September 1889.

LANDGENOOTEN! Een noodkreet stijgt op van de Scheldeboorden! Die kreet, hij is eene angstige, dringende bede om hulp en erbarmen!

Eene kruisontplofing die Antwerpen op zijne grondvesten deed schudden, heischiep onze dokken, aan vreedzame werkzaamheid en handel gewijd, in eenen vuurspuwenden, dood en verderf aanbrennenden krater! — Tal van lijken, in stukken vaneen gereden, bedekten den bodem; honderden gezinnen van man, vrouw, zoon of dochter beroofd, zijn aan de grootste ellende ten prooi; kleine kinderen staan troosteloos bij de rookende puinhoopen, die vader, moeder, broeder en zuster bedierven en die arme kleinen in ééne seconde tijds tot weezen maakten; vrouwen staan, van alles beroofd in wanhoop voor de treurige overblijfselen van wat haar eens eene geluk en tevredenheid ademende woonstede was, of loopen in vertwijfeling rond, om onder de zakken vol overblijfselen van medemenschen, naar iets te zoeken waaraan ze man of kind zouden kunnen erkennen; mannen, vrouwen en kinderen, nog gisteren krachtig en gezond, zweegende om een schamel stukje brood te verdienen, liggen met de afgrijpslijkste wonden overdekt en vreeselijk verminkt in de overvolle gasthuizen en smeken kermend om hulp voor hunne van alles beroofde betrekkingen!

LANDGENOOTEN! Klein is Noord-Nederland, klein is Zuid-Nederland — maar groot is de solidariteit tusschen de kinderen van denzelfden Nederlandschen stam! En gróót vooral daár, waar het geldt »helpen in nood!»

Dat toonde Vlaanderen steeds waar overstroming of ramp ons Vaderland of de koloniën teisterde! Dan bestonden er voor het Vlaamsche land nooit grenzen tusschen België en Nederland; goud stroomde dan steeds van de Schelde naar de Maas- en Rijnboorden; goud, met milde hand gegeven om den Nederlandschen broeder ter hulpe te komen. — Vóóran stond daarbij dan Antwerpen met de Vlaamsche

steden en dorpen van het aloude Zuid-Nederland!

Vooruit dan Nederlanders, groot en klein, rijk en arm! Vooruit in dichte drommen! De Engel der Weldadigheid wenkt U van uit onze Scheldestad! Ze roept U op tot het vervullen van den heiligen broederplicht der erkentelijkheid; ze roept U op tot weldoelen aan broeders en zusters die, waar het er op aankwam wel te doen, nooit jegens U te kort schoten! — Vooruit, ter bestrijding van den nijpenden nood, daár waar zooveel ellende te verzachten is!

Aan U, Nederlandsche peis, de taak om onze roepstem te doen hooren in stad en land, bij groot en klein! — en uwe kolommen voor inschrijvingen te openen!

Burgemeesters en overheden van Nederlandsche gemeenten, Vereenigingen van Weldadigheid, mannen van goeden wil in den lande, vormt Commissien ten einde der zwaar beproefde zusterstad ter hulpe te snellen! Dat groot en klein, arm en rijk, een ieder naar zijne krachten bijdrage om hulpe te bieden, waar die zoo dringend noodig is!

Het bestuur der Hollandsche Club te Antwerpen dat tijdens de overstromingen in Holland, en vooral bij de verschrikkelijke ramp van Krakatan, van de Antwerpsche bevolking zoo'n hartelijke en krachtadige medewerking ondervond, stelt zich ter beschikking van zijne landgenooten tot het in ontvangst nemen van gelden; waarvan in de dagbladen geregeld melding zal gemaakt worden.

Op! Nederlanders, die het hart op de rechte plaats hebt; dat de sommen in het Vaderland bijengebracht een blijvend gedenkteken van broederschap stichten in het Vlaamsche land! Dat een ieder daartoe zijn steentje bijdrage! — Staart Uwe giften of toezeggingen, groot en klein, naar den eerstondergeteekende, om ons in staat te stellen, door samenwerking van allen op het altaar der weldadigheid, namens Nederland, een flink offer neerteleggen, ons Vaderland waardig.

Het Bestuur der Hollandsche Club te Antwerpen:

S. REIJNDERS Bisdop, Voorzitter.
Adres: Stadswag, 4, Antwerpen.
G. J. KORTMAN, Vice-Voorzitter.
P. ZWARTENDIJK, Secretaris.
J. A. VAN DEN BERGH, Penningmeester.
J. H. SCHELEMA, Commissaris.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontvangen in hartelijke dank: Van een vriendin, die ons Tehuis bezocht f 2.50

Dit is de éénige bijdrage in ruim vier weken tijds. Zoo kan de Penningmeester er niet komen. Daarom roept hij vriendelijk en dringend de hulp van alle vrienden van ons Tehuis in, ten eerste hopen, dat ze de belangen van het Tehuis goedgunstig gedanken zullen.

Namens het Bestuur,
J. VAN DER LINDEN.
's Bosch, 16 Sept. '89.

ADVERTENTIE.

De Heere is goed over ons. Wij werden heden verblijd met de voorspoedige geboorte van een **zoon**. J. SINGELS.
C. G. SINGELS—SMITS.

ROTTERDAM, 11 Sept. '89.

Door 's Heeren genade zeer voorspoedig bevallen van eene **dochter**, NEELTJE DE KONING, geliefde Echtgenoot van

A. DE Vlieg, Pred.
HAARLEMMEER, 14 Sept. '89.

Door Gods goedheid beviel mijne geliefde Echtgenoot M. DIEPRAAM, heden zeer voorspoedig van eene welgeschapen **dochter**.

T. VAN DER KAM.
ROTTERDAM, 14 Sept. 1889.

Zondag 29 September hoopen onze geliefde Ouders **LEONARD CHRISTIAAN JANSEN** EN **AALTJE SCHUUR ENTINGH**, hunne **45-jarige Echtvereeniging** te gedenken. **Hunne dankbare kinderen.** J. A. JANSEN
V. D. VEUR.
T. JANSEN.
T. JANSEN.
GRONINGEN.
SOESTDIJK.

Tot diepe droefheid van mij en mijne kinderen overleed heden na een geduldig lijden van 5 maanden, mijne dierbare Echtgenoot en der kinderen zorgdragende Moeder

Adriana v. d. Giessen, in den ouderdom van ruim 67 jaren, na eene genoegelijke echtvereeniging van 44 jaar.

Daar haar leven Christus was is het sterven haar gewin. Dit is onze troost in dezen weg van beproeving.

Lk. NAAKTGEBORREN. Kinderen en Behuudkinderen. 's GRAVEDEEL, 15 Sept.

Voor de vele bewijzen van belangstelling bij het overlijden van mijn innig geliefde Dochter ondervonden, be- tuig ik mede namens mijne kinderen mijn hartelijken **DANK**.

K. STOKDIJK.

NAALDWIJK,
18 Sept. '89.

Er biedt zich aan eene Geldersche

DIENTSTBODE,

28 jaar oud, als meid alleen in een klein gezin

Brieven letter K. aan het bureau d'r Nieuwe Bommelsche Courant te ZALT-BOMMEL.

H.H. Kappers - Barbiers.

Er wordt plaatsing GEVR waar Zondags niet wordt gewerkt, voor een jongeling 18 j. o. vrij v/d. militie, om zich i. h. Kappersvak te bekwamen. Hij verstaat het scheren en haarsnijden uitmuntend o/m de machine en is bekend met de beg. der Fr. taal.

Adr. fr. aan W. H. VERHOEFF, Mr. Barbier, Nieuwstr. te KAMPEN.

BRAND!

Bazuin 16 Aug. 30 Aug.

Met hartelijke dankbetuiging vermelden wij de navolgende giften.

Ontvangen door Ds. Biesterveld te Gorcum: van A. B. f 2,50 en gevonden in het kerkzakje f 0,50. Door Ds. J. W. v. d. Kouwe te Hazerswoude: gift gevonden in het kerkzakje f 2,50. Door C. Maclean te Klundert: van eenige leden der Gemeente f 7,50; verder nog ingekomen uit Arnhem van B. f 2, — van M. f 1, —; uit Driebergen van R. v. Wageningen f 0,50 en van R. Hazenberg f 0,50; uit den Helder van P. L. f 1, — en van J. B. f 1, —. In het geheel met de vorige opgaaf f 87,50.

Met hartelijke aanbeveling, Namens den Kerkeraad, G. J. KOOPS, Oud.
LUNTEREN, 17 Sept.

BREEBAART'S ORGELHANDEL

Damrak 23 Amsterdam.
SALON, HUIS, en KERK- ORGELS tegen de laagste prijzen.
Reeds 270 maal bekroond.

Stoffenververij

te Oldeboorn.

Ondergeteekende beveelt zich minzaam aan tot het verven van alle

Mans- en Vrouwen- kledingstukken,

GORDIJNEN enz. enz.
Prijzen zijn als volgt: Manspak zwart van f 1,25 à 1,50; blauw f 1,50 à 2,00; Vrouwenkleedje zwart f 0,90 à 1,20; andere kleuren, als: groen, bruin, rood enz. f 1,25 à 1,50; gordijnen groen per □ meter 25 ct.

O. AKKERMAN.
OLDEBOORN.
P.S. De goederen worden franco teruggezonden.

H.H. SMEDEN!

Er wordt plaatsing gezocht in een der steden, voor een aankomenden

SMIDSKNECHT,

Chr. Ger., van de beste getuigen voorzien, om zich verder in het vak te bekwamen.

Franco brieven onder letter J. worden ingewacht bij den Boekh. A. MEIJER te Arnhem.

LAKENMAGAZIJN N. Z. AKERK

te Groningen.
ONTVANGEN DE NIEUWE NAAJAARS- EN WINTERSTOFFEN.
L. DE VRIES Hzn.

DOGMATIEK.

Duidelijk geschreven dictaten met nauwkeurige opgave der loci te koop gevraagd.

Liefst cursus 1887-1889 a/d. Theol. School.

Franco brieven met prijsopgave bij den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Pomade Duptrain.

Sedert jaren proefhoudend middel tegen het uitvallen der Haren; en tevens sterke groeibevordering. In potjes, met gebruiksaanwijzing fr. p. p. van f 2, — en f 1,75 bij W. H. VERHOEFF, Nieuwstraat Kampen.

S. v. p. duidelijk adres op den postwissel.

Handleiding bij het bespelen van het Amerikaansch orgel.

DOOR

W. J. MENNES.

Prijs 75 Cts. gebonden f 1, —. Alom verkrijgbaar en wordt op ontvangst van 80 Cts. franco toegezonden door den Uitgever F. W. EGELING, Amsterdam.

Van wege het Gereformeerd Traktaatgenootschap »FILIPPUS» is bij den Uitgever J. DEN BOER te Breukelen verschenen:

- No. 109. Waarachtig Prijs 1 Ct.
- No. 110. Groote zondaars kunnen groote heiligen worden » 1 »
- No. 111. Zoo heer, zoo knecht » 1 »
- No. LXIX. Iets over de Verloving en het Huwelijk » 5 »

Bij ZALSMAN te Kampen komt van de pers:

DE DAG VAN ARMAGEDDON NABIJ! eenige »stukjes der zaken.» Roepstem met het woord

DOOR

C. J. WESSELS, Evangelie-dienaar te Dwingeloo. 55 bladz. 40 ct.

Het Premieboek bij dezen kalender voor 1890 is: »Zeven pijlen in het hart van het Romanisme» door Nap. ROUSSEL, en kost bij inkoop slechts 15 Cent s in een net kartonnen bandje. De goedkoopste Scheurkalender met denzelfden inhoud kost slechts 40 cts., bij 50 Ex. 35 cts. en bij 100 Ex. 27½ cent.

Voor Zondagsscholen

die schraal bij kas zijn. Onlangs kocht ik aan het restant van de volgende KINDERBOEKJES: JOB MORLEIJ OF DE BEKEERING VAN EEN DRONKAARD. HET LEVEN VAN EEN HERBERGIER en twee andere verhalen. HET VERTROUWEN VAN EEN KIND en negen andere verhalen. DE GELOOFSARTIKELEN en acht andere verhalen.

Deze vier boekjes zijn uitzonderend geschikt voor de ZONDAGSSCHOOL, voor geregelde uitdeelingen. Elk boekje bevat 16 pagina's postformaat en kostte bij uitgave 6 cent.

Ik bied ze nu aan, zoolang de voorraad strakt, naar verkiezing gesorteerd:

per 100 voor f 1,50
» 500 » » 6, —
» 1000 » » 10, —

Ter kennismaking kan men van elk der vier boekjes een ex. bekomen tegen toezending van twee blauwe postzegels. Wie van dit zeer goedkoop aanbod denkt te profiteren, drale niet tot dat de kleine voorraad is opgeruimd.

WINTERSWIJK. H. BULENS.

Zakelijk Woordenboek DES BIJBELS,

waarvan in het begin dezes jaars een tweede druk verscheen in prachtband voor den prijs van f 3,00, is door buitengewone omstandigheden een klein getal Ex. voor de eerste aanvragenden te bekomen voor f 1,75.

Op ontvangst van postwissel wordt het franco verzonden door G. PH. ZALSMAN te Kampen.

Druk van G. PH. Zalsman te Kampen.

DE BA ZIJN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 27 September 1889.

Noel 11: 1a, Blaagt de bazuin!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 3. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vooruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Is het voor u lieken wel de tijd, dat gij woont in uwe getuifde huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1: 4

Advertentiën en bestellingen vrachtfvrij te adresseren aan den Drukker G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Officiële Berichten enz., Stukken der Medewerkers, en Buitent. Bladen aan de ADMINISTRATIE TE KAMPEN; (dHr. C. MULDER.) — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de REDACTIE TE AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN). —

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

Theologische School.

Door 's Heeren goedheid is de Cursus 1889-1890 aan onze Theologische School weder geopend en de arbeid alre-de aangevangen.

Woensdag-voormiddag begon het Toelatings-examen, dat afgenomen werd door het Docenten-kollege en de Kuratoren DD. J. F. Buleus en T. Bos.

Gelijk wij reeds bericht hebben, boden zich 23 jongelingen en broeders voor de Admissie aan en werden allen als student ingeschreven.

Dit jaar telt alzoo de Theologische School een hooger aantal studenten dan tot dusver. In den Cursus 1880-1881 bedroeg het 97, zoodat de studenten in onze woonplaats betiteld werden met het attribut: «één van de kleine honderd». Het bedraagt thans 101. Behalve de drie studenten, die voorloopig nog thuis moeten blijven.

Van deze nu ingeschrevenen werden de stud. C. J. H. van Diemen, G. Oosterhof, Johs. Visser en C. H. van Hielkema vlieg in de Ie klasse geplaatst.

In de Ie M. E. Broekstra, A. Datema, M. Diermanse, G. Elstove, T. Jongbloed, W. H. Smitt en J. Visser.

In de IIe P. J. de Bruin, J. van Dellen, L. H. Duin, S. H. Groeneveld, N. Y. van Goor, C. J. Kapteijn, N. G. Kapteijn en C. Lindeboom.

B. Roorda in de IVe klasse.

W. H. Gispén, T. Kramer en A. Noordtjij in de Ve klasse.

De Rector S. van Velzen had weder het voorrecht deze vergaderingen als voorzitter te leiden, en des Donderdags avonds den Cursus op gebruikelijke wijze met Bijbel-lesing en toespraak te openen. Hoewel Z.Eerw. telkens iets van zijn taak moest overgeven, sedert het verscheiden van Prof. Brummelkamp, en voor dezen Cursus de Kuratoren erop heeft voorbereid, dat hij niet meer zal kunnen doceeren, noch-

tens staat ZEws. naam nog op de Lessenserie der Theol. School, voor een paar kolleges. Ook predikte hij onder gewoonte als Rector den eersten Zondag-morgen na de vakantie voor de gemeente. De stof was II Kor. 4: 7. «Maar wij hebben dezen schat in ouden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons.» De zwakheid der stem van den bijna tachtigjarige prediker belette de toehoorders echter grotendeels, de sierlijke en zorgvuldig bewerkte leerrede te gemeten, of in den heiligen gloed en de innige bezieling des sprekers te deelen. We hopen daarom, dat die predikatie zool niet goed gehoord nog eens goed gelezen zal kunnen worden.

Na het openingswoord van den Rector en de pauze op den eersten Kians, vergastte Ds. P. Kapteijn van Amstelveen ons op leerrijke en onderhoudende herinneringen uit zijn studie-tijd, onder de Docenten DD. W. Kok en J. Bavinck te Hoogeveen. De Kurator Ds. T. Bos, die nog aanwezig was, (Ds. J. F. Buleus had om sterfgeval in de familie vroegtijdig moeten vertrekken) hield een opgewekte rede over den huidige toestand der Theol. School en ontlastte zijn vol gemoed op een heel andere en vesperekende wijze over een en ander punt.

We twijfelen niet of de Gemeenten verblijden zich met de Theol. School over al dezen zegen; en zij zullen bij de vurige bede om veel arbeiders ook veel willen doen. Niet vergetende, dat in dezen worsteltijd, binnen en buiten 's huis, zowol docenten en predikanten als studenten haar liefde en steun veel behoeven.

De klassikale vergadering te Koevorden staat D. V. gehouden te worden den 10 Oct. e. k. Dan zal de Heer Willering, beroepen Pred. te Gees, p-remtoir worden

geëxamineerd. Aanvang negen uur in de Consistorie.

Namens de Klasse Koevorden,
R. Huls, Corresp.
Nieuw-Amsterdam, 24 Sept. 1889.

Classis Winschoten.

Vergadering D. V. op Donderdag den 10 October e. k.
J. A. Bult, Corr.
Meeden, 23 Sept.

ELBURG, den 13 Sept. Ds. Brouwer van Amsterdam heeft voor het beroep voor deze Gemeente bedankt. Ps. 62: 6: Doch gij mijne ziele zwijgt Gode!

Namens den Kerkeraad,
H. GEERLOFS, Scriba.

OUD-BEIJERLAND, 16 Sept. 1889. Gisteravond is door onzen geachten Consulent een biduur geleid om de stemming te leiden voor het beroepen van een leeraar. Uit de stemming is gebleken, dat de Eerw. Heer W. Schoek, leeraar te Nieuwedorp, met meerderheid is beroepen tot onzen herder en leeraar. De Heere schenke ZEerw. licht en wijsheid om onze roeping met volle vrijmoedigheid en blijdschap aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
J. J. VAN STERNBERGEN.

LAAR, Gr. BENTHEIM, den 17 Sept. 1889. moenten wij op morgen onze beroepen Candidaat den Heer F. C. van Dorp te Leiden hooren: ik kom tot u. Wij zijn hartelijk verblijd; geve de Heere zegen over dit besluit.

Namens den Kerkeraad,
J. H. ENSINK, Scriba.

BORGER, den 18 Sept. '89. Heden avond werd onder leiding van onzen Consulent A. Koppe te Gasselter Nijveen, met eenjarige stemmen beroepen de Heer J. C. van Maugie, cand. te Harderwijk. Geve God genoeiden broeder licht om ons erlang mede te deelen: «Ik kom tot u in den naam des Heeren» is de bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad der Chr. Ger. Gem.,
L. VAN DIJK, Scriba.

HIJUM, den 21 September 1889. Heden ontvingen wij het verblijdend bericht van onzen beroepen kandidaat T. Rispsns, dat hij het beroep naar

alhier met volle vrijmoedigheid aannam. Dat des Heeren goedkeuring op dit besluit moge rusten, en hij eerlang tot ons over mag komen met een rijken zegen des Evangelies, is de bede van den Kerkeraad.

Namens den Kerkeraad,
M. A. HOLWERDA, Scriba.

JOURE, 21 Sept. '89. Heden ontvingen wij het verblijdend bericht van onzen beroepen leeraar, Ds. J. R. Dijkstra te Sliedrecht, dat hij vrijheid had gevonden om onze roeping aan te nemen. Breng de Heere hem spoedig tot ons in zijne gunst met een rijken zegen des Evangelies.

Namens den Kerkeraad der Christ. Gerf. Gem.,
JAN M. PRAASMA, Scriba.

DRIESUM, 22 Sept. 1889. Heden werd onder leiding van den WelEerw. Heer L. Bouma, alhier met eenjarige stemmen tot herder en leeraar gekozen de WelEerw. Heer C. van Proosdij, Predikaat te Hallum. De vurige wensch en bede van kerkeraad en gemeente is, dat ZEw. vrijmoedigheid vinde deze onze roeping op te volgen.

Namens den Kerkeraad,
G. MEIJER, Scriba.

HATTEM, 22 Sept. 1889. Heden voorn. na de godsdiensttoefening maakte onze geachte en bemide leeraar Ds. de Haas de gemeente bekend, een roeping te hebben van de gemeente te Genemuiden. Onze innige wensch en begerte is, dat de Heere ons gemoed, dat in de roeping van de gemeente te blijven en zijn dienstwerk, tot op heden rijk gezegend, te mogen blijven verlichten en wij alzo spoedig uit zijnen mond mogen hooren: Ik blijf bij u.

Namens den Kerkeraad,
A. J. VAN DER WERP, Scriba.

NIEUWDOORP, 23 September. Gisteren middag na de godsdiensttoefening maakte onze geachte leeraar Ds. W. Schoek de gem. bekend, een roeping ontvangen te hebben van de gem. te Oud-Beijerland. Geve de Heere hem in dezen licht en wijsheid, wat hij doen moet en dat de gemeente in zijnen heiligen wil mag berusten, is de wensch van den Kerkeraad.

RUINERWOLD-KOEKANGE, 23 Sept. '89. Tot haar diep leedwezen moet de gemeente gisteren van haar hooggeachten leeraar Ds. J. Groenewegen vernemen, dat ZEerw. geen vrijmoedigheid had gevon-

den om voor de roeping naar Hoogeveen te bedanken. De Scriba van den Kerkeraad,
K. H. WESTERT.

MEDEMBLIK, 23 Sept. '89. Gisteravond was het voor onze gemeente en menigen buiten haar een pijnlijke ure. Onze geliefde leeraar Ds. A. de Geus nam plechtig afscheid van ons, met een rede over de Schriftwoorden: «Dat de broederlijke liefde blijve.» Hebr. 13: 1. Hadden wij ZEw. zoo gaarne den Evangeliearbeid onder ons zien voortzetten, wij wenschen in dezen 's Heeren leiding te aanbidden. Het is onze wensch en bede, dat de Heere ZEw. met de zijnen veilig geleide, en in de gemeente te Wollega tot een rijken zegen stelle. Na de rede sprak een onzer onderlingen en een van de naburige gemeente te Opperdoorn, den vertrekenden leeraar een woord van broederlijken dank toe en bad de gemeente voor hem zingende het 4e vers van Psalm 121.

Namens den Kerkeraad,
A. T. VAN WIJGAARDEN,
Ouderling-Scriba.

Zending onder Israël.

Door Ds. Hummelen te Burum: gevonden in het kerkakke f 0,50
Van N. N. te Burum » 0,50 f 1,00
Door Ds. Mulder te Haarlem: uit het busje der Chr. Jongedochters. «Onze hulp is in den naam des Heeren», afd. Ged. O. Gr. » 7,75
De tien gulden door den Heer de Lange uit Rotterdam, die vorige week ons gezonden, was «het aan-»
«Samuel», aldus.

Zeet verblijd, dat ook onze kinderen reeds mede- werken aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods zegenen we voor die groote bijdrage der kleinen, als ook voor bovenstaande gaven der liefde, hartelijk dank.

E. KROFFELD, Secr. pgnmr.

Inwendige Zending in Noord-Brabant.

Ontvangen van:
den heer J. T. de Lange te Rotterdam,
namens het bestuur der Chr. Ger. Kinder-
zending-ver. «Samuel» f 10,—
door br. Binnema van Meij. A. C. de Koster
te Vlieninge » 4,95
Hartelijk dank voor deze gaven.

Namens de Comm.,
J. VAN DER LINDEN.
's Bosch, 20 Sept. 89.

Stichtelijke Lectuur.

Het doel van Christus' lijden.

«Opdat Hij ons tot God zou brengen.»
1 Petr. 3: 18b.

(Vervolg.)

Nu is de vrijmoedige toegang gevonden. Rust en kalme dalen in de ziel. Het geluk in Eden verloren, vond zij op Golgotha weder. Tot God ziet zij op als tot haren God. Aan Hem wordt nu haar leven gewijd; want geloof en bekeering gaan hand aan hand. Zij is rijk in God. Hij is haar deel, haar eigendom en zij is de zijne zoodat waar vleesch en hart bezwijken, waar alles en allen ontzinken, de ziel nog roemt in een blijvend schat, in een eeuwig heil, waarvan zij zich bewust en wel verzekerd is in Hem. Zij is rijk in zijne liefde in zijne genade, in zijn gemeenschap. Zij vertrouwt zich aan zijn Vaderhand, hoopt op zijn Vaderhuis. Hem te leven is hare keus, en de strijd tegen de bevriende wereld, tegen de bemide zonde, tegen het liefkoosde vleesch is hare taak. Vroeger was zij voor God bevreesd, nu vreest zij God. De tot God gebrachte heeft vleesch en geest in zich wonen en is toch geen dubbelhartig mensch. Hij kan niet zondigen en doet nochtans niets zonder zonde. Hij kan niets zonder Christus. Christus is hem tot oog door het welk hij den Vader ziet, tot mond, door welken hij tot den Vader spreekt, tot hand door welke hij God de dankofferande aanbiedt. Zonder het tusschentreden van Christus, hij leert het steeds beter, is er voor hem geenerlei gemeenschap met God. God in Christus te kennen is zijn voortdurend werk. Dit is de ellende, die hij gedurig leert kennen, dat hij nog altijd

in zichzelf iets begeert, niet geheel op genade kan drijven, en uitsluitend berusten in het volkomene werk van den Middelaar. Van vleeschelijke heiligmaking is hij afkeerig, en toch wenscht hij zijne leden te stellen tot wapenen der gerechtigheid. Hij gelooft, dat hij den hemel binnen zal gaan, en toch verklaart hij, dat hij een eeuwig wonder zijn zal, zoo hij er aanlanden mag. Hij is dikwerf, helaas ver van God en soms spoedig na liefelijke uren van innige gemeenschap met Hem, en toch steunt hij van heeler harte met Azaf in: «Het is mij goed nabij God te wezen.» Eens zal hij altijd bij God, dicht bij God zijn. Het is de verwachting des geloofs: «Gij zult mij leiden door Uwen raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.»

Christus maakt volkomen zalig. Het ten deele moet ophouden. De voorproef moet vol genot, de eersteling oogst worden. Het kind moet in het vaderhuis zijn. Bij God te zijn, dat zal de zaligheid des hemels zijn. Daar zal de heerlijkheid Gods worden aanschouwd, zoodat zij afstraalt van zijn wezen, zoodat Hij haar heeft geopenbaard in zijne werken en wegen. Daar zal geen wereld noch duivel, noch zonde één oogenblik den zaligen vrede in de onmiddellijke aanschouwing Gods verhinderen. Daar is geen strijd met een zondigen aard. Daar komt geen Satan meer als een engel des lichts. Daar doen geen zinlijke dingen kleven aan het stof. Daar bestaat de afwisseling niet, die op aarde door den Christen werd doorleefd: licht en duister, zomer en winter, ebbe en vloed, regen en droogte. Daar zal hij eerst recht leven. Zoodra het einde zijns levens op aarde daar is, vangt zijn leven zonder einde aan. De dood, een vloek in zichzelf, is een zegen in Christus, die den dood

overwonnen heeft. De dood is wel bij ons ingekomen door de zonde, maar de zonde gaat weder van den Christen uit door den dood; de dood zijns lichaams is de verlossing van het lichaam des doods, dat zich dikwijls kenbaar maakt als een voorhangsel, als een beletsel om des Heeren heerlijkheid om den troon van God te aanschouwen. Uit den tijd in de eeuwigheid overgegaan, brak de dag aan, waarop de zonnimmer ten ondergang rijgt. Het lichaam blijft niet op den akker der dooden, maar wordt onsterfelijk opgewekt. De Christus heeft ziel en lichaam beide vrijgekocht. Het geloof is niet meer noodig, wijl alle beproevingen ophielden. Zalige toekomst, als het kind zich spiegelen zal in het Vader-oog en zich verlustigen in des Vaders liefde; als het den handdruk des Vaders voelen, de geheimen des Vaders kennen, de erfenis des Vaders bezitten, de trouw des Vaders vermelden zal.

Wat zaligheid vervulde hier het hart, als hij oogenblikken het vertrouwelijk «Abba! lieve Vader!» werd gestameld, en dat hart zich kinderlijk als in Gods hart ontlasten mocht. Wie zou de toekomst kunnen schetsen! Wie zou het kunnen zeggen, wat het leven des lichts, der liefde, der vrijheid, der vreugde en der heerschappij wezen zal; hoe daar Gods omgang genoten wordt, en waarin de gemeenschap van den volzaligen God met den geheiligden zondaar bestaat? Zalig wie het ervaren mag! Hij verstaat dan ten volle, wat het zegt, als een onrechtvaardige met een rein hart te zijn begiftigd, als een reine van hart God te mogen zien, en dat te danken aan «Hem die heeft liefgehad, en van de zonde heeft gewassen in zijn bloed en gemaakt tot koningen en priesters Gode en zijnen Vader.»

De Christus zelf is de rechter ten

jongsten dage. Zijn mond spreekt vrij. Zijn hand voert door de paardenpoort van het Nieuwe Jeruzalem. Zie, daar zijn de vrijgekochten; zie, zij zijn in witte kleederen gekleed, gouden kronen dragen ze op hun hoofd, palmtakken hebben ze in de hand. Hoer zij zingen het lied des Lams; want zij verstaan en beamen en ondervinden de waarheid van Petrus woord: «Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij, rechtvaardig voor de onrechtvaardigen opdat Hij ons tot God zou brengen.»

NOTTEN.

Schriftbeschouwing.

De keuze van Ruth.

Ruth 1: 16. Uw volk is mijn volk en uw God mijn God.

Geene vrouw deed oogenschijnlijk dwazer stap dan Ruth, toen zij besloot om Naomi naar het land van Juda te volgen. Orpa daarentegen rekent met haar belang. Zij begrijpt, dat eene weduwe beter doet in haar eigen land te blijven. Wat zal zij in Juda? Men zal er haar als geborene Heidinneschuwen, en wegens hare kinderloosheid verachten; misschien zal men, wijl Gods hand zoo kennelijk tegen haar was, er haar aanmerken als eene zondares, tegen wie Gods toorn is uitstoken. Alle reden heeft zij om te vreezen, dat niemand in Juda zich harer aantrekken, laat staan tot vrouw nemen zal, om met de armoe den smaad der kinderloosheid van haar te nemen. Alleen in Moab is er voor haar hoop. Het kost haar wel veel om van Naomi te scheiden, maar — belang gaat boven alles. Had hare schoonmoeder nog slechts een zoon, die den plicht eens broeders aan haren verstorvenen man vervullen kon, zij ging met haar mede;

maar Naomi heeft niets meer. Daarom keert zij terug naar haar volk en hare goden.

Bedenkt Ruth dat alles dan niet? Voorzeker, zij bedenkt dat alles zeer wel. Maar er is iets, dat in hare schatting tegen dat alles opweegt. En wat mag dit zijn? Het verkeer met de zoo hartelijk bemide schoonmoeder mischien? O neen, iets anders, iets beters. De liefde tot Naomi mag tot hare keuze medewerken, datgene, wat den doorslag geeft, is de liefde tot Israëls volk en Israëls God, die zij beiden in Naomi's huis heeft leeren kennen. Israël als het licht der Heidenen, en Jehova als den eenigen God, die uit Israël den zegen der volken voortbrengen zou. Sinds is Moab diep in hare schatting gezonken, schoon het haar vaderland is, kan zij hare knie voor de goden haars lands niet meer buigen. Hare ziel dorst naar God. 't Is te trefender, omdat zij naar het niterlijke niets van Hem heeft ontvangen, dat haar tot Hem lokken kan. Hij ont- nam haar den man en onthield haar het kind, geen enkele lichtstraal liet Hij op het pad der weduwe vallen. Maar zij meet Hem niet af naar hare ondervinding van Hem, maar naar zijn Woord, dat Naomi tot hare kennis bracht. Zij gelooft; en haar geloof is louter leven, en drijft haar naar Juda heen, om zich tot het volk te voegen, welks God de Heere is. Zij zegt niet tot zich zelve: ik kan Jehova ook wel in Moab dienen, laat mij blijven waar ik ben. O neen, nu geen plichten haar naar Moab roepen, zoodat zij doen kan wat zij wil, maar zij heeft geen oogenblik, begeerig om in volle gemeenschap met het volk te staan, door welks bemid- deling Jehova haar God wordt. Donker moge de toekomst zijn; met God durft zij haar in. Liever eene dienst-

maagd in Israël, in de schaduw van den God harer hope gezeten, dan eene blijde moeder van kinderen in Moab.

Owaas scheen hare keuze; toch blijkt alras, dat de stap des geloofs steeds wijs is. Want God is een belooner dergenen die Hem zoeken. Van Orpa hooren wij niets meer; haar naam zelfs komt in de gewijde geschiedenis niet meer voor. En Ruth? Pas is de oogst deszelfs jaars voleindigd, of zij heeft ruste gevonden in het huis eens mans; gelukkige huisvrouw is zij van Boaz, den aanzienlijken, edelen man, die Nahesson, den vorst der kinderen van Juda, zijn voorvader kon heeten. Alras volgt de eene vreugde op de andere. Israëls God zegent haar met een zoon; de smaad der kinderlooze is in eere veranderd. Hiermede is zelfs nog niet alles gezegd. Ter wille van Israël gaf zij Moab prijs; maar haar in eigen vaderland vergeten naam krijgt eene plaats in de geslachtslijst van Israëls grootsten Koning, van David; nauw zelfs is zij aan dezen verbonden, Obed, Isai, David. En uit David komt naar het vleesch Jezus! Als om te toonen, dat Hij eert wie Hem eeren, zorgt God dat zij, tegen de gewoonte der tijden in, die de vrouw in de geslachtslijsten niet veroorloofde te noemen, in die van Jezus eene plaats verkrijgt, Matth. 1: 5. Waarlijk, het is Ruth in Israël niet tegengevallen; verrassing volgde op verrassing, vreugde op vreugde, en zelfs de dood maakte er geen einde aan, daar er voor het volk Gods nog na Kanaän eene ruste overblijft, waarin men ervaart, meer dan hier, dat God een belooner is dergenen die Hem zoeken. Dat kon zij waarlijk in Moab niet vinden, wat zij bij God in Israël vond. Heil onzer als haar geloof het cnze is; dan gaan wij God achterna, al moeten wij er alles om verliezen, en ondervinden, dat wie Hem heeft, geen gebrek heeft aan eenig goed.

VAN ANDEL.

Leer en Kerkregeering.

De Theologische School.

Als een verblijdend teeken mag, zoo ik meen, worden gerekend, dat een tal van drie-en-twintig jongelingen bij den aanvang van den Schoolcursus van 1889—1890 als studenten zich aanboden en ook allen konden aangenomen worden. Verblijdend noem ik dit feit, omdat het getuigt dat de liefde tot het Evangelie en de bediening er van in veler jeugdige harten leeft. Was alleen een wetenschappelijk examen voldoende om tot de lessen aan de Theologische School aan alle Gymnasia en Universiteiten, men zou dan niet van al deze 13 kunnen zeggen, dat hun komen tot de School de openbaring was van hunne liefde tot het Evangelie, waarvan zij eenmaal dienaren wenschen te zijn. Maar dit is, Gode zij dank, aan onze School niet het geval. Zij maakt hierin eene uitzondering op alle Universiteiten, zelfs ook op de Vrije. Wel moet er een wetenschappelijk examen worden afgelegd, waaruit blijkt, dat zij met vrucht de lessen zullen kunnen bijwonen, maar niet minder wordt bij het examen een onderzoek ingesteld naar de persoonlijke verhouding van den examinandus tot den Christus Gods en naar de beweegredenen, die er hem toe brachten om aan de bediening des Evangeliums zich te wijden. En al sluit dit de mogelijkheid nog niet uit, dat er onder zijn die niet waarlijk den Heere Jezus liefhebben in onverderfelijkheid, toch acht ik het een zegen voor de gemeente als van een 23-tal aankomende studenten gezegd mag worden, dat zij allen hebben betuigd, dat liefde tot den Heere en het heil van zondaren er hen toegebracht had de opleiding aan onze School te zoeken.

Drie-en-twintig nieuwe studenten is een getal grooter dan in de 35 jaren, dat de school bestaat nog ooit is aangekomen. Er werd vroeger reeds meermaals gevraagd, of er voor al de studenten wel plaats zou zijn in gemeenten, die geschiedenis heeft geleerd, dat de oogst steeds grooter was dan het aantal arbeiders, dat tot dien oogst kon ingaan.

Een lid der gemeente zeide mij: »Professor van Velzen is nu op zijn ouden dag toch nog hoofdman over honderd geworden." En zoo is het. Het honderdtal is zelfs met één overschreden. Maar de vraag: waar zullen al deze mannen straks een plaats vinden, behoeft niemand te bekommeren. Zegent God de kerk en geeft Hij haar mannen die uit liefde Hem willen dienen, dan geeft Hij hun ook eene plaats waar zij kunnen arbeiden. Ziende op de schreiende behoefte die er in ons land is aan mannen, die het zuiver Evangelie verkondigen, blijft het de roeping der gemeente om te blijven bidden tot den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders uitsloote. En wij, docenten en studenten, hebben mede behoefte aan de voorbede der gemeente. Overtuigd als wij zijn, dat geen menschelijk onderwijs en evenmin de grootste inspanning der studeerenden in staat

is de kerk van predikanten te voorzien die niet om huns zelfs wil, maar om des Heeren wil het Evangelie prediken, is het iets anders dan een bloote vorm, wanneer wij de gemeente toeroepen: Bid voor ons. Wij gelooven aan de noodzakelijkheid van het onderwijs en de leiding des Heiligen Geestes, voor leeraren en studenten beide. En wetende, dat onze God het gebed hoort en geeft, wat wij in den naam van zijn Zoon van Hem vragen, erkennen wij de behoefte die de School heeft aan de voorbede der geheele gemeente.

Daarom dan ook, mij verblijdende in het honderdtal der studenten dat God ons gaf, roep ik de gemeente toe: geef ons eene plaats in uwe gebeden; vergeet de Theologische School niet; zij is uwe stichting; God gaf ze u op uw gebed; gij geeft haar gaarne uwe gaven; geef haar dan ook uw gebed en God geve u, in den zegen dien Hij haar geeft u te verblijden.

DE COCK.

Aan de Kerkeraden der Christ. Geref. Gemeenten.

II.

Wij zijn nu in onze voorstelling op de kerkeradsvergadering zoo ver gevorderd, dat er een aanvang kan gemaakt worden met de behandeling der drie gewichtige stukken, waarin de Synode te Kampen reeds vele bezwaren vond en waarop de vereniging met de doleerende kerken voorloopig is afgepast.

Het eerste geldt de voortzetting der doleantie, d. i. het voortgaan met het oprichten van doleerende kerken naast de onze ook na de vereniging. In de Memorie is deze kwestie op bladz. 31—34 uitvoerig toegelicht, en het vóór en tegen zoo onpartijdig mogelijk aangegeven. Het staat nu aan de kerkeradsleden, om daarover hun oordeel en hun stem uit te brengen. Ik vermoed dat er niet velen zullen zijn, die deze voortzetting der doleantie ook na de vereniging aan de Ned. Ger. Broederen willen toestaan. Ik maak mij in dit opzicht niet de minste illusie. Vooral, als men in eene plaats woont, waar soms maar eenige weinige doleerende broeders de reformatie ter hand nemen, vrij aanmatigend beweren de kerk dier plaats te zijn en spreken en handelen alsof de Christ. Geref. Gemeente in het geheel niet bestond en het zuiver Woord Gods er in 't geheel niet werd verkondigd — vooral daar komt men er tegen in verzet, dat zelfs na de vereniging nog aan de Ned. Ger. Broederen de vrijheid wordt gegund, om zulk eene miskennende en vijandige houding tegenover de Christ. Geref. Gemeenten aan te nemen. En als dan de Concept-akte de schoone verklaring te lezen geeft, dat de doleerende Broeders de Christ. Geref. Gemeenten erkennen als kerken Christi en God danken voor de genade, in de Scheiding van 1834 aan de kerken onzer vaders bewezen; dan rijst onwillekeurig de vraag: hoe is dit nu toch met elkander te rijmen? Onomwonden spreken zij het recht der scheiding uit en toch maken zij aanspraak op de vrijheid, om ook na de vereniging nog naast en tegenover ons op te treden. Is dat niet een in daden verloochenen, van wat men belijdt met den mond? En werkelijk zou het nuttig en goed wezen, als een der woordvoerders van de overzijde de overeenstemming eens trachtte aan te toonen tusschen deze erkenning in de theorie en deze miskenning in de praktijk.

En toch zou ik voor mij, ofschoon ik de moeilijkheden zeer goed inziet en gevoel, aan de Ned. Ger. Broederen de voortzetting der doleantie ook na de vereniging willen toestaan. Jezus heeft gezegd: wie de meeste is zij gelijk de minste, en wie voorganger is, zij als een die dient. Dat woord geldt, denk ik, ook op kerkelijk gebied, en is ook bij de vereniging met de Ned. Geref. Kerken van toepassing. Zelfverloochening ware ook in dit geval zelfbehoud; wie zijn leven verliest, om 's Heeren wil, in het belang van Zijn Koninkrijk, ter wille van Broederen die met ons op den grondslag van ééne belijdenis staan, die wint het. Natuurlijk, als de e verloochening een prijsgeven ware van de waarheid, dan zou ze ongeoorloofd en door den Heere zelf verboden zijn. Want niet verloochening der waarheid, maar zelfverloochening is zelfbehoud. Maar dat heeft, voor zoover ik weet, nog niemand durven beweren, dat de inwilliging van dezen eisch der doleerenden eene verloochening der waarheid, van eenig artikel der belijdenis zou zijn.

Zonder twijfel, de Scheiding van 1834 was een werk des Heeren. Maar dat sluit toch niet uit, dat er veel gebrekkigs in was, en dat wij, God dankende voor de genade in 1834 aan de kerken onzer Vaders betoond, toch reden genoeg hebben om ons voor Zijn aangezicht te verootmoedigen. Laat ons daarom niet hooggevoelende zijn! De geschiedenis heeft het bewezen, hoe gescheiden kerken blootstaan aan het ernstig gevaar, om haar eigenaardig beginsel en standpunt tot een bestand-

deel der waarheid te maken en alzoo den weg der secte op te gaan.

Voor dat toch waarlijk niet denkbeeldig gevaar beducht en geloovende, dat de minste de meeste is en de kleinste de grootste in het koninkrijk der hemelen, heb ik in de voortzetting der doleantie ook na de vereniging geen overwegend bezwaar. Niet de wijze, waarop de Gescheidenen in 1834 en de Doleerenden in 1886 buiten het Hervormd Genootschap zijn geraakt, maar het feit dat zij beiden er buiten staan en nu op vrij terrein God weerdien kunnen zonder verkrachting hunner conscientie; dat is het vooral, waarvoor den Heere dank moet worden gebracht. Ik verg dus niet van de Doleerenden, dat zij de wijze der Scheiding van 1834 goedkeuren; het is mij genoeg, dat zij in haar de genade en trouwe Gods verheerlijken. En indien zij desniettegenstaande het recht meenen te hebben, om nog altijd naast onze kerken zelfstandig op te treden; dan zij dit aan hunne conscientie overgelaten. Zij moeten dit verantwoorden voor God. Ik kan niet inzien, dat zij dat kunnen doen. Ik voor mij zou geen vrijheid kunnen vinden, om naast een doleerende kerk, die ik voor een gemeente van Christus erken, nog een andere kerk te formeeren. Maar dat blijve voor hunne verantwoording. Als zij maar niet vergen, dat ik hunne methode van reformatie goedkeur en voor de eenig - ware houd; als zij dus maar niet vergen dat ik in hen godkeur wat ik onzerzijds beslist afkeuren zou; dan zij de voortzetting der doleantie aan hun Christelijke conscientie overgelaten. Ik zou die vrijheid, indien zij ze als een gewetenszaak eischen, hun niet willen ontnemen; omdat het zoo licht den schijn kan hebben, dat wij voor eigen kerke en eigen eere strijden. En dat mogen wij niet. En nu durf ik toch aan alle kerkeraden der Christ. Geref. Gemeenten de vraag voorleggen, of wie zoo spreekt de Scheiding verloochent, het werk Gods in 1834 miskennt en aan de Christ. Geref. Kerk hare eere niet geeft? Ik vrees het oordeel niet, zelfs het *Stichtse Weekerke* rechter zijnde. Waarom zouden gij, Broeders, dan niet kunnen oordeelen in gelijken geest?

Het tweede punt, dat in belangrijkheid het eerste nog overtreft, raakt de Theol. School. En ook hierover ben ik zoo vrij, mijne gedachte te zeggen, ofschoon ze van die van vele hooggeschatte Broeders afwijkt. Sommigen zouden heel de Concept-akte, ook het vraagstuk betreffende de Theol. School, het heest benadrukt zien in eene vergadering van alle gemeenteleden, vrouwen en dienstbaren daarbij. Ik ontken niet, dat zulk eene vergadering zeer interessant zou kunnen zijn. Maar het wil mij voorkomen, dat eene gemeente van Christus toch iets anders is dan eene democratische republiek.

Van het uitgebreid en algemeen stemrecht beleven we nu in den staat en de maatschappij niet zooveel genot, dat wij belust moeten zijn om het ook in de Kerk des Heeren in te voeren. De Gereformeerde kerkinrichting is dan ook veeleer aristocratisch dan democratisch van aard. God heeft aan Zijne gemeente verschillende gaven en krachten, bedieningen en ambten geschonken, en aan die alle een eigen taak en werkzaamheid toebetrouwd. En zoo denk ik ook, dat de beslissing omtrent het gewichtige vraagstuk van Theol. School en Universiteit niet op den weg ligt en niet tot de roeping behoort van gemeenteleden en kerkeraden.

Als ik mij voorstel, hoe deze diep ingrijpende kwestie samenhangt met heel onze beschouwing van kerk en maatschappij, van Godsrijk en wereld, van Theologie en wetenschap; dan huiver ik bij het denkbeeld, dat kerkeraden geroepen worden om daarover hun oordeel uit te spreken en hun stem uit te brengen. Maar de Synode heeft anders besloten en de beslissing aan de kerkeraden opgedragen. Ik weet hoe velen hunner de moeilijkheid daarvan gevoelen. De Memorie van Toelichting bespreekt het vraagstuk wel en somt het voor en tegen wel op. Maar op grond van die korte en altijd onvoldoende gegevens een oordeel te vellen — dat gaat toch zeker de bevattings van velen te boven.

Ik zou mij daarom best kunnen voorstellen, dat sommige kerkeraden zeiden: ja, Theol. School of Universiteit, die kwestie gaat ons wel wat hoog. Als wij van de School maar dienaren ontvangen die machtig zijn in de Schriften en goed onderwezen in de waarheid welke naar de godzaligheid is, en die de kudde van Christus weiden kunnen met verstand en zachtmoedigheid, dan zijn we dankbaar en tevreden. En hoe knapper zij dan zijn, hoe liever wij het hebben; indien oprechte Godsvrucht maar met hun wetenschap gepaard gaat. Maar of zulke mannen nu komen van een Theol. School of eene Universiteit; en waar zulke dienstknechten, altijd onder den zegen des Heeren, het best kunnen worden gekweekt, hoe zouden

wij dat met eenigen grond kunnen beoordeelen? Laat dat de Synode beslissen, waarheen immers de vroedste en degelijkste mannen der kerk worden afgevaardigd.

Ziet, als soms, hier of daar een kerkeraad zoo oordeelen mocht, dan zou ik gaan denken: die kerkeraad is bijna in staat om over het vraagstuk zelf te oordeelen. Maar dit is natuurlijk mijne meening. De kerkeraden zijn volkomen vrij, om ook in deze zaak te handelen en te besluiten, zooals zij verkiezen. Maar ieder heeft tegenwoordig zoo zijne eigene opinie. En over de vereniging zijn al zoo vreemde en eigenaardige denkbeelden uitgesproken, dat het mijne er nog wel bij kan. Ik geef het voor beter.

H. BAVINCK.
(Slot volgt.)

Politieke Beschouwingen.

Onze Minister van Financiën heeft, als naar gewoonte, in de Tweede Kamer de begroting voor het dienstjaar 1890 ingediend en in algemeene trekken toegelicht. Zij draagt aan uitgaven omstreeks 135 miljoen, aan ontvangsten ongeveer 122½ miljoen.

Werd nu juist zooveel uitgegeven en ontvangen, dan zou het tekort met minder bedragen dan ruim 12 miljoen!

Maar zoo spreekt de Minister niet. Hij raamt het tekort op slechts vijf miljoen; misschien zal 't nog minder bedragen.

Dit klinkt vreemd voor een eenvoudige mensch, die zich niet met de staatsfinanciën bemoeit.

En toch heeft de Minister grond voor zijn beweren.

Wat toch is 't geval. Telkens bedragen de werkelijke uitgaven miljoenen minder dan de geraamde.

Bijvoorbeeld:

die van 1887 waren geraamd op bijna 134 miljoen en bedroegen slechts 122 miljoen; dus 12 miljoen minder; die van 1888 waren geraamd op 136 miljoen en wijzen nu reeds slechts f 127 miljoen aan, of 9 miljoen minder. Ook bedragen de werkelijke ontvangsten telkens meer dan de geraamde; bijvoorbeeld, die van 't loopende jaar hebben in de eerste acht maanden reeds 2½ miljoen meer opgebracht.

Bovendien kon de Minister reeds met groote waarschijnlijkheid zeggen, dat van de geraamde uitgaven voor 1890 niet zullen gebruikt worden 5 miljoen voor de ontmunt van zilver en 3 miljoen voor andere uitgaven, samen 8 miljoen. Waaruit volgt, dat het tekort dus hoogst waarschijnlijk minder dan vijf miljoen zal bedragen.

Intusschen toch een tekort, zeggen velen en nog wel een tekort van een kleine twee miljoen meer dan 't vorige jaar. En dit is niet te ontkennen.

Toch werd in de Troonrede gezegd:

»De toestand van 's Rijks geldmiddelen blijft bij voortdurend benevens».

Ook dit klinkt wel wat vreemd voor oningewijden. Er is in elk geval een tekort van 5 miljoen, (misschien van slechts 4, indien ook in '90 de inkomsten, gelijk gewoonlijk, met een miljoen toenemen); dat met het tekort der vorige diensten ruim 23 miljoen uitmaakt!

Maar de Minister denkt er anders over. Evenals »ten vorigen jare» is hij ook nu van meening, »dat het, althans in den eersten tijd, niet noodig zal zijn, daarvoor eene geldleening aan te gaan».

Vooralsnog dus geen vermeerdering van intrest en dus van lasten. Maar dan toch in 't vervolg? ... Misschien kan het vereenigd tekort wel van lieverlede gedekt worden door de »overschotten." Hoe nu, overschotten bij een tekort? Ja, waarlijk de Minister spreekt van »overschotten." Want »de uitgaven voor den aanleg van 't Merwedekanaal en den aanleg van Staats-spoorwegen" zijn »ook naar de opvatting der Staten-Generaal", van dien aard »dat zij uit geldleeningen mogen betaald worden." Worden nu deze van de uitgaven afgetrokken dan blijft er voor '87 een overschot van ruim 9 ton, voor '88 van ruim 7½ ton, voor '89 een van 17 ton en voor '90 een van 1 ton, samen bijna 3½ miljoen!

Zelfs gaat de Minister nog verder en zegt: »De overschotten (ruim 1 miljoen »s jaars) zullen in en na 1891 door het »afloopen van sommige uitgaven, naar »men »veilig mag aannemen, nog met een vrij »belangrijk bedrag toenemen».

En die overschotten »behooren aangewend »te worden om te gemoet te komen in den »financiële druk, waaronder een aantal »gemeenten gebukt gaat!"

Is 't niet prachtig! Als de tekorten deels geslonken, deels door leening zullen gedeld zijn; als er geen nieuwe uitgaven bijkomen; als de buitengewone uitgaven niet medegerekend worden — hebt ge niet alleen geen tekort, maar hebt ge zelfs na '86 telken jare overgehouden!

Toch betreuren wij het bij dien staat van zaken, dat deze begroting ruim 8 ton hooger is dan de vorige, al is daaronder ook ruim 7 ton voor onderhanden zijnde groote werken en 2 ton voor de 10-jarige volkstelling, gelijk de Minister vergoelijkend opmerkt.

't Moet toch betaald worden. Wij hadden daarom gaarne wat meer bezuinigd gezien, zoodat de begroting, in vergelijking met die van het loopende jaar, lager ware geweest.

Doch wij willen gaarne erkennen, dat ingrijpende bezuiniging hoogst moeilijk is, en dat bewijzen van zucht tot bezuiniging ook in deze begroting niet ontbreken. Wij zullen ze niet optellen; constateeren is genoeg.

En al kunnen wij niet van heeler harte met den Minister instemmen als hij zegt: »Maar dus de financiële toestand voor het »loopend en volgend dienstjaar alleszins bevredigend genoemd worden, ook voor de »jaren na 1890 zijn de verwachtingen gun-

stig te noemen" — in vergelijking met wat vroeger onder 't liberale bewind geschiedde, hebben wij reden tot dankbaarheid. Van 77—88 was de schuld door leeningen geklommen met ongeveer 170 miljoen, en bleef nog 14 miljoen ongedekt, zoodat rente en aflossing van 26 tot ruim 33 miljoen stegen. Sinds echter dit Ministerie aan 't roer zit, is de schuldenlast met geen cent vermeerderd en is het door bezuinigingen mogelijk gemaakt, dat zekere buitengewone uitgaven konden gedaan en vermindering van lasten in uitzicht kan gesteld worden.

NOORDTJII.

Buitenlandsche Kerken.

De Synode der Presbyteriaansche kerk van Engeland heeft dit jaar besloten, dat alle medische zendelingen of zendelingen, geordend zullen worden als onderlingen met zitting in de hoogste vergadering. De klassen van gemeenten van inboorlingen zullen aangespoord worden om zulke broeders als assessors of bijzitters zitting te geven met stemrecht. — Dr. Dykes stelde de Synode de aanneming voor van de verkorte belijdenis of Geloofsartikels als een voldoende volledig formulier van het geloof dezer kerk en der fundamentele leerstukken, om te dienen als een getuigenis voor hen die buiten haar zijn, en als eene samenvatting van haar geloof, ten gebruik bij bijzondere gelegenheden van den openbaren godsdienst. Tevens stelde hij voor, dat de Synode zou aanbevelen, dat gebruik zou worden gemaakt van deze »Geloofsartikelen" bij het onderwijzen en catechizeren der jeugd in het huisgezin, de school en in de gemeente. Dr. Dykes nam echter een amendement aan om finale beslissing hiervan uit te stellen tot de aanneming der Synode met het oog op verdere rivisie. — De Synode drukte haar hartelijke blijdschap uit over de samenwerking met de *Free Church* van Schotland en drukte de hoop uit, dat de Welsh Presb. Kerk (in Wales) zich daarbij zou voegen. Er werd tevens een brief voorgelezen van den aartsbisschop van Canterbury als voorzitter der laatste Synode, waarin zekere besluiten stonden, die door de Lambeth Conferentie, of synode, der Episcopalsche kerk waren genomen. Daar Dr. Dykes dit schrijven reeds beantwoord had, werd de brief naar eene commissie verwezen tot onderzoek of er nog nader moest geantwoord worden. —

Als een bijzonder feit wordt gemeld, wat in de drie honderd jaren na de Hervorming nog nimmer plaats had, n.l. dat de Synode op een thee-vizite werd gevraagd bij den Lord Mayor van London in het Mayors-huis. Het is de Synode zeer goed bevalen. — Liverpool is bestemd voor de zittingen in 1890. —

Op de Synode van de Presb. Kerk in Ierland, gehouden te Belfast klaagde de Kommissie der Iersche zending over den tegenstand van leerearen der Episcopalsche kerk en sprak het nit, dat een gewone kolporteur overal kan gaan, terwijl predikanten geen vrij intree hebben in elk huis. 150 gemeenten zijn nog zonder pastorie volgens de Kommissie die deze zaak behartigt. — Daar het fonds voor emigratiepredikanten nu f 60.000 bedraagt, zal men a. s. jaar met toelagen beginnen. — De zending onder de Joden gaf veel verwachting. Daarom werd het Hamburger Zending-station vervoerd tot een geregelde gemeente der kerk. — De Kommissie voor Psalmodie gaf onderscheiden wenken om het kerkgezag te verbeteren, zoodat de Synode besloot, dat alle Theologische studenten ten minste één zangklasse moeten bijwonen. — De Buitenlandsche zending rapporte de gunstige inzake de vereniging harer zendelingen met die van de Schotsche Vereen. Presb. kerk tot een zelfstandige klassis, terwijl een commissie benoemd werd deze in bijzonderheden te regelen. —

Aangaande de »Bijbel-wijkwestie" besloot de Synode, dat de gemeenten de vrijheid hebben om gegisten of ongegisten wijn te drinken bij het Avondmaal. — Daar in 1840 de vereniging plaats had tusschen de Synode van Ulster en die der Gescheidenen, waaruit deze Synode is ontstaan, alsmede de Buitenl. Zending gesticht, wordt besloten dit dubbele jubilee in 1890 te vieren, en de Synode te houden den 7 Juli 1890 te Belfast. —

In de Ref. Presb. kerk in Ierland — zoo werd gekonstateerd op haar Synode — zijn alle predikanten en zeer vele onderlingen leden der kerk afschaffers of geheelonthouders met verenigingen in bijna elke gemeente. — Die Synode stelde tevens een literarischen graad verplichtend voor een kandidaat in de Theologie. —

C. M.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waards vriend,

De indruk, dien vele menschen van den stand der zaken op 't oogenblik hebben, komt hierop neer, dat onze vooruitzichten in de naaste toekomst niet ongunstig zijn. Het schijnt, dat handel en nijverheid zich weder een weinig beginnen te verheffen. Dit is natuurlijk zeer aangenaam voor steden, die nog handeldrijvende steden genoemd kunnen worden. Amsterdam is nu een wereldstad en heeft dus bij den handel minder belang. Inwoner van eene wereldstad te zijn is op zich zelf reeds zulk eene verhevene gedachte, dat men er met plezier armoë om lijdt.

Onlangs werd mij verteld, dat eene aanlijke Amsterdamsche familie met de grootste zuinigheid leeft, omdat het hoofd des gezins voor al zijne zonen een voldoende kapitaal wil nalaten, waarvan zij met den titel van Meester in de rechten kunnen leven, zuinig natuurlijk; en dat alleen uit afkeer van den handel. Zulke verschijnselen teekenen den toestand.

Ook volgens de Rede, waarmede de Regeering in naam des Konings, het nieuwe

zittingjaar der beide Kamers van de Staten-Generaal geopend heeft, staan de zaken, op 't oogenblik, niet ongunstig. Zelfs de zaken van Atjeh niet uitgesloten!

De Minister van financiën heeft medegedeeld, dat hij waarschijnlijk in dit jaar slechts vijf miljoen meer zal moeten uitgegeven dan hij kans heeft te ontvangen; dus slechts vijf miljoen zal te kort komen.

Het had ook twaalf miljoen kunnen zijn; zoodat wij alle reden hebben om tevreden te wezen.

De Minister van koloniën heeft een aardig duitje (f 64,000) voor het Rijk verdund aan de koffie. ZExc heeft een prijs bepaald, en bevel gegeven tot ophouden. Zoo die prijs bij den verkoop niet gehaald werd. Rotterdamse heeren zijn deswege zeer boos op den Minister en achten zich in de wielen gereden door deze stoutigheid. Een hunner, die tevens Kamerlid is, heeft den Minister daarover ondervraagd en is, zooals het spreekwoord zegt, van een slechte markt thuis gekomen. Door de laatste viling is de Minister schitterend gerechtvaardigd. Alle koffieboonen, die de Minister, door middel van de Handelsmaatschappij aan de markt bracht, zijn er, voor den bepaalden prijs, glad ingegaan.

Het weekblad »de Amsterdammer» heeft deze gebeurtenis met een aardige plaat aan de vergeetelheid ontrukkt.

Op deze plaat ziet men den Minister koffie malen in een onderwetschen molen. Een Javaansch meisje aan des Ministers voeten nedergeburkt, houdt een grooten zak op, waarop het cijfer geschilderd is: f 64,000 om het kostelijk product op te vangen. Op den achtergrond staan de Rotterdamse heeren, in opgewonden stemming. Maar de Minister zegt tot het Javaantje: Laat ze maar praten, meisje! Wij strijken ze in het laatste.

Tot voor weinige jaren was het artikel koffie nog een wezenlijk handelsartikel. Men kocht en verkocht, wat wezenlijk bestond en wat men wezenlijk bezat, of in zijn bezit wenschte te krijgen. Zooveel wezenlijke koffieboonen voor zooveel wezenlijk geld. Maar ook in dezen handel is de klad gekomen. Het is windhandel geworden, speculatie in denkbeeldige waar met denkbeeldige prijzen. Fier kon de Minister dan ook zeggen: Ik Minister, verkoop wezenlijke koffieboonen en geen koffieboonen die slechts op 't papier bestaan, en voor die koffieboonen moet ik zooveel geld hebben en anders verkoop ik ze niet.

Op zulk een handel kan Gods zegen rusten. Als we iets van het tegenwoordige leven kennen, verwonderen we ons niet over de mislukking van zoovele zaken. Men meent alles zonder God te kunnen, en vraagt niet naar zijn woord of wet. En zelfs godsdienstige menschen maken er zich af met de opmerking, dat dominees van zulke dingen geen verstand hebben. Maar dit heb ik toch wel opgemerkt, ook in onze kringen, dat menschen die solied werken en op soliede zaken, ook in den handel, zich toeleggen, staande blijven en, ook nu nog, wel eens kapitaal verzamelen. En dat zij die met de wereld medegaan, dikwerf van hun hoogte op de schandelijkste wijze neder storten, en hunne huisgezinnen en families met hen, zeer tot lastering van 's Heeren naam en tot groote smaadheden voor de gemeente.

En wat dan nog het treurigste is en het diepste treft, is de onbekeerlijkheid, die, als een oordeel Gods op ons schijnt te rusten. De gevallen grootheden geven in den regel de schuld van hun val aan een ander, aan ongelukken en slechte menschen en nooit tenzij bij zeldzame uitzondering, aan hun eigen zonden. Dat is wel het droevigste van al het droevige. Zoo komt er geene herstelling in de gunst en ontferming des Heeren. Men beschouwt zich als slachtoffer en niet als misdadiger, en went ten slotte aan zijne ellende, of zoekt door nieuwe speculaties en weer boven op te komen.

Meer dan aan constituties, wetten en reglementen, hebben we behoefte aan soliede menschen. Wij hebben behoefte aan degelijke, oprechte vroomheid. Gemaktheid en formalisme is er genoeg, en de wateren der valsheid en onoprechtheid staan wel vijftien ellen boven den hoogsten berg. Aan de eene zijde de grootste onverschilligheid en brooddronkheid, en aan den anderen kant een angstvallig formalisme, een kleinzieligheid, een geestesarmoede en bekrompenheid, die van alle kleinigheden een zaak maakt, muggen zitten en kemelen zwelgen zou. Zoo bloeit nog altijd het Farizeïsme en het Sadduceïsme, en het Essaisme, met den godsdienst van het: raakt niet en smaakt niet en roert niet aan.

Wellicht zal ik u in een volgenden brief kunnen melden, hoe het afgelopen is met de Amsterdamse professoren-kwestie. Er zijn, zoo als ge weet, stemmen opgegaan om geen kerkelijk hoogleraar meer te te bezoldigen ten behoeve van de Ned. Herv. kerk. Prof. Gunning, die deze betrekking bekleedde, is nu Staatsprofessor geworden te Leiden. Vele Amsterdammers dringen er op aan, dat onze Gemeenteraad geen gelden meer beschikbaar zal stellen voor kerkelijke Hoogleraren aan onze Universiteit, en geven daarvoor goede redenen op. Doch ik onderstel, dat het wel bij het oude zal blijven.

Uitwendig kan er in een menschen-leef-tijd veel van gedaante veranderen, maar innerlijk veranderen de menschen, en daardoor de theorieën die het leven beheerschen, niet zooveel. Zij, die van de tegenwoordige Regering ik weet niet welke groote dingen verwachten, gevoelen zich te leure gesteld. Blijkbaar dachten ze, dat een ministerie van geloovige mannen zou maar, een, twee, drie, alles kan veranderen. In plaats van nu hun eigen oppervlakkigheid in te zien en te erkennen, geven ze de Regering de schuld, dat alles nog niet is geworden, gelijk zij begrijpen dat het wezen moet.

Doch dit zal wel zoo blijven in deze be-

deeling. God regeert de wereld zoo, dat zijne kinderen er gasten en vreemdelingen blijven, die een vaderland zoeken. Zij die met de belangen van het aardsche vaderland belast zijn, of zich zelve er mede belasten, hebben een zware taak te vervullen. Vooral de laatsten hebben 't hier moeilijk. Stond de zaak zoo, als sommigen het voorstellen, dat een Christen met het aardsche vaderland niets te maken heeft, dan ware het veel gemakkelijker Christen te zijn. We konden dan alle aardsche dingen aan de Heidenen overlaten. Doch nu wij vermaand worden ons licht te laten schijnen voor de menschen, moeten we op elk levensterrein ook optreden. Konden we dit nu doen zonder nevenbedoeling, zonder zelfzucht en eerbij, konden we het doen als geheel heilige menschen, ook dan zou het ons makkelijker vallen.

Nu het is, zoo als het is, moeten we ons maar voorstellen, dat we op een onvolmaakte wereld geboren zijn, op een onvolmaakte wereld leven en de wereld, bij ons verscheiden, onvolmaakt zullen achterlaten.

Ontmoedigen behoeft deze gedachte ons echter niet. Zoo onze strijd maar een wettige strijd is, zijn wij in den Heeren weg, en zal ons gering, onvolkomen en bezoe-deld werk, onder het aanbiddelijk bestuur des Heeren, dienstbaar gemaakt worden aan de o. erwinnung.

Niet Satan maar Christus is de wettige eigenaar van alle dingen. In deze Gods-openbaring is al ons heil en al onze lust, al zien we haar nog niet uitspruiten.

Van harte
t.t.
GISPEN.

DE PROTESTANTSCH Kerk IN NEDERLANDSCH Indië.

Het staat dus vast, dat de Minister van de Synode der Ned. Herv. Kerk geen advies krijgt, zoolang hij geene vergeving vraagt voor wat hij, in 't oog der heeren, misdeed.

Zal de Minister nu gaan naar de Commissie van de zaken der Indische Kerk, wier voorzitter de grijze hofprediker Dr. van Koetsveld is?

In ieder geval geeft dit Ministerieele schrijven veel te denken, en is de onderstelling niet ongegrond, dat er wat achter zit.

Er wonen te Batavia enkele orthodoxe en invledrijke mannen, die zeker gaarne de Indische Kerk in een anderen, een beteren toestand zagen. Daar de reformatie der Kerk te hand te nemen, gelijk als in Nederland, gaat in 't geheel niet. Zich van de Indische Kerk afscheiden acht en ze evenzeer ongeoorloofd. Waarbij nog komt, dat de Indische Kerk zoo vast aan den staat zit vastgeklonken, dat zij zonder dezen zich roeren kon bewegen kan.

In Nederland heeft men ondervonden, hoe onmogelijk het is de bestaande Ned. Herv. Kerk te reformeeren, en hoe zeker het is dat elke ernstige poging tot herstel, tot vrijmaking der gemeenten van de bestaande organisatie, onvermijdelijk na zich sleept verlies van kerken, kerkelijke goederen en inkomsten; verlies van ambten en bedieningen en lidmaatschap; dat men, zij 't ook tegen wil en dank, geworpen wordt op het gebied der scheidingen, en, in weerwil van de luidste en krachtigste protesten, als afgescheidenen wordt beschouwd en behandeld.

Neemt men nu hierbij in aanmerking, dat de Ned. Herv. Kerk eene betrekkelijke onafhankelijkheid van staat geniet en zij geheel vrij is in het regelen van hare aangelegenheden, en dat daarentegen de Indische Kerk bloot staatscreatuur is en in alle opzichten afhankelijk is van den staat, dan voelt men, hoe moeilijk daar elke theorie van kerkherstel is door te voeren.

Toch schijnt men in Indië eene poging tot kerkherstel te willen doen, wellicht naar de wijze der Doleerenden in het moederland.

Wij weten echter te weinig van den stand van zaken om een volkomen grond vermoeden te kunnen uitspreken. Wel weten we, dat er ook Christenen te Batavia zijn, die gaarne het bestaande Reglement zouden vervullen voor de Dordsche Kerkorde van 1619, en niet licht er toe zullen overgaan om een nieuw reglement bij de Regering in te dienen.

Wellicht is dit ook de diepste gedachte des Ministers, neergelegd in de woorden: dat »te vergeefs gezocht wordt naar eene regeling, waarbij aan elke afdeling der Protestantsche Kerk de zelfstandigheid wordt gewaarborgd, die de Kerk in Nederland bezit.»

Luthersch en Gereformeerd zou dus eerst van elkander gescheiden moeten worden, en elke afdeling afzonderlijk en zelfstandig moeten optreden.

De Gereformeerde afdeling zou dan ook op nieuw georganiseerd moeten worden.

Vroeger behoorde de Gereformeerde gemeente te Batavia onder de classis van Amsterdam. Toen goldt in die classis de oude kerkorde. Is die oude kerkorde nooit wettig afgeschaft, dan geldt zij dus ook voor de zelfstandig geworden Gereformeerde Kerk van Batavia.

Nu is er te Batavia eene onafhankelijke Gereformeerde gemeente, met een kerkeraad en een bevestigden en ijverigen leeraar, welke gemeente, zooveel de omstandigheden zulks toelaten, zich houdt aan de Dordsche Kerkorde van 1618, '19. Zij die dus met de Protestantsche Kerk in Indië geen vrede hebben, kunnen zich bij de waarlijk Gereformeerde aansluiten. Dit doen zij echter evenmin als hunne broeders en geestverwanten in Nederland.

Voor hen die in dit geval verkeeren, schijnt de hoop verlevendigd te zijn op herstel van de Indische Kerk en hare hervorming tot eene Gereformeerde kerk.

In hoeverre deze hoop gegrond is en met eene goede uitkomst zal bekroond worden, moet de tijd leeren. Maar zeker is, dat tal van moeilijkheden overwonnen zul-

len moeten worden eer iets gezien wordt van hetgeen op eene waarlijk bijbelsche kerkuivering gelijkt.

Wat kan de Minister doen met eene onwillige Synode en een stel moderne predikanten, die den tegenwoordigen toestand boven elke reformatie in Gereformeerden geest verkiezen? Wat te beginnen met die Indische Protestanten, die om God noch godsdienst geven en niets liever willen dan leven naar het goeddenken hun hart?

Het eenige wat helpen zou, is, dat men met geweld weder uit de wereld helpt, wat er met geweld ingekomen is. Dat, bij Koninklijk besluit, de geheele organisatie der Protestantsche Kerk in Nederlandsch Indië werd ingetrokken, de saamkoppeling van Luthersch en Gereformeerd verviel, en voor het Gereformeerde deel de Dordsche Kerkorde weder geldig werd verklaard. Dan was men er op eens.

Maar wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat eene hedendaagsche Regering den Koning tot zoo iets zou durven adviseeren of zoeken te bewegen. Ook is het Protestantsche deel van het tegenwoordig kabinet, in kerkelijke aangelegenheden, te zeer verschillend van inzicht en praktijk, om zoo iets te kunnen verwachten.

Wij lazen dezer dagen ergens de opmerking, dat het weinig baat, of men iemand die aan bloedaarmoede lijdt de jas van zijn grootvader aantrekt. In die opmerking ligt veel waar. Zoo wel voor de kerk in het moederland als in Indië ligt het heil niet in de eerste plaats in verandering van organisatie. Menschen die niet meer het Gereformeerde geloof bezitten, worden niet Gereformeerd door hun de Dordsche Kerkorde op te leggen en op te dringen.

Dat zien we in Nederland. In dit opzicht kan ook van de kerk gezegd worden wat de profeet zeide van vroegere toestanden: zij hebben Babel gemeesterd, maar het heeft zich niet laten heelen.

Hetgeen men noemt de Protestantsche Kerk in Nederlandsch Indië, wil evenmin van eene organisatie op eene omschreven belijdenis gegrond iets weten als de Ned. Herv. Kerk in het moederland. Het ligt geheel en al buiten den kring der denkbeelden van onzen tijd. Onze tijd wil op Protestantisch gebied, één kerk, één algemeen genootschap. Zoo georganiseerd, dat er plaats in is voor elke eerlijke overtuiging. En nu zijn er wel vele Christenen die speculeren en windhandel drijven op kerkelijk gebied, maar het is de vraag, of de Nederlandse Regering, of met name de Minister van Koloniën, die de realiteit in handelszaken zoo ernstig tracht te bevorderen, de kerkelijke speculanten de beoogde winst zal kunnen doen toekomen. Wij voor ons betwijfelen dit zeer. Doch we willen op den loop der zaken niet voortuit loopen en wachten, met groote belangstelling, op de dingen die komen zullen.

Te Londen hield men voor eenige weken eene verkoop voor liefdadig doel. Een Engelschman had te San Remo eenige blaadjes weten te verkrijgen, waarop wijlen Keizer Frederik III placht te schrijven, toen hij niet kon spreken. Veertien dier blaadjes papier brachten de som op van 290 pond sterling.

De Vereniging voor Inwendige Zending te Londen heeft drie blinden, die 230 andere blinden bezoeken. Zij lezen hun de Schrift voor, bidden, geven godsdienst-onderwijs en voorts doen zij alles, wat de vereniging hun oplegt.

Pasteur W. Meille te Turijn heeft verlof gekregen om ook de koninklijke bibliotheek voor de geschiedenis der Waldenzen te onderzoeken.

De ontvangsten van de Roomsche Propaganda, of de bevordering van Rome over de geheele aarde, waren in 1887 6.462.276 francs en in 1888 6.362.142 francs. Frankrijk heeft hier twee derden van bijgeengedragen, namelijk 4.079.944 francs. Hiervan Lyon het meest voor een half miljoen, en Parijs voor een kwart miljoen francs, als diocezen. Dan volgen Kamerijk, Saint-Brieux, Rennes, Nantes en Quimper.

Volgens de laatste telling waren in Zwitserland den 1en December 1888 1.750.000 Protestanten; 1.200.000 Roomschen; 8300 Joden en 10700 van andere belijdenis. Men bespeurt vermeerdering van Roomschen in Protestantsche kantons, maar ook omgekeerd toeneming van Protestanten in Roomsche.

Ook onder de Roomschen begon men dit jaar kongressen te houden over politieke vraagstukken. Vooral betreffende de godsdienstige verdraagsaamheid en de wereldlijke macht van den Paus. In Madrid hield men in April een vergadering van 1700 leden, 730 werkende en 970 ereleden. De Markies van Solana viel zelfs het artikel der grondwet aan, dat godsdienstvrijheid proklameert. Dergelijke bijeenkomsten hield men ook te Porto in Portugal en in Wenen.

VEREENIGING VOOR GEREFORMEERD SCHOOLONDERWIJS.

RED. DS. T. BOS. FILIPPUS. Redactie DS. E. KROPPVELD. Geacht. Vrienden en Vriendinnen!

»Zeven pijlen in het hart van het humanisme», zoo luidt de titel van het zo lezenswaardige premieboek, dat, in net kartonnen bandje, bij intekening op Filippus' Scheurkalender, voor slechts 15 Ct. verkrijgbaar is. Met alle vrijmoedigheid raad ik niet alleen onze broeders en zusters, maar een ieder, om in te tekenen op dezen kalender en het premieboek. Niemand zal het zich beklagen; al het zich kunnen of mogen beklagen.

De voorzijde van den kalender voor 1890 werd geschreven door Ds. Biesterveld, Ds. Bos, Ds. Impeta, Ds. Loois, Ds. de Pree en den ondergeteekende. De achterzijde door Ds. Bulens, Ds. v. d. Hoorn, dhr. Bastmeijer, ter Borg, Buis, Koster en Wirtz. Mij dunkt, waarborg genoeg dat de inhoud goed en degelijk zal zijn. Daarbij komt, dat men den arbeid voor het koninkrijk Gods, den arbeid van het Traktatgenootschap Filippus steunt, door in te tekenen op zijn kalender.

O hoe gemakkelijk en voordeelrijk kunt gij dus dezen onzen arbeid voor het koninkrijk van onzen Heere Jezus Christus steunen!

En daaraan hebben we behoefte. Immers als niet duizenden intekenen, kunnen wij onze gratis-verspreiding van trakaten en scheurkalenders niet volhouden. Behalve in Nederland, werden er verleden jaar gratis verzonden naar België, onze Indië en Argentina.

Elk en een iegelijk kan hier zichzelf dienen en meehelpen; want is de kalender van 75 ct. te duur, welnu, dan kan men op dien van 40 ct. intekenen. De inhoud is dezelfde. En dat het schild voor 1890 voor dien van 40 ct. schooner is dan al de vorige jaren, en dat voor dien van 75 ct. zoo fraai als wij het nog zelden hadden, zult gij, als gij het ziet, wel met mij eens zijn.

Voor uitdeeling op de Zondagsscholen is de prijs veel minder. De Uitgever zendt op aanvraag proefschilden, premieboek en prijsopgave voor 100 en 50 talen.

Verleden jaar kwamen wij er te kort, dit jaar lieten we er daarom meer drukken.

Moge voor 1890 onze arbeid ook weer gezegend zijn!

Met heilbode en groetenis, namens het Traktatgen. Filippus, Uw dr. A. LITTOOIJ, lid v. h. Bestuur. Middelburg, 23 Sept. '89.

Iets voor en over »Effatha».

Het kleine mostaardzaadje is waarlijk gaan kiemen en begint reeds als een dun, maar vriendelijk naaldje boven den grond te komen. »Effatha», de Vereniging tot opvoeding en onderwijs voor doofstomme en blinde kinderen, begint reeds te groeien.

Men weet, dat ze op den grondslag der Gereformeerde Belijdenisschriften is gebaseerd. Daar ze niet van een bepaalde kerk kon uitgaan, zijn alle Christenen in den lande voor den Heere verplicht de handen ineen te slaan, en te zorgen, dat onze ongelukkige doofstommen niet als wezenloze halfversuften wezens u aanstaren, en blijven leven en sterven, gelijk tot dusver, zonder dat hun de rechte denkbeelden van zonde en genade, van behoulen worden of verloren gaan worden bijgebracht.

Gelukkig beginnen zich dan ook reeds op verschillende plaatsen enkele Christenen aan te melden om lid te worden van »Effatha» en alzo het woord des Meesters ter harte te nemen: »De werken die ik doe, zult gij ook doen, ja, gij zult meer doen dan deze; want ik ga heen tot mijnen Vader.»

Sedert de laatste opgave in de bladen kwam bij mij in: van Juffr. v. G. te R. f 2.50; van de Jonge docht-vereën. »Onze hulp is in den naam des Heeren» te Haarlem f 5; van Juffr. N. N. te L. f 2.50; van M. Z. te O. f 1; van N. N. te V. f 2; van de dames D. en V. te H. f 25; van M. te L. door Ds. Donner f 5; van H. v. W. te L. f 2.50; van A. E. v. K. te L. f 20; van M. te 's H. door Ds. Donner f 5; van de catechisanten te L. uit het busje »Ons wijrankje» f 2.50; van de wed. V. te L. f 5; van de dochters van de Wed. V. te L. 2.50; van Bar v. P. te W. f 10; van Mevr. v. P. te W. f 10; van Mevr. v. L. S. te L. 10; van de Wed. O. te L. f 3; die we allen hartelijk dank zeggen voor hunne hulp aan deze noodzakelijke zaak bewezen.

Moge het voorbeeld dezer Broeders en Zusters navolging vinden. Aan deze zaak kan en behoort ieder Christen in Nederland het zijne te doen. »Effatha» is eigenlijk een takje van den reeds bloeienden boom »Veldwijk». Toen men met »Veldwijk» voor de Krankzinnigen begon, stonden ook doofstommen en blinden mede op het program. Daar echter Veldwijk niet al dit hooi op de vork kon nemen, werd met goedvinden en onder belofte van zedelijken steun van »Veldwijk» in »Effatha» eene afzonderlijke vereniging voor doofstomme en blinde kinderen in 't leven geroepen. Staat Effatha dus met »Veldwijk» op denzelfden bodem en is het even als dit een werk der erbarming over die ellendigen, dat ter hand wordt genomen, geve de Barmhartige Hoogepriester, die Veldwijk zoo kennelijk zegen, dat het ook de kleinere zuster »Effatha» niet aan de liefde der Christenen ontbreke.

Lezer, zijt gij al lid van »Effatha»? Zijn er in uwe woonplaats al leden? Zoo niet, begin dan aan een der bestuursleden (Prof. Lindeboom te Kampen, Ds. van Minnen te Utrecht, Dr. P. J. Idenburg te Utrecht, Jhr. J. J. van Asch van Wijck (kromme N. Gr. 354) te Utrecht, Ds. J. Vonk te Maassluis, H. Groenendijk (Bilderdykstr.) te Amsterdam en Ds. H. Beuker te Leiden) uwen naam op te geven met het bedrag dat ge jaarlijks (gij moogt dit zelf bepalen) wenscht te contributeeren. Tien leden vormen desverkiezende samen eene afdeling. Zoudt gij die in uwe omgeving niet kunnen vinden? Probeer het eens. Kunt gij ze niet bewegen, wordt dan zelf ten minste lid. Vooral ook aan onze Jongel.-, Jonged. en Vrouwen-verenigingen zij deze zaak met allen ernst op 't harte gebonden.

Al zal »Effatha» geen tonnen gouds kosten gelijk »Veldwijk» uit den aard der zaak moet doen, toch zijn hiervoor ook jaarlijks duizenden gulden noodig. Maar als de rijkere Christenen hun goudstukjes en de armere hun penninkjes willen aanbren-

gen, dan zal eerlang duidelijk blijken, dat »Effatha» gemakkelijk op de beenen te helpen en te houden is, en dat hare wel-doeners waarlijk nog niet zullen merken, dat ze er ook maar iets minder door zijn geworden. Misschien geeft de Heere dezen en genen in 't hart om bij testamentaire beschikking ook aan »Effatha» te gedenken. Denk daarenboven eens, dat ook maar voor een tienduizendste gedeelte mede door uwe hulp één enkel doofstomme met het heil in Christus bekend gemaakt, als een paar aan de kroon des Middelaars werd gehecht, welk een eenwige en zalige winste zou dan niet mede door uwe gave, en op uw gebed verregen zijn?

Wij Christenen mogen niet langer dulden, dat onze doofstommen als half rede-looze wezens leven en sterven zonder te weten wat bidden om genade is; of slechts op scholen met een godsdienst »boven geloofsverdeelheid» tot zoogenaamde »maatschappelijke en Christelijke deugden» worden opgeleid. Het is onze plicht te zorgen, dat ze kennis van den weg der verlossing bekomen, opdat ze niet uit gebrek aan die kennis verloren gaan. God wil door middel van werken.

Het eerste Jaarverslag onzer Vereeniging, dat eerlang het licht zal zien, kan u nader inlichten over de methode van onderwijs en opvoeding, die we wenschen te volgen; over eene leening die we wenschen te sluiten; over de erkenning als rechtspersoon, die bereids werd verkregen; over de plaats van vestiging; over een hoofdonderwijzer enz. dat alles voor u, waarde lezer, van belang kan zijn. Ontbied het, en lees het, en doe wat uwe hand vindt om te doen. H. BEUKER.

Leiden, 18 Sept. 1889. P.S. Zouden we andere Christelijke bladen mogen verzoeken het bovenstaande in 't belang der gemeenschappelijke goede zaak over te nemen? H. B.

Ingezonden.

Hoe dacht Mr. G. Groen van Prinsterer over »bestaan in rechten» van de Kerk?

Alhoewel ik mij had voorgesteld bovengenoemd onderwerp, zonder noodzaak niet meer ter sprake te brengen, kan ik toch, na het lezen van de Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de hoofdstukken »Eerediensten» voor 1850, de begeerte niet onderdrukken om het oordeel van dezen staatsman ter kennis te brengen voor wie er belang in mochten stellen omdat er is beweerd, dat Groen van Prinsterer bij de behandelning van die hoofdstukken een oordeel over de rechtsverhouding van de kerk tot den staat had uitgesproken, geheel verschillend, ja in lijnrechten strijd, met hetgeen ik had beweerd.

Ik heb destijds die Handelingen niet nagezien, omdat het in mijne gedachte niet opkwam, ja ik zou zeggen niet kon opkomen, dat mannen van wier goede trouw ik mij nog verzekerd houd, in hetgeen door dien helderzienden staatsman is gezegd, juist het tegenovergestelde lezen van hetgeen ZEdelGestr. btoogte.

Toen ik dan ook voor enkele weken de moeite nam om te onderzoeken of wellicht de reden van Mr. Groen van Prinsterer mij van dwaling zouden overtuigen, was ik dan ook niet weinig verwonderd te ontdekken, dat mijne opvatting in plaats van weersproken, bevestigd werd.

Op pag. 157 van die Handelingen (officiële uitgaven) zitting van 17 December 1849 leest men het volgende door Mr. Groen van Prinsterer gesprokene:

»De gewichtige vraag waarvan naar het mij toeschijnt, de beslissing ook van het geschiedpunt, dat ons bezig houdt, afhangt is deze, welke is de betrekking der gezindheden tot den staat?»

»Ik stel op den voorgrond dat in de laatste jaren de gezindheden, ten aanzien van hare miskende betrekking op den Staat, eene belangrijke overwinning hebben behaald. De zelfstandigheid der gezindheden, die in vroegere jaren zoo dikwerf met woord en daad voorbijgezien werd, de vrijheid der kerk is tegenwoordig ook in ons vaderland bijkans geen voorwerp van tegenspraak meer.

»De zelfstandigheid der kerk tegenover de wereldlijke macht, is ook bij de grondwetsherziening op den voorgrond gesteld.

»De Commissie van 16 Maart 1848 heeft in haar verslag duidelijk en met ronde woorden eerbiediging gewild der kerkgemeenten als particuliere verenigingen, als Burgerlijke genootschappen onderworpen aan het gemeene recht.

»In dat opzicht althans is het gebleken, welk nut voortdurende discussie teweegbrengt. Dit is een van die punten waar-toe men niet plotseling, maar langzamerhand is gekomen, en die in de Grondwet geformuleerd zijn, omdat zij berusten op recht en vrijheid. Al hetgeen door de Grondwet van 1848 op die wijze is tot stand gebracht, stel ik op hoogen prijs.

Alvorens ik verder ga om die rede verder af te schrijven, wil ik opmerken, dat men uit de woorden »particuliere verenigingen, burgerlijke genootschappen, onderworpen aan het gemeene recht, bovenvermeld, heeft gelezen dat Mr. Groen van Prinsterer, de kerken beschouwde als verenigingen, zooals wij die nu kennen na de wet van 1855.

Hoe is 't mogelijk zou men zeggen? In 1849 was er geen wet omtrent verenigingen. Wel bestond art. 1690 van het Burgerlijk Wetboek, sprekende van zedelijke lichamen en onder deze werden de kerken gerekend zooals ik vroeger bewezen heb.

Doch laat ons hooren, hoe en in welken zin Groen van Prinsterer de kerk als vereniging of genootschap bedoelde.

»Wij hebben,» (gaat ZEdelG. voort) »door het eerbiedigen van de zelfstandigheid der kerk veel gewonnen, maar niet genoeg:

er is meer nodig indien het recht der
gezinsheden behoorlijk en volledig zal
worden erkend.

Dan moeten de gezinsheden worden
beschouwd, niet alleen als corporatiën
juris privati (bizarde) maar als corpora-
tiën juris publici (openbaar).

Het moge sommigen toeschijnen dat ik
te ver ga, maar ik moet opmerken dat
ook het denkbeeld van zelfstandigheid der
kerk, langen tijd als onjuist en overdreven
is beschouwd.

Het stelsel dat ik verdedig, is hetzelfde
dat in Frankrijk en Pruisen en elders door
mannen, wier gevoelen overweging ver-
dient, voorgestaan wordt. Hetgeen ik
verlang is niet achteruitgang maar voor-
uitgang.

Wanneer dat beginsel wordt aangenomen
dan eerst zullen wij komen waar wij be-
hooren te zijn.

De gezinsheden zijn corporatiën ver-
eenzelvigd met den staat en met de natie,
corporatiën die niet alleen mogen, maar
moeten worden gekend in al datgene, wat
de godsdienst zijdelings of rechtstreeks
betreft.

Ik wensch mij met nauwgezetheit te
houden aan de bepalingen der Grondwet.

Ik wensch niets te ontnemen aan de
noodzakelijkheid eener ernstige handhaving
van de artt. 167 en 169. Ik begeer eene
betamelijke ondergeschiktheid van ieder
aan de wet. Ik acht, dat hetgeen door
geestelijken of leeken zou worden gedaan
in strijd met de wet, strengelijk moet
worden gestraft. — Maar ik voeg er ook
bij, dat de rechten der gezinsheden in
haar karakter van corporatiën juris pu-
blici (openbaar) met nauwgezetheit moe-
ten worden geëerbiedigd.

De hier te lande bestaande Christelijke
kerkgenootschappen en ik voeg er bij
ook het Israëlitisch kerkgenootschap heb-
ben een grondwettig niet alleen, maar ook
een openbaar en historisch aanzijn.

Er zijn omtrent de betrekking der ge-
zinsheden op den staat, ook bij menigen
die verlangt billijk te zijn, denkbeelden
gangbaar, maar ik acht die van gevaar-
lijke strekking. Men zegt, in den tegen-
woordigen toestand zijn de kerken eigen-
lijk in den staat geadmiteerd, voor zoover
ze bestaanbaar zijn met de tegenwoordige
orde van zaken, met de publieke rust en
met de wet.

Men vergeet, dat een gezinsheden waar-
van het historisch en rechtmatig aanzijn
erkend is, tot de bestaande orde van zaken
behoort. Ik geloof eindelijk niet, dat
een gezinsheden aan het goedvinden van
den wetgever of grondwetgever onder-
geschikt is.

Dit is juist het revolutionaire beginsel,
waartegen zoovele leden der Kamer on-
langs met kracht opgekomen zijn.

Volgens de strekking van dit denkbeeld
is er geen recht, dat hetgeen de wetgever
of grondwetgever willekeurig schept, of
genadiglijk behoudt. De gezinsheden heb-
ben hier te lande een historisch bestaan,
zij zijn niet getolereerd bij de genade der
grondwet. Indien dit systeem niet gead-
mitteerd, niet gevolgd wordt, zullen wij
met onzen eersten triomf niet veel hebben
gewonnen.

De verkregen zelfstandigheid en vrijheid
der kerk zal ons op den duur weinig baten.

Tot hiertoe Mr. Groen van Prinsterer.
Mij dunkt, door er iets aan toe te voe-
gen, zou ik de helderheid van het betoog
verduisteren. Er kon mij geen uitnemender
verdediger toegevoegd worden.

Nu een presbyter heeft ook in eene
presbyteriaansche kerk wel eens zoo iets
nodig.

C. M. VAN HEIJZELEDOORN.
Rotterdam, 9 Sept. 1889.

Boekaankondiging.
Overzicht van de hoofdwaaarden
des Christelijken geloofs, door H.
van der Werp, predikant (der Holl.
Christ. Ger. gemeente te Roseland,
Cook Co, Illinois.) "De Grondwet".
Drukkerij, Holland, Michigan.

Dit vragenboekje bevat een aanbevelend
woord van Prof. G. Hemkes te Grand-
Rapids. Het is een kort maar pittig over-
zicht. De schrijver bedient zich meest
van Schriftuurlijke of Bijbeldis-terminen.
Het is vooral geschreven voor Amerika-
nen, die zich niet gemakkelijk in onze taal
bewegen. Door die korthed kan het echter
o. i. zelfs zijn nut doen in de gemeenten
van ons vaderland, al is het daar niet voor
geschreven, en al wil de schrijver-zelf het
zeker niet daarvoor aanbevelen zien.

Handleiding bij het bespelen van
het Amerikaansch orgel door W. J.
Mennes, Muziekonderwijzer en Orga-
nist. Amsterdam, F. W. Egeling.
Prijs f 0,75.

Dit boekje is geen studieboek voor on-
derwijzers en geen leiddraad voor zelfoe-
nenden, zegt de schrijver. Dat hij hier niet
het juiste midden heeft getroffen, willen
wij niet zeggen; maar er is geschreven
en gedrukt, wat o. i. van zelf spreekt; en
ter loops behandeld, wat duidelijker en
breder moest zijn. De praktische wenken
met het oog op het samenstel van het
orgel zullen van nut zijn. Het boekje is
niet goedkoop: f 0,75.

C. M.

Militair Tehuis te 's Bosch.
Ontvangen van:
J. Steenhuis te Ermelo Veldwijk f 1.—
door J. Boshoven te Alblasser-
dam, coll. Jaarfeest Chr. Ger.
Jongel.-Ver. > 6,16
van N. N. te Gendern > 1,50

Onze vriend Steenhuis, thans verpleger
te Veldwijk, was in '84 als militien
in den Bosch en schrijft ons, nu nog de ge-
noegelijke avonden te gedenken, in het
Tehuis doorgebracht, het zulk een groot
voordeel roemende, dat de jongelingen,
om ontrokken te worden aan vele zonden

en verkeerdheden, in ons Tehuis hun vrijen
tijd mogen doorbrengen.

Brieven als de zijne, verheugen ons. Te
meer nog, wijl ze een prikkel zijn voor
velen, ons Tehuis krachtig te steunen. We
behoeven meer steun. De Penningmeester
kan het met de cijfers bewijzen. Hartel-
lijk dank intusschen voor de boven ver-
melde gaven.

Namens het Bestuur.
Js. VAN DER LINDEN.
's Bosch, 20 Sept. '89.

ADVERTENTIE.

Ondertrouwd:
PIETER DWARSHUIS PZOON
+ N
MARIA DE RUIJTER
ROTTERDAM,
26 September 1889.

Door 's Heeren goedheid werden
wij heden verblijd door de geboorte van
een welgeschapen **DOCHTER**.

De naam des Heeren zij geloofd!
P. F. BERGSM.
K. J. D. MEER.

ARUM,
18 Sept. 1889.
Kennisgeving aan de vele Vrienden en
Begunstigers.

De Heere schonk ons heden, bizon-
der voorspoedig, een **ZOON**.

J. VAN DALEN Hz
J. VAN DALEN —
DE BOER.

ASSEN,
19 Sept 1889

Door 's Heeren goedheid voorspoed-
ig bevallen van een welgeschapen
ZOON M. C. KOUWENHOVEN, geliefde
Echtgenoot van

MAASSLUIS,
24 Sept 1889.

Door Gods goedheid werd ons he-
den een **ZOON** geboren.

MAR. BREEBAART.
C. G. S. BREEBAART—
ALTIK.

AMSTERDAM,
24 September.

Gevoelig voor de bewijzen van hart-
telijke deelneming, ondervonden bij het
overlijden van mijnen geliefden Echt-
genoot, betuig ik, mede namens mijne
kinderen, mijnen innigen dank.

Wed. C. MIZEE—
VERLINT.

LEIDEN,
25 September 1889.

Zondag 29 September ho-
pen onze geliefde Onders

B. Quist
EN
J. P. Meijler

hunne 25-jarige Echt-
vereeniging te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.
Goes,
25 September 1889.

Dinsdagmorgen 17 September
'89 overleed tot mijn bittere
droefheid plotseling mijn harte-
lijk geliefde Echtgenoot

Neeltje Roos,

in den ouderdom van ruim 63
jaren. Wat ik in mijnen ouder-
dom aan haar verlies, weten
allen die haar van nabij ken-
den. Van haar vroegste jeugd,
onder veel smaad en hoon, be-
gaf zij zich met groote opoffe-
ring onder de afgescheidene Leer-
aars, om de woorden des levens,
en den weg naar den Christus
Gods, dien zij zocht, te verne-
men. En niettegenstaande zij
nooit tot dat vaste geloof kwam,
Hij de mijne ik de Zijne, treur
ik wel over het zwaar verlies,
doch niet als degenen die geen
hope hebben, want haar leven
was Christus, zal dan ook haar
sterven geen gewin zijn?

Door uitgebreidheid van ken-
nissen is het mij niet mogelijk
allen aan te schrijven, doch alle
Leeraars, leerende Ouderlingen
enz. die onder haar dak een aan-
genaam tehuis vonden, gelieven
deze algemeene als bijzondere
kennisgeving aan te nemen.

Joh. DE BOER,
Ouderl.

STRIJEN.

Heden overleed zacht en kalm,
tot onze diepe droefheid, na
een langdurig doch geduldig
lijden, onze innig geliefde Echt-
genoot, Vader en Behuwdvader
WILLEM BRONSWIJK,
in den ouderdom van 54 jaar.
Uit aller naam,
WED. W. BRONSWIJK—
VROOM.
ZUTPHEN,
22 Sept. 1889.

Zeer onverwachts overleed
onze beminde broeder

P. den Uil.

Slechts korten tijd mocht hij de
gemeente als Diaken dienen.
Wij verliezen in hem veel. Met
blijdschap staren wij hem ech-
ter na, wijl de dienst des Hee-
ren de lust was van zijn hart.

Namens den Kerkeraad,
L. SMILDE, President.
J. FLIER, Scriba.

LEERDAM
23 Sept. 1889.

Op den 24sten September
1889 overleed te Apeldoorn
onze geliefde Moeder en Be-
huwdmoeder

JACOMINA VAN DELDEN

geboren BERENDS, in den
ouderdom van 76 jaren.

J. GISPEN —
VAN DELDEN.
W. H. GISPEN.

Het behaagde den Heere he-
den morgen door den dood van
ons weg te nemen, onze dier-
bare moeder vrouwe

FROUWE HELENIUS VENEMA,
vroeger wedw. van den Wel-
Eerw. heer H. DE COCK, later
van den WelEerw. heer H. G.

POELMAN, in den gezegenden
ouderdom van ruim 86 jaren.

Heeft zij den goeden strijd
des geloofs gestreden, thans is
de kroon der heerlijkheid haar
deel. Deze zekerheid geeft ons
bij het gemis een onuitspreke-
lijken troost.

Uit aller naam:
H. DE COCK.

Leeraar alld. Theol. School te Kampen.
Eenige en algemeene kennisgeving.
GRONINGEN,
24 September 1889.

De KERKERAAD der Chr. Ger.
Gemeente te Sassenheim doet belang-
hebbenden weten, dat van de **rente-
looze leening** de

Nos. 13 en 24

zijn uitgeloof.

Namens den Kerkeraad,
J. THIJS, Praes.
M. GROOTEGOD, Scriba.

Aan de oude Christ. School te Aal-
ten wordt tegen 1 Dec. een

ONDERWIJZER

gevraagd. Liefst Chr. Ger.
Salaris nader te bepalen.
Adres D. BREUKELAAR.

Er biedt zich aan eene Geldersche

DIENSTBODE,

28 jaar oud, als meid alleen in een
klein gezin.

Brieven letter K. aan het bureau der
Nieuwe Bommelsche Courant te ZALT-
BOMMEL.

KEUKENMEID.

In een dellig gezin zonder kinderen
met twee dienstboden en een knecht,
wordt tegen November a. s. verlangd
eene

KEUKENMEID,

P. G. boven de 25 jaar, genegen eenig
huiswerk te verrichten. Brieven lett.
A bij den Boekb. F. W. EGELING,
Singel 498 te Amsterdam.

J. PROPER,
Kerkorgelfabrikant, Kampen,
beveelt zich minzaam aan voor het
maken van nieuwe

KERKORGELS.

Zeer lage prijzen, veeljarige
schriftelijke garantie.

Tevens voorhanden echte Amerik.
Orgels, waaronder met 7 Reg kop-
pelingen, kn. zw. voor slechts f 155.
Bij elk Instr. gratis een tabouret en
een nieuw uitgegeven koraalboek.

Gebr. Instr. worden tegen hoogen pr.
ingeruild. Instr. welke niet aan den eisch
voldoen, worden teruggenomen.

KOOP GEEN AMERIKAANSCH ORGEL, 't zij voor Salon,
Huiskamer, School of kerk, alvorens onze groote sor-
teering en zoozeer geliefde SMITH en WORCESTER ORGANS gezien en ge-
hoord te hebben, die om hun deugdzaamheid en schoone toon reeds 270 maal
werden bekroond; of vraag de Catalogi aan. Generaal Agentuur:
BREEBAART'S ORGELHANDEL,
Damrak 23, Amsterdam.
Door direct gesloten contracten van levering en vervoer, prijzen het bil-
lijkst. Attesten van de hoogste tevredenheid ter inzage. Doorlopend
ruim 100 stuks in voorraad. Dagelijksche toename van verkoop.

EEN WEES,

een jongen van 15 jaar, welonderwezen
en een goede hand schrijvend, zag men
gaarne geplaatst in een winkel of
op een kantoor.

Brieven franco lett. B. Boekh. BU-
LENS te Winterswijk.

Wed. met 7 kinderen.

(Bazuin 9 Aug.)
Nog met hartelijke dankzegging aan
de medegevers, de navolgende giften
ontvangen. Bij Ds. J. M. Remein:

Meppel, van de kinderen van R. f 10,00
Leiden, J. v. D. > 10,00
Hoek v. Holland (in kerkzakje)

door M. B. Bimard > 1,50
N. Amsterdam, M. Wijma > 1,00
Rotterdam, N. A. K. > 1,50

Postmerk Ommen, Conpon > 1,73
Amersfoort K. K. > 2,50
Rijnsburg, N. N. > 2,50

Delft, S. M. D. J. Hoogenaar
Rom > 1,00
Wed. Kr. te H. > 1,00

Leeuwarden, G. Brugsma > 10,00
Leermens (Gz.) N. N. > 1,00
Bij br. v. Leeuwen: Dalfsen D.

v. d. Bent > 3,00
Bij br. Jong: v. Ds. v. d. Hooru

Domburg > 5,00
Ds. Westerhuis te Heerenveen > 1,50
Te zamen f 53,20

Met de reeds vermelde f 40,50
en van de lezers der »Zaanbode» f 9,25

In 't geheel f 102,95

Nogmaals bevelen we de belangen
dezer godvruchtige Wed. met hare kin-
dertjes aan de liefde der broederen en
zusters aan. Tevens verzoeken we de
vriendelijke gevezenigheid te hebben
als hunne giften niet elke week in de
»Bazuin» vermeld staan. Dit kan niet
om de kosten. Wij zorgen binnen de
maand. Moge de bede van een der
vriendelijke gevers vervuld worden:

»De Heere zegene ook U en het ver-
zamelen, opdat ge met blijdschap moogt
kunnen uitdeelen!»

Namens Kerkeraad en Wed.,
J. M. REMEIN,
Predikant.

Oostzaan, 23 Sept. 1889.

EDAMMER KAAS.

Tegen toezending van postwissel
à f 1.60 verzend ik franco een extra fijn
Edammer Kaasje,

vet als boter, 2 stuks à f 3.
WORKUM. D. TJEERDE.

Stoffenververij
te Oldeboorn.

Ondergeteekende beveelt zich min-
zaam aan tot het verven van alle

**Mans- en Vrouwen-
kleedingstukken,**

GORDIJNEN enz. enz.

Prijzen zijn als volgt: Manspak zwart
van f 1,25 à 1,50; blauw f 1,50
à 2,00; Vrouwenkleedje zwart f 0,90
à 1,20; andere kleuren, als: groen,
bruin, rood enz. f 1,25 à 1,50;
gordijnen groen per □ meter 25 ct.

O. AKKERMAN.

OLDEBOORN.
P.S. De goederen worden franco
teruggezonden.

LAKENMAGAZIJN
N. Z. AKERK

te Groningen.
ONTVANGEN DE NIEUWE
NAJAARS- EN WINTERSTOFFEN.

L. DE VRIES Hzn.

Bij den uitgever H. BULENS te Winterswijk is verschenen:

DE TOEKOMST DES HEEREN

OF
DE LEER DER LAATSTE DINGEN,

DOOR
M. SIPKES,
Derde druk. Prijs f 0.60.

IN H O U D.

1. Een woord vooraf.
2. Kort overzicht.
3. Onderscheid tusschen Israël en de
Gemeente.

4. Toevergadering der Gemeente tot
den Heer.

5. De Zielen onder het altaar, of de
grootte schare van Openb. 7.

6. De mensch der zonde.
7. Israëls Toekomst.

8. Oordeel over Rome.
9. Oordeelen over den Koning van het
Zuiden en den Koning van het
Noorden.

10. De verschijning des Heeren.
11. Het Duizendjarige Rijk.

SNELPERSDRUK VAN G. PH. ZALSMAN TE KAMPEN.

Pomade Duptrain.

Sedert jaren proefhoudend middel
tegen het uitvallen der Haren; en
tevens sterke groeibevordering. In
potjes, met gebruiksaanwijzing fr. p. p.

van f 2.— en f 1,75 bij W. H.
VERHOEFF, Nieuwstraat Kampen.

S. v. p. duidelijk adres op
den postwissel.

GRAFMONUMENTEN,

GRAFSTEENEN EN GRAFPALLEN,

worden zeer netjes bewerkt en
voor billijke prijzen geleverd door

SWITTERS & TERPSTRA,
Steenhouwers, Zuidersingelstraat.
GRONINGEN.

A. NIELAND Almeloo

Handgevezen Natuurlijke
Stalen en Katoenen Gorden
Namen, Cijfers enz. worden in
Diamant alleerl aard worden bewerkt.

BOEKVERKOOPING

door en ten huize van den Boekb. P.
BELJER te Groningen den 7 Oct. 1889

en volgende dagen van de bibliotheek
van den WelEerw. Heer

C. Tjassens Keiser

Emer. pred. te Hollum en partijen van
anderen, bevattende onder andere Klin-
kenberg bijbelverklaring 27 dln, Calvin
Instituut, enz. volgens Cat. 76 bladz.

à 10 cent, maar Theol. studenten gratis.

Bij ZALSMAN te Kampen komt van
de pers:

DEDAG VAN ARMAGEDDON NABIJ!

benavens
eenige »stukjes der zaken."

Roepstem met het woord

DOOR
C. J. WESSELS,
Evangelie-dienaar te Dwingeloo.
55 bladz. 40 ct.

Verschenen de vierde druk van

MARY JONES EN HAAR BIJBEL,

met 12 plaatjes.

Verkrijgbaar aan het Hoofddepôt van
het Britsch en Buitenlandsch Bijbel-
genootschap te Utrecht.

Prijs 20 cts.

Ten voordeele van de Bijbelversprei-
ding in de Nederlandsch Colonien.

**Handleiding bij het
bespelen van het
Amerikaansch orgel.**

DOOR
W. J. MENNES.

Prijs 75 Cts. gebonden f 1.—.

Alom verkrijgbaar en wordt op ont-
vangst van 80 Cts. franco toegezonden
door den Uitgever

F. W. EGELING, Amsterdam.

Uitgave van J. H. BOS te Kampen:

**PORTRET VAN
PROF. S. VAN VELZEN**

EN VAN WILLEN

PROF. A. BRUMMELKAMP.

Prijs van ieder: Cabinet form. 60 ct.
vis. form. 30 ct. Fr. p. post verhoogt

beide met 5 ct. voor port en emballage.

In teekenlijst en disponibel voor
wie er mede wil werken.

DE BA ZIJN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 4 October 1889.

No. 11: 1a, Blaagt de bazuin!

Is het voor u liever wel de tijd, dat gij woont in uw gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1:4

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 3. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Advertentiën en bestellingen vrachtfrij te adresseeren aan den Drukker G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Officiële Berichten, enz., Stukken der Medewerkers, en Buitenh. Bladen aan de ADMINISTRATIE TE KAMPEN; (dhr. C. MULDER.) — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de REDACTIE TE AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN.) —

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

VAN DE SIJNODALE COMMISSIE.

Ontvangen voor de Gemeente te Bergum.

(Bij den Kerkeraad.)
Van de Gemeente te Ten Boer f 18,40

Leerdam - 2,50

Van de Centsvereniging der Chr. Jongelingsvereniging te Dokkum - 5,—

Namens de Syn. Commissie,
J. NEDERHOED,

Secretaris
Middelstum, 30 September 1889.

Agenda voor de eerste openbare Vergadering in het belang van de Chr. Geref. Zending onder Israël, op Donderdag 24 October 1889, in de Chr. Geref. Kerk te Utrecht.

Referaten: 1. »Het Jodendom van onzen tijd»; door Dr. H. BAVINK, van Kampen.

2. »Israël en de Apocalypse»; door Ds. J. VAN ANDEL, van Leeuwarden.

3. »Schriftmatigheid der Zending onder Israël»; door Ds. G. ELZENGA, van Sneek.

Met het oog op de Broeders, die van verre komende, op één dag de reis heen en weer wenschen te doen, zal de Vergadering om 12 uur geopend en ten 5 ure gesloten worden.

Den vorigen avond, dus op Woensdag 23 October, zal er, zoo de Heere wil en wij leven, ten half acht ure in bovengenoemd Kerkgebouw een Bidstond voor Israël worden gehouden, waarbij Ds. BIES TERVELD van Gorcum hoopt voort te gaan.

De Heere beide keeren vele belangstellenden opkomen; en make Hij alles denkbaar aan de komst van Zijn heerlijk Koninkrijk onder de beminden om der vaderen wil!

Namens de Commissie:
E. KROPVELD,
Secr.-Penningm.

Alblasserdam.

De Classis Zwolle, bijgestaan door de Deputaten der prov., heeft in hare vergadering van 1 Oct. j.l. den Heer P. Veenhuizen ber. pred. te Langeslag, na voorafgaand onderzoek, met eenparige stemmen tot den Heiligen Evangeliedienst toegelaten.

De Classis voornoemd,
G. J. BREUKELAAR, Scr.

De Classis Varsseveld heeft in hare vergadering van Woensdag 2 October te Winterswijk, bijgestaan door de Prov. Deputaten, den Candidaat J. M. Mulder met algemeene stemmen toegelaten tot de Heilige Bediening. Stalle de Heere dezen broeder in Zijne Kerk ten rijken zegen.

A. DEN HARTOGH,
Class. Corr.

De Classis Ommen heeft in hare vergadering v.d. 3 Oct. j.l. geëxamineerd en met algemeene stemmen tot de H. Bediening toegelaten den Kandidaat tot den H. Dienst, Hendrikus Louman Beijer.

J. SPOELSTRA, scriba.

HOORN. Bij vernieuwing werd de gemeente Zondag j.l. verontrust, daar haar zeer geliefde Leeraar bekend maakte een roeping te hebben ontvangen van de Chr. Geref. gemeente te Rijnsburg bij Leiden; moge hij voor God vrijheid vinden, die roeping niet te aanvaarden.

Namens den Kerkeraad,
J. D. WENNEGERS,
Loco-Secretaris.

HALLUM, 26 Sept. 1889. Onze geachte leeraar, Ds. C. van Proosdij, is beroepen door de gemeente

te Driestum. Dat hij bij ons blijve is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
R. H. TALSMA, Scriba.

RIJNSBURG, 26 Sept. 1889. Hedenavond werd, onder leiding van Ds. J. J. Impens te Alfen a/d. Rijn, met bijna algemeene stemmen tot Herder en Leeraar dezer gemeente gekozen, Ds. W. Runkma te Hoorn. Geve de Heere dat deze keuze met een voor ons verblijdende uitkomst worde bekroond!

Namens den Kerkeraad,
J. VAN EGMOND DZN.

ELBURG, 26 Sept. De Chr. Geref. gemeente alhier heeft als Pr. dikant beroepen den WelEerw. Heer Ds. Wagemaker van Hilversum.

Namens den Kerkeraad,
H. GRIELKOS, Scriba.

GRONINGEN, 27 Sept. 1889. Aan den avond van den 25 Sept. doorleefde de Chr. Geref. Gem. alhier een plechtige en blijde ure. Onder toelief van een zeer talrijke schare mocht het tweede kerkgebouw, door deze gemeente gesicht aan zijne bestemming worden gewijd. Onze leeraar Ds. v. d. Munnik, opende de samenkomst met gebed en toespraak; de Gemeente opwekkende tot lof en dank aan den Heere, die ons in deze gelukkige noodzakelijkheid had gebracht, en Wiens genade alleen ons tot den bouw van dit Huis verwardigde. Hierna trad onze oud-leeraar Ds. Brummelkamp op, die een ernstig en bevestigend woord tot ons sprak naar aanleiding van Jes. 54: 2 en 3a, waarbij Z.Eerw. de daden des Heeren, gedurende ruim een halve eeuw ons bewezen, in herinnering bracht, en ons opwekte om, met een open oog en een ruim hart voor de ons omringende nooden, voort te gaan op den ingeslagen weg, en in 't ons aanbevolen werk des Heeren blijmoedig te volharden. Ook Ds. Renting van Haren, mede oud-leeraar onzer Gemeente, sprak nog een woord, ons vermanende tot het gebed van den psalmist: »Och Heere, geef nu heil; och Heere, geef nu voorspoed!» — omdat aan dezen geestelijken zegen ons voorts wel 't meest gelegen was. Eindeindelijk trad Ds. v. d. Munnik nogmaals op, om de plechtigheid te sluiten, met gepaste toespraken tot Burgemeester en Wethouders, die ons met hun tegenwoordigheid vereerden; tot een deputatie van den Ned. Geref. Kerkeraad, die mede op ons verzoek tegenwoordig was, tot architect en bouwmeester van dit nieuwe bidhuis; en tot de Gemeente zelve, die den Heere dit Huis had gesticht, teneinde haar te herinneren aan hetgeen nog verder te doen stond, en daartoe aller toewijding in gebed en gaven om 's Heeren wil in te roepen. Ging Z.Eerw. ons daarna in dankgevoel voor, onze harten dankte en baden mede. »We goedertierenheid, o Heere, zij over ons, gelijk wij op U hopen!»

Namens den Kerkeraad,
A. JONKHOF, Scriba.

HILVERSUM, 29 Sept. '89. Heden morgen maakte onze geliefde leeraar P. Wagemaker bekend, een roeping van de gemeente te Elburg ontvangen te hebben.

Geve de Heere hem wijsheid om eene Hem welbehagelijke keuze te doen, mocht het zijn, dat Z.Ew. hier in ons midden mocht blijven arbeiden.

Namens den Kerkeraad,
G. FILET, Scriba.

LANGERAK, 29 September 1889. Heden morgen na de godsdiensttoefening maakte onze geachte en beminde leeraar Ds. Bouma de gemeente bekend, dat hij een roeping had ontvangen van de Doleerende gemeente te Oostereer, Prov. Friesland. Het is de wensch en begeerte van kerkeraad en gemeente, dat hij spoedig moge besluiten, geene vrijmoedigheid te hebben om die roeping aan te nemen.

Namens den Kerkeraad,
P. BOUTER, Scriba.

HATTEM, 29 Sept. De Heere heeft groote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Dit was de stemming der gemeente toen zij in de avondgodsdiensttoefening uit den mond van onzen veelbeminden Leeraar Ds. de Haas mocht hooren, van den Heere vrijmoedigheid te hebben ontvangen voor de roeping der gemeente te Genemuiden te mogen bedanken en opnieuw zich aan onze Gemeente te verbinden. Uit veler oogen vloeiden tranen van blijdschap en dank aan den Heere voor deze nieuwe en zoo groote gave aan ons geschonken; dat op deze keuze door den waardigen Leeraar en zijn gezin des Heeren hooge goedkeuring worde ervaren, en voor de gemeente de zegen des Allerhoogsten moge nederdalen; dat deze nieuwe verbintenis tot in lengte van

dagen moge zijn, en dienstbaar zij tot nadere verbintenis aan den Heere en zijnen dienst, en in dat alles nauwer verbintenis aan elkander. Dat de Gemeente te Genemuiden spoedig verblijd, moge deelen in de vervulling der belofte des Heeren: Uwe oogen zullen uwen Leeraar zien.

Namens den Kerkeraad der Chr. Geref. Gem. te Hattem,
A. J. VAN DER WOUDE, Scr.

VOORSCHOTEN, 29 Sept. 1889. Hedenavond vergaderden de mansleden onzer gemeente, om onder leiding van onzen geachten Consulent, den WelEerw. Heer Ds. H. Beuker te Leiden, een keuze te doen voor een Herder en Leeraar. Uit het door den kerkeraad alphabetisch gestelde drietal, zijnde de H.H. Ds. van Diemen, te Bodegraven, Ds. Landwehr te Munster en Ds. Vischer te Baarn, werd met bijna algemeene stemmen beroepen Ds. J. P. Vischer te Baarn. Geve de Heere dat deze eupa-rixe keuze door Z.Eerw. met vrijmoedigheid worde gevolgd met een: ik kom, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
C. EGGINK, scriba.

TEN POST, den 30 Sept. '89. De Heere heeft onze Gemeente weder grootelijks verblijd. Gisteren maakte zijn Dienaar, onze algemeen beminde Leeraar Ds. H. Bulder bekend, ook voor het beroep van de Gemeente te Luttich te hebben bedacht. De naam des Heeren zij geloofd!

Namens den Kerkeraad,
W. J. KERS, Scriba.

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de Gem. te Heusden	f 6,50
" Aalsten	9,32
" Schoonebeek	11,92
" Gees	5,—
" Sleen	4,84
" Nieuw-Amsterdam	5,95
" Nieuw-Amsterdam	4,77
" Schoonoord	5,55
" Voorschoten	30,88
" Vrijhoeve Cappelle	7,—
" Alkmaar	6,88
" Helder	15,41
" Nieuw-Vennip	35,—
" Anna Paulowna	1,51
" Broek op Langendijk	19,02
" Meeuwen	2,11
" Genderen	17,45
" Gasselternijveen	8,94
" Smilde	10,86
" Een	3,—
" Roden	5,27
" Appelscha	5,—
" Norg	1,62
" Haulerwijk	3,50
" Vries	4,—
" Assen	21,70
" Borger	2,64
" Hilversum	35,47
" Baarnbrugge	7,—
" Leiden (Heeregracht)	18,72
" Boskoop	17,14
" Voorschoten	11,24
" Zuid-Beijerland	5,15
" Harlingen	23,33
" Sexbierum	12,85
" Arum	6,91
" St. Anna Parochie	11,16
" Beetum	8,40
" Franeker	19,77
" Minnertsma	8,77
" Eumattil	15,70
" Leek	9,—
" Zevenhuizen	1,85
" Marum	10,46
" Koornhorn	4,60
" Grootegast	7,—
" Oldekerk	8,90
" Stroobos	11,42
" Nijzijl	15,49
" Munnekezijl	4,57
" Oldhove	6,47
" Zuidhorn	6,54
" Zevenhuizen	1,85
" Woerden	9,—
" Maasland	7,52
" Wezep	11,10
" Schiedam	40,92
Van de Familie Jellensma te Oostereer	2,—
Uit de nalatenschap van wijlen D. Biester-veld te Amsterdam een legaat groot	100,—
Middelstum, 30 Sept. 1889.	J. NEDERHOED, Penningm.

Ontvangen voor de Uitbreiding der Theol. School de volgende Jaarlijkse bijdragen.

Classis Sneek	
Class. Coll. Corresp. Ds. J. C. Balhuizen te Scharnegoutum.	
Werkum.	f 10,—
Classis Koovorden.	
Class. Coll. Corresp. E. Poppin te Schoonebeek.	
Zwinderen Gem. Gees.	2,—
Classis Drogchem.	
Class. Coll. Corresp. Dr. E. Douma te Drachten.	
Drachten.	
T. R. Dijkstra	f 2,50
S. A. van der Veen	2,—
A. A. van der Veen	1,—
K. E. van der Veen	1,—
J. de Bos	1,—
W. G. Darcabos	1,—
D. de Haan	1,—
P. H. van der Werff	1,—
D. Bergema	1,—
G. R. de Boer	1,—
J. J. Kingma	1,—
P. Mulder	1,—
E. S. Riemeersma	1,—
O. Kooistra	1,—
G. Wijma	1,—
Jeike Jakobi	1,—
Jakob Jakobi	1,—

Kollervalle.	
J. R. de Boer	1,—
J. J. de Boer	1,—
J. W. de Boer	1,50
K. A. Veenstra	1,—
Johs. Sijtsma	1,—
T. Dam	1,—
T. Postma	1,—
Ureterp.	
R. Bijma	1,50
H. de Jong	1,—
Westergeest.	
A. J. de Boer	1,—

Classis Groningen.

Class. Coll. Corresp. Ds. A. van Wijk te Thesinge.	
Gemeente Bedum.	80,—
Gemeente Sauwert.	10,—
Gemeente Ten Boer.	20,—
Gemeente Ezinge.	15,—
Wed. P. D. Frauzen	5,—
M. E. Wieringa	2,50
J. K. Wieringa	2,—
K. Schipper	2,—
Kiel Windeweer.	
H. C. Kieft	5,—
K. te Velde	5,—
J. Moesker	2,—

Sappemeer.

W. Berg	6,—
R. Klevering	1,—
Wed. J. J. Vegter	3,—
A. Boswijk	1,—
Wed. A. C. Mulder	5,—
H. Bouman	2,—
R. Bos	0,50
S. Bakker	1,—
J. Blaak	1,—
J. NEDERHOED,	
Algem. Thesaurier.	
Middelstum, 30 Sept. 1889.	

Ontvangen voor de Zending.

Door Ds. Gispem, van den hr. W. Pos bij-eengebracht door eenige vrienden te Grand-Rapids N. Amerika	f 60,97
Door idem, v. d. Jongel. vereen. onder den Handwerkersstand te Amsterdam	15,—
Door Ds. Noordewier, van een Zondagavond-gezelschap te Meppel	1,10
Door idem, van de kinderen der catechisatie aldaar	4,—
De coll. op den Zondagsdag te te Gorinchem Door H. Dekker, uit de busjes der jeugdige collectanten te Zaandam	91,94
Door Ds. Kropveld, v. d. Zand. vereen. »De Heidenpenning» te Kinderdijk.	44,50
Door Ds. Vos te Veendam, gev. in het kerkzakje aldaar	5,39
Door idem, van G. v. d. L. te W.	2,50
Door Ds. Folkerts, gev. in het kerkzakje	5,—

te Bierum	f 10,—
Door Joh. T. de Lange, uit het saldo der Chr. Ger. Kinderzending. vereen. »Samuel» te Rotterdam	60,—
Door Ds. Bos, van N. N. te Bedum	10,—
Door J. E. Arkema, v. d. »Heidenpenning» der Chr. Jongel. vereen. te 't Zandt	30,—
Door Ds. Sluiter, gev. in de coll. te Boskoop	10,—
Door G. Smits, v. d. Zondagsschool te Meeuwen	5,—
Door L. Hoekers te Harlingen, gift v. d. familie Jellensma te Oostereer	2,—
Door Ds. Hummelen te Burum, gev. in het kerkzakje	1,—
Door idem, gift van N. N. te B.	1,—
Door A. Rooseboom, v. d. Chr. Jongel. vereen. te Smilde	5,—
Door Ds. Slager, v. d. Meisjesveren. »Het Mosterdzaadje» te Nijverdal	2,—
Door Ds. v. Anken te Ronveen, door een vriend van Ds. v. Anken bijeenverzameld te Hoogeveen	4,—
Door Ds. v. Hoogen, gev. in het kerkzakje te Wildervank	10,—
De P. C. v. d. Gem. te Oud-Loosdrecht	8,05
Sassenheim, nagek. gift Beckbergen	2,60
Door Joh. Ros van de Chr. Jongel. vereen. te 's Hertogenbosch	2,10
Door Ds. de Jong, gev. in het kerkzakje te Beetsum	10,—
B. J. C. G. DE MOEN, penningm.	

Zending onder Israël.

Door A. Gezelle Meerburg te Heasden: gevonden in het kerkzakje aldaar f 1,— Ook maar een enkele gift, in liefde aan de zaak des Heeren geschonken, doet het harte goed; en wordt met dankbaarheid vermeld door E. KROPVELD, Secr.-Penngm.

Inw. Zending Prov. Zuid-Holland.

In goede orde ontvangen de kollekte der Gem. te Boskoop f 18,— » 's Hage Afd. Wagenstraat - 36,50 » Katechrecht - 26,41 » de Lier - 10,90 » Munster - 8,20 » Maasland - 6,11

Sassenheim door Ds. Thijs uit Z.Ew. Katechizatiebus - 15,06

Door Meijl. A. Bisscher van de Jongel.-veren. te Rotterdam - 4,—

Hartelijk dank voor al deze liefdegaven, met dringende aanbeveling; want we zitten niet slechts met een ledige kas, maar nog met een belangrijke schuld, die noodzakelijk behoort betaald te worden, daarom zijn we dubbel dankbaar voor liefdegaven als van Br. Thijs en de Jongel.-veren. In alles den Heere bevelen.

Namens de Comm.,
J. STRIJKS, P. nm.

Rhoon, 30 Sept. '89.

Inwendige Zending in Noord-Brabant.

Ontfangen:
Door Br. Binnema bij gelegenheid dat hij te Goes sprak en ten huize van den heer Donner loogde, waar vele vrienden hem een gave voor de Inwendige Zending brachten f 33,25

Door Br. Binnema van N. N. te Broda 1,— Den vrienden te Goes betuigen we hierbij onzen hartelijken dank. Deze liefdegaven waren onzen broeder Binnema, als bewijzen van hartelijke belangstelling in zijn moeilijken arbeid, een ware ver-krachting en voor de Inwendige Zending in N.-Brab. een zeer verblijdende steun. Om de geringe plaats-ruimte kunnen de gaven niet afzonderlijk opgegeven worden, doch aan ieder afzonderlijk betuig ik namens de Commissie onzen hartelijken dank. Vinde een voorbeeld als dit veel navolging. Dan geniet de Inw. Zending een steun, die niemand zwaar valt en ons zeer vooruit helpt.

Namens de Comm.,
J. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 28 Sept. '89.

P.S. De heer L. van Houten, Lange Nieuwstraat te Tilburg ontfaangt postzegels ten bate der Inwendige Zending.

Jacoba Sandee te Kloetinge zond hem er reeds 4500.

Het onafgebroken voortbestaan der Kerk.

XI.

Onze opvatting van de Continuïteit in betrekking tot de kerk wijkt van die der Roomschen, welke de Latijn sprekende kerk van het Westen, onder haar hoofd den Paus, DE katholieke noemen, en Grieken, Jansenisten en Protestanten, als kettters en scheurma-

kers beschouwen en behandelen.

Voorts van die der Nederlandsch Hervormden, welke beweren, dat de heden-daagsche Ned. Herv. kerk is de openbaring van het lichaam van Christus in ons land, zoodat allen, die zich van haar afscheiden, doen tegen de ordon-nantiën Gods, en eigen tempeltjes op-richten tegenover den eenig waren tempel des Heeren.

Verder van die der Nederduitsch Ge-

reformeerden, welke beweren, dat de lijn der Continuïteit door de Scheiding van 1834 en wat daaruit gevolgd is of naar aanleiding daarvan in het leven trad, wel niet geheel is afgebroken, maar toch zoodanige krommingen kreeg, dat zij in hunne conscientie voor God ge-bonden zijn, om zuiverder lijn te trek-ken, door kerk en kerkbestuur van el-kander los te maken, aan de plaatse-lijke gemeente de eigenschappen der Al-

gemeene kerk toe te kunnen en, zonder afscheiding van de plaatselijke gemeente, zich te beschouwen als de gemeente Gods, in corporatiëren zin, en den ker-keraad der Doleerende gemeente als den wettigen kerkeraad van de geheele Ne-derlandsch Hervormde gemeente, en dat mitsdien de lijn der Continuïteit niet loopt over de Scheiding van 1834 maar over de Doleantie van 1886.

Vervolgens van zulke Christelijke Ge-

reformeerden, welke hunne kerk be-schouwen als HET lichaam van Chris-tus in elke plaats, met uitsluiting van alle andere organisaties of kerkforma-ties, ook van die der Nederduitsche Ge-reformeerden.

En eindelijk van alle sectarissen en van alle monsterachtige en dwergachtige afwijkingen en natuurspelingen op ker-kelijk gebied, die elk voor zich den be-staansvorm waarin zij verkeerden, als de

eenig wettige openbaring van het lichaam van Christus beschouwen.

De onderstelling, die aan onze beschouwing ten grondslag ligt, is de aanvaarding van het feit van de gebroken katholiciteit der Heilige Algemeene Christelijke kerk. En, in de tweede plaats, het daaruit voortvloeiend gevolg, dat bij gebroken katholiciteit ook de Continuïteit niet meer zuiver en nitsluitend in eene enkele kerkformatie of kerkengroep, aangetroffen wordt.

Op deze dubbele onderstelling rust onze beschouwing van het onafgebroken voortbestaan der kerk.

Wij belijden, met Art. 27 onzer geloofsbelijdenis, dat de Heilige Algemeene kerk *»geweest is van het begin der wereld af, en zal zijn tot het einde toe; als daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, dewelke zonder onderdanen niet zijn kan.»*

Maar wij ontkennen, dat die onderdanen van den Koning Christus uitsluitend in »onze kerk» of in eenige kerk alleen gevonden worden.

Wil iemand nu daaraan afleiden dat wij onverschilligheid, indifferentisme, op kerkelijk gebied voorstaan en bevorderen, wij zullen met hem niet redetwisten of ons zelven zoeken te rechtvaardigen.

Wij houden onverschilligheid op kerkelijk gebied en in alle aangelegenheden der kerk voor zonde. Vredelievend en verzoeningsgezind, dat willen we zijn, en dat hopen we te blijven, zoolang we denken en spreken kunnen.

Vredelievend, maar niet tegenover afwijkingen van de leer der waarheid, gelijk die in de Belijdenisschriften der kerk is uitgedrukt en omschreven; doch tegenover allen die den Heere Christus naar de Schrift wenschen te belijden.

Verzoeningsgezind, maar niet tegenover onverzoonlijke verwerpers van het Evangelie, en verachters der gemeente Gods; doch wel tegenover hen die een even dierbaar geloof ontvingen, al gevoelen zij ook in betrekking tot het kerkelijke leven iets anders dan wij.

En we meenen alzoo geheel te blijven op de lijn der oudste, oorspronkelijke Afscheidenen, die hunne gemeenten nooit beschouwden als een zuiver, afgerond geheel, dat kant en klaar was; maar betrekkingen onderhielden en wenschten te onderhouden met alle oprechte belijders des Heeren, en telkens de stem verhieven, vooral als ze in synode samen kwamen, tot al het volk des Heeren van de Gereformeerde belijdenis, om tot elkander te komen en gezamenlijk het huis des Heeren te bouwen, en het lichaam van Christus in de wereld te volmaken, te vervullen.

En hierop leggen wij allen nadruk. De vleeschelijke Continuïteit is de kracht van Rome en van de hedendaagsche Hervormden. Die uit het vleesch geboren zijn, verheffen zich tegen hen, die uit den geest geboren werden. Bij Rome is dit denkbeeld saamgevat in gehoorzaamheid aan den Paus. Wie den Paus ongehoorzaam is, verwerpt Christus. En bij de hedendaagsche Hervormden in gehoorzaamheid en gebondenheid aan de reglementen der Haagsche Synode. Wie aan deze reglementen zich niet onderwerpt, wordt geacht ongehoorzaam te zijn aan het woord des Heeren: »Alle ziel zij de machten over haar gesteld onderworpen, want er is geene macht dan van God, en de machten die er zijn, die zijn van God verordend. Rom. 13 : 1.

Deze opvatting van de Continuïteit der kerk verwerpen we als vleeschelijk, als in strijd met Gods Woord, als verwarving van de Oude en de Nieuwe bedeeing des genade-verbonds, en van de gemeente Christi met de burgerlijke maatschappij.

Aan die vleeschelijke Continuïteit hield en houdt het Jodendom vast. »Wij zijn Abrahams zaad», dat is en blijft de grondgedachte. Maar de Continuïteit, die uit God is, spreekt aldus: zegt niet: »wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg U, dat God uit deze steenen zelfs Abraham kinderen kan verwekken.»

Heel het boek der Handelingen van Jezus' Apostelen door treedt die vleeschelijke Continuïteit op. Zij beschuldigt de belijders van Jezus tegen de wet en tegen den tempel te leeren, afvallig te

zijn en afvalligen te maken van den voorvaderlijken godsdienst. Met de onbekeerlijkste hardnekkigheid houdt zij haar beweren vol, vervolgt Paulus den afvallige bij uitnemendheid, tot zelfs in Rome toe, en brandmerkt de gemeente van Christus als »eene secte die in de geheele wereld tegengesproken wordt.» De Joden zijn het, die Heidenen tegen de Christenen ophitsen. En als die Heidenen Jeruzalem omringen, onbewust, de woorden van Christus vervullende blijft het vleeschelijk Jodendom hardnekkig de woorden Gods versmaden, verwacht een wonder Gods om stad en tempel te redden, en, waar beide in puin storten, duurt nochtans de hardnekkigheid voort. Vele eeuwen blijft Israël zonder koning en zonder priester en zonder opgericht tekenen; maar het handhaaft zijn gevoel van Continuïteit in de besnijdenis des vleesch, en blijft grooten invloed uitoefenen op de gedoopte volken, ziet zijne denkbeelden verdedigen door een vleeschelijk gezind Christendom, dat in kerkgebouwen als nieuwerwetsche tempels den dienst Gods te Jeruzalem nabootst, en elke Christus-prediking zou tekeergaan met geweld, indien zij kon, welke buiten die tempels geschiedt.

Deze toestand, die nu reeds vele eeuwen bestaat en het gezag der oudheid voor zich heeft, is het gevolg van de vleeschelijke opvatting der Continuïteit. Tengevolge daarvan is zij dan ook de opvatting der menigte. Zij heeft het gezag der geschiedenis, het gezag der wetten en der rechtbanken, zij heeft alles voor zich, wat nit en van de wereld is. Zij zal blijven bestaan, totdat zij zich bekeert of — onder de oordeelen Gods vernietigd wordt.

Tegenover die ontzaglijke macht der vleeschelijke Continuïteit stellen wij het geloof, dat een bewijs is der dingen, die men niet ziet. Afscheiding van de bestaande kerk kan eene zondige daad zijn, eene miskenning van het lichaam Christi in de wereld, eene verloochening van het onafgebroken voortbestaan der kerk. Maar dit is de schrikkelijke zonde van het secte-wezen, in alle eeuwen. De kracht der secte zit in eene uit het verband gerukte waarheid, die zij op de spits drijft en, los van andere waarheden, eenzijdig, tot in de uiterste gevolgtrekking door-drijft. Elke sectaris is, min of meer, monomaan. Hij staart op één punt. Al wat buiten dat ééne punt ligt ziet hij niet, althans niet zo, als het werkelijk is. En als gij lang en breed met hem geredeneerd hebt, is hij ten slotte weer aangekomen bij hetzelfde punt, waarmede hij begon.

Zoo is het mogelijk, dat een sectaris een waarlijk vroom en bekeerd mensch kan zijn. Iemand ter goeder trouw die, behalve in het punt waarop hij monomaan is, de waarheden des Christendoms belijdt. Hoe begaafder, beminnelijker, welsprekender hij is, des te gevaarlijker is hij ook. Gij zijt nooit zeker van hem, ook al zijt gij zijn bondgenoot. Een besluit, dat niet naar zijn zin is, is voldoende om hem weder van U te doen scheiden. Hij gaat met de zijnen alleen staan. En hij noemt dat beginsel-vastheid. De gansche wereld draait, hij alleen blijft, zoo hij meent altijd dezelfde. Alle anderen verkoopen de waarheid; hij alleen koopt ze.

Aldus wordt de kerk, als lichaam, verbroken. De secte rekent alleen met het lid. Eene hand moet schoon zijn, en een oog niet scheel wezen. Een lichaam met een scheel oog, eene misvormde hand, is geen waar lichaam: aldus redeneert de sectaris. Zonderlinge redeneering! Iemand met maar één oog of zonder armen en beenen zou geen waar mensch zijn?

Dat evenwel de groote Afscheiding in de 16e eeuw, en de kleine Afscheiding in de 19e eeuw iets geheel anders is dan zulk sectarisch drijven, hopen wij nu aan te toonen

Aan de Kerkeraden der Christ. Geref. Gemeenten.

III (Slot).

Er blijft nog ééne zaak ter behandeling over, die aangaande het Reglement van 1869. Dit is niet het belangrijkste, maar toch wel het lastigste artikel uit de Concept-akte. Het is vooral ook met het oog op dat Reglement,

dat ik aan het slot van dit artikel een voorstel in den boezem der kerkeradsvergaderingen wensch neer te leggen. Over de beide andere artikelen heb ik in het vorig nummer der *Bazuin* slechts volledigheidshalve mijn gevoelen medegedeeld, zonder mij te durven vleien, dat het door velen zal worden gesteund. Maar ten aanzien van het Reglement is het een ander geval. Over den weg, dien wij in deze aangelegenheid hebben te bewandelen, zijn alle leden der Commissie het eens. De Memorie van Toelichting geeft een advies aan de kerkeraden, dat door de opstellers eenparig is genomen. Hoe dezen ook verschillen in de beide andere artikelen, betreffende de Theol. School en de voortzetting der dolantie; zij verheugen zich ten aanzien van het Reglement volkomen eenstemmig te zijn. Ik weet dat ik over dit punt schrijf uit hun aller naam en in hun aller geest.

Wie de bladzijden 39—70 van de Memorie van Toelichting heeft doorgeworsteld, weet welke moeilijkheden er aan verandering van Reglement verbonden zijn. Die weet ook, dat wij daarbij vier wegen kunnen inslaan.

1. Wij kunnen het Reglement van 1869 onveranderd laten, behouden zooals het is en om de kritiek die er over gemaakt is ons niet bekommeren. Maar ofschoon er zeker nog wel enkelen zijn, die het Reglement van 1869 geheel juist en zuiver achten; de meesten erkennen, dat de formulering der verschillende artikelen te wenschen overlaat. Ja, het is reeds vrij algemeene overtuiging: met het Reglement is het niet geheel in het reine, er hapert iets aan. Ik onderstel dan ook, dat verreweg de meeste kerkeraden verandering zullen wenschelijk achten.

2. De tweede weg, die ons openstaat, is deze, dat wij het Algemeen Reglement van 1869 behouden maar van de minder juiste uitdrukkingen en bestanddeelen, die er in vervat mochten zijn, reinigen en een gewijzigd Reglement zien te krijgen, dat klinkt als een klok. In de Memorie van Toelichting is op bladz. 68 het ontwerp van zulk een verbeterd Reglement gegeven. Maar diezelfde Memorie merkt bladz. 69 al op, dat zulk een Reglement er misschien thans wel onschuldig uitziet maar weldra aan een scherpzinnig beoordeelaar allerlei stof tot aanmerkingen kan geven. Het zou best kunnen gebeuren, dat wij langs dezen tweeden weg van den regen in den drup kwamen, of erger nog, van den wal in de sloot. En ik voor mij zou dan ook liefst de verantwoordelijkheid van het ontwerpen van zulk een nieuw Reglement niet op mij nemen.

3. De derde weg is die, welke de Ned. Geref. Broederen ons gaarne zouden zien bewandelen. En als dit zonder ernstige bezwaren kon, wie zou hun niet ter wille willen zijn. Niemand beweert, dat met dit of een gewijzigd Reglement de Christ. Geref. kerk staat of valt. Maar zelfs de Broeders der overzijde zullen moeten erkennen, dat aan de intrekking van het Algemeen Reglement en de vervanging er van door een plaatselijk Reglement, groote moeilijkheden verbonden zijn. Er liggen op dezen weg vele voetangels en klemmen. Men herleze nog maar eens de Memorie van Toelichting, om zich hiervan te overtuigen. Eerst zouden alle manslidmaten der gemeente moeten worden geraadpleegd, dan een »Huishoudelijk Reglement» worden ingevoerd, vervolgens wederom de intrekking van het Algemeen Reglement aan de goedkeuring der gemeente worden onderworpen; en dan had men ten slotte nog geen zekerheid, dat alles zonder processen en verwikkelingen afloopen zou. De Commissie durfde dan ook, na alles wel overwogen te hebben, niet adviseeren, dat de Christ. Geref. Gemeenten dezen weg zouden opgaan.

4. Maar nu is er gelukkig nog een vierde weg. Wij kunnen de taak, die thans het Reglement vervult, overdragen op de Dordsche Kerkenorde, en het Reglement laten vervallen. Dit kan aldus duidelijker worden gezegd. De Christ. Geref. kerk heeft nu aan de Regeering, behalve de Belijdenisschriften, twee dingen overgelegd: de Dordsche Kerkenorde en het Reglement van 1869. Daardoor ontstaat altoos de schijn, alsof zij aan de Dordsche Kerkenorde niet genoeg had. Boven dat Reglement van 1869 staat geschreven: Reglement op de *inrichting en het bestuur* der Christ. Geref. Kerk in Nederland. Onwillekeurig doet dit opschrift de vraag opkomen: Maar is die inrichting en dat bestuur dan niet in de Dordsche Kerkenorde omschreven? Hebben wij dan nog eene inrichting en een bestuur boven die, welke in de Dordsche Kerkenorde is bepaald en waarnaar de Christ. Geref. kerk wensch te leven?

Eén van beide: het Reglement is of geheel nutteloos en overbodig, of het bevat allerlei bepalingen, die met de Dordsche Kerkenorde in strijd zijn, en wordt dan eene tweede Kerkenorde, naast en boven de eerste. En dat wil

niemand, dat heeft ook niemand met dit Reglement bedoeld.

En daarom is het nu verreweg het beste, om van die twee dingen, welke wij aan de Regeering hebben ingezonden, één te maken; om als Reglement aangaande de inrichting der Christ. Geref. Kerk aan de Regeering niets anders over te leggen dan de Dordsche Kerkenorde. De Commissie, door de Synode te Kampen benoemd, heeft dan ook eenparig in de Memorie van Toelichting (bladz. 51 en 69—70) aan de Christ. Geref. Gemeenten den raad gegeven, om het Reglement van 1869 in dezen zin te veranderen.

Hier is inderdaad niets tegen en er is alles voor. Niemand, hoe hij ook denke over de vereniging met de Ned. Geref. Broederen op den grondslag der Concept-akte, kan hier eenig bezwaar in hebben. De gevoelens der Commissieleden, hoe op andere punten uiteenlopend, waren op dit punt eenstemmig. Wij verliezen er niets bij. De rechtspersoonlijkheid der Christ. Geref. Kerk blijft. De goederen blijven staan op denzelfden naam, waarop zij nu staan, en loopen niet het minste gevaar. De nuttigheden, die ook volgens den Heer van Heijzelendoorn uit het Reglement voortvloeien, worden alle behouden. Voor verwikkelingen en processen is er geen plaats. Alles blijft zooals het is; maar de tweeslachtigheid van een reglement naast en boven de Dordsche Kerkenorde raken wij kwijt. En dat is eene groote winst.

Voorts is het zeer gemakkelijk, om dit alles in orde te krijgen. Er zijn dan geen vergaderingen van de gemeentelieden noodig. De Kerkeraden hebben over geen Huishoudelijk Reglement en over geen wijzigingen van het Algemeen Reglement te spreken. Zij kunnen aan al de moeilijkheden ontkomen, die in de Memorie van Toelichting bij het inslaan van andere wegen worden aangewezen. Maar, als de voorzitter van den kerkeraad dit eenparig advies der Commissie heeft voorgelezen en duidelijk heeft gemaakt, dan hebben de kerkeradsleden niets anders te doen, dan hun toestemming te geven en ja te zeggen. En dat is toch zoo gemakkelijk mogelijk. En dan gaat dit oordeel der Kerkeraden naar de Classes en van deze naar de Provinciale vergaderingen. En zoo komt het op de Synode. En als dan de Synode samenkomt, heeft zij niets anders te doen dan dit oordeel der Kerk te bevestigen, en van deze wijziging aan de Regeering kennis te geven. En volgens het eenstemmig oordeel van verschillende Rechtsgeleerden is er van de zijde der Regeering geen bezwaar tegen deze wijziging te verwachten.

De wet op de Kerkgenootschappen laat elke kerk geheel vrij in de wijze, waarop zij zich inricht. En als onze kerk zich nu naar de Dordsche Kerkenorde inricht, wil, (behalve natuurlijk in die bepalingen welke in deze kerkenorde op de verhouding der vroegere Gereformeerde kerken tot de overheid betrekking hebben en al lang vervallen zijn), dan kan geene Regeering haar verplichten, om zichzelf anders te organiseren.

Met deze wijziging zouden wij zelf veel beter worden. En het is vooral met het oog op onszelf, dat de Commissie zoo eenstemmig adviseert. Wij zouden van dat Reglement worden verlost, waarvoor haast niemand meer als pleitbezorger wil optreden; en wij zouden toch niets verliezen van al de voordelen, die een bekend staan van de Christ. Geref. kerk bij de Regeering meebrengt. Maar in de tweede plaats zou de verhouding van de Christ. Geref. kerk als geheel tot de Ned. Geref. kerken ook zuiverder worden. Het struikelblok van 1869 was dan toch opgeruimd. Grond voor de kritiek, dat de Christ. Geref. kerk collegiaal was ingericht, bestond er niet. En nu hebben wij sommigen wel gezegd; och, wat baat het, of wij dit struikelblok al wegnemen; de *Heraut* heeft, zoo zij wil, toch stokken genoeg, om er ons mee te slaan. 't Is best mogelijk. Maar deze knuppel is dan toch weg.

Maar, algedacht van de Doleerenden, is het voor de Christ. Geref. kerk zelf wenschelijk, om in orde te komen met het Reglement. En het komt mij voor, dat het goed ware, om deze zaak niet te vertragen maar er eenige haast mede te maken. Ik acht dat noodig, met het oog op de Christ. Geref. kerk; met het oog op de tegenwoordige Regeering, wier levensduur niemand berekenen kan; en wat mij persoonlijk aangaat, maar daarom voor anderen geen overweging behoeft te zijn, met het oog op vele Ned. Geref. kerken, die na wijziging van het Reglement in bovengenoemde zin, meer toenadering zouden kunnen betoonen.

Indien ik het nu voor het zeggen had, zou ik liefst willen, dat deze zaak zoo spoedig mogelijk op de kerkeradsvergaderingen en Classes werd behandeld; dat in het begin des nieuwen jaars de Provinciale vergaderingen werden gehouden, en dat bijvoorbeeld in

April of Mei de Synode samen kwam, om deze zaak van het Reglement in orde te brengen.

Maar ik verneem, dat sommige Classikale vergaderingen reeds binnen enkele dagen voor het laatst in dit jaar gehouden worden. Ik wil voorts door overhaasting aan de goede zaak geen schade doen.

En daarom breng ik bescheiden het volgende voorstel onder de oogen der kerkeraden:

1e. De Concept-akte met de Memorie van Toelichting worde door heel de kerk heen binnen eenige weken op de kerkerads vergaderingen aan de orde gesteld.

2e. De Classes nemen haar in behandeling, hetzij op de laatste vergadering in dit, of op de eerste vergadering van het volgende jaar; en besluiten om ze op de agenda te plaatsen der eerstvolgende, hetzij vervroegde, hetzij op den gewonen tijd in het volgende jaar te houden, Provinciale Vergaderingen.

3e. De eerstkomende Provinciale Vergaderingen brengen over de Concept-akte, vooral over het Reglement van 1869, haar oordeel uit, en benoemen afgevaardigden voor eene eventueel in den loop van het volgende jaar te houden Synode.

4e. Minstens twee, maar liefst meer Provinciale Vergaderingen richten aan de Provincie Friesland het verzoek, om de Synode vooral met het oog op het Reglement te vervroegen, en zoo mogelijk in den zomer van het volgende jaar samen te roepen.

5e. Hetzij de Synode al of niet bereid en in staat zij, om over de andere artikelen der Concept-akte eene beslissing te nemen; zoo zorge zij toch in de eerste plaats, om het Reglement van 1869 in boven omschreven zin te wijzigen.

De winste, die wij in het volgende jaar met deze wijziging zouden verkrijgen, ware naar mij voorkomt inderdaad niet gering te schatten. Ik kan niet zien, dat er tegen dit voorstel ernstige bezwaren zijn in te brengen. Maar ik laat het verder aan het oordeel der kerkeraden over. Moge bij de overweging dezer gewichtige zaken alle Vergaderingen in de Christ. Geref. kerk geleid worden door den Geest der Wijsheid en der Vreeze des Heeren!

H. BAVINCK.

FROUWE HELENIUS VENEMA.

Zeker hebben velen, in de *Bazuin* van de vorige week, met belangstelling en deelneming, het doodsbericht gelezen van deze »Moeder in Israël».

Frouwe Helenius Venema, vroeger weduwe van Ds. H. de Cock, den eersten afgescheiden leraar.

Wie haar kent uit »Het leven van H. de Cock» beschreven door zijn zoon, heeft voor deze vrouw hoogachtung gevoeld en het gewis als eene goede beschikking des Heeren beschouwd, dat aan den man, die zulk een zwaren strijd moest strijden en zooveel lijden moest om zijne overtuiging, eene vrouw geschonken was, die in den vollen zin des woords, eene hulpe was tegenover haren man.

In den bangsten tijd, in de gevangenis, onder allerlei smaad, vervolging en plagerij de Cock door de overheid en het volk aangedaan, kon hij zijn hart voor zijne gade uitstorten. Hij wist, dat zij voor en met hem bad, streed in de gebeden tot God, medeleefde in alles wat betrekking had op de belangen en behoeften der gemeenten.

De lastigste inkwartiering van bandeloze militairen, onder beneden hun stand en waardigheid zich gedragende officieren, de nitsetting uit de pastorie, de berooving van goederen, verkorting en krenking van rechten, door het toenmalige liberale Nederland op de ruwste wijze gepleegd, heeft zij verdragen met den moed en de onderworpenheid van den Christen, en nooit heeft zij haren invloed gebruikt om haren man ontrouw te maken aan de vervulling van wat hij zijne roeping achtte en zijn plicht.

De jonge vrouw en moeder moest soms weken aaneen haren man missen, als hij van stad tot stad en van dorp tot dorp trok om de geloovigen woord en sacramenten te brengen, kerken te vergaderen en te ordenen, vergaderingen bij te wonen, en zijn leven te besteden in den dienst zijns Heeren, en zij heeft hem geheel moeten afstaan, toen de dood hem, nog in de kracht van den mannelijken leeftijd zijnde, en zeker niet buiten verband met zijn vervuldigen arbeid, aan haar teeder liefhebbend hart voor altijd ontrukte.

Wie het voorrecht heeft gehad deze vrouw persoonlijk te kennen, heeft haar liefgekreken. Niet slechts haar helderheid van geest, tot op zeer hoogen leeftijd, haar deelneming, haar medeleven in en met alles wat 't belang van kerk en vaderland betrof, maar vooral hare eenvoudigheid, hare hartelijkheid, haar

oetmoedig gezond en vast geloof, trof bij de eerste kennismaking en werd versterkt en vermeerderd bij elke ontmoeting.

Zij heeft het voorrecht genoten te zien, wat vrucht de arbeid van haren man gehad heeft en hoe die arbeid niet ijdel geweest is in den Heere. Zij heeft het mosterdzaadje, in Ulrum gezaaid, zien worden tot een boom, die zijne takken door heel Nederland uitspreidt, en haar oudsten zoon, *Helenius*, van de oprichting af, aan de Theologische School zien medearbeiden aan de vorming van een aantal jonge mannen, die de leer der zaligheid alomte verondigen, dezelfde leer waarom haar man uit de kerk zijner vaderen verdreven, in den kerker gezet en van goederen beroofd is. God heeft haar leven zoo lang gespaard tot zij den dag beleefde, waarop deze haar oudste zoon van onzen geëerbiedigden Koning, kleinzoon van den Koning bij wien de vader te vergeefs op handhaving van de leer en de rechten der Gereformeerde kerk zich beriep, het ridderkruis van den Nederlandschen leeuw ontving en het: »deugd adelt» op de borst van haar kind zag prijken.

Voor een wijsgeer moge dat minder beteekenen, eene moeder, en wel zulk eene moeder, met zulk eene geschiedenis achter zich, moest er iets grootsch, iets wonderbaars, moest er de hand des Heeren in zien, die ook aan haar en haar kroost Zijn woord bevestigde: »die Mij eeren, zal Ik eeren».

En nu zijn voor haar alle deze dingen voorbijgegaan. Zij is uit de strijdende in de zegepraalende kerk overgegaan, rustende van haren arbeid, en genietende een gansch uitnemend zeer eenwig gewicht van heerlijkheid, de gedachtenis nalatende van te zijn geweest: »eene moeder in Israël».

Moge haar leven ons allen opwekken tot vastheid in het belijden, eenvoudigheid en oetmoedigheid in het leven, tot getrouwheid in alles. Zij blijft een opwekkend voorbeeld voor alle onze predikantsvrouwen. Haar geloof en hare zelfverloochening leere ons niet te staan naar hooge dingen, maar ons te voegen tot de nederigen. Vurig verlangde zij naar de vereeniging van alle Gereformeerden, en onbegrijpelijk was het haar, dat de Reformatie van '86 met die van '34 niet reeds lang saamsmolt was. Ook van de smart dezer gedeeldheid is zij nu ontheven. De gemeenschap der heiligen geniet zij nu in den hemel.

Vertrouste de Heere de familie die zooveel in de dierbare moeder verloor. En geve Hij ons allen genade om, als zij, voor Gods aangezicht te wandelen in oprechtheid, met de bede in het hart: »Uw werk, o Heere! houd het in 't leven, in het midden der jaren!»

GRONINGEN, 30 Sept. 1889. In den vroegen morgen van Dinsdag 24 Sept. jl. ontiep te dezer stede, in den gezegenden onderdom van ruim 86 jaren, Mevr. de Wed. Poelman, vroeger Wed. van Wijlen Ds. H. de Cock, den eersten leeraar onzer vrijgemaakte kerk.

Moeder was zij van een talrijke familie, maar door wie haar kenden ook als »Moeder in Israël» geëerd en geliefd. In spijt van het ongunstige weder, hadden dan ook vele belangstellenden zich naar den doodenakker begeven, toen — 't was jongstl. Vrijdag — het stof dezer achternwaardige vrouwe ter aarde zou worden besteld.

Ondergeteekenden hadden de eer en het voorrecht van die aandoenlijke plechtigheid medegeteuigen te zijn, en bij de geopende groeve een woord aan de nagedachtenis der overledene te wijden. 't Kon wel niet anders, dan tegelijk een herinnering zijn aan den man, wiens levensgezelschap zij was geweest, in wiens lijden en strijd voor de vrijmaking van 's Heeren kerk uit zondige banden zij zoo hartelijk deelgenomen had, en in wiens eigen graf nu ook haar stof ter ruste werd gelegd.

Van 't gesprokene enig verslag te geven, ligt echter niet in onze bedoeling. 't Is iets anders, waarop we met dit kort bericht de aandacht vestigen willen. Staande bij dat graf, waaraan voor ons kerkelijk leven zoo rijke herinneringen verbonden zijn, moest de vraag wel bij ons oprijzen, of niet enig *gedenkteken*, daarop geplaatst, die herinneringen ook voor het nageslacht behoorde levendig te houden?

Wel weten we, dat de genade des Heeren onzen Ond-strijders een beter monument opgericht heeft in de gemeenten zelve, en in de harten van duizenden, die de vrucht van hun strijd mogen genieten. Maar ook meenen we te weten, dat het denkbeeld van een graf-monument reeds vroeger ter sprake gebracht is; doch dat dit toen afstuitte op de uitgesproken begerste der nu overledene weduwe, dat ook zij eens in diezelfde groeve zou rusten. Aan dat verlangen is nu voldaan, zoodat thans niets in den weg staat, om aan het plan uitvoering te geven, indien dit nog, als vroeger, mocht worden begeerd.

Ondergeteekenden hebben daarom gemeend, wel te doen met dit ter algemeene kennis te brengen, en deze zaak aan alle leden, en met name aan de kerkkeraden onzer gemeenten, in overweging te geven. Dit toch zal ieder met ons gevoelen, dat, indien in dezen iets zal geschieden, het met zooveel mogelijk *algemeene deelneming* tot stand moet worden gebracht. Aangenomen zal 't ons daarom zijn, hetzij aan ons persoonlijk adres, hetzij in de bladen, »stemmen

uit de Chr. Geref kerk» te mogen vernemen, om dienovereenkomstig zulke maatregelen te nemen, als voor een goede uitvoering blijken zullen nuttig te zijn.

Onder dankbetuiging voor de verleende plaatsruimte,

Uwe dw. br. in Chr.,
J. D. v. d. MUNNINK.
A. BRUMMELKAMP, JR.
H. BENTING.

Politieke Beschouwingen.

Zoo is dan het ontwerp tot wijziging van de Schoolwet door de Tweede Kamer aangenomen met 71 tegen 27.

Wij verblijden ons daarover zeer. 't Is zoo. Wij hebben niet verkregen wat wij wenschten. Maar dat kon ook niet. Immers, behalve een krachtige liberale minderheid in de Tweede Kamer, staat in de Eerste een liberale meerderheid tegenover ons, die zeker ongenegen zou zijn, indien al onze wenschen waren bevredigd, de wet aan te nemen.

Die ongunstige verhouding is nu eenmaal niet anders en wij moeten er bij onze beoogde deelname en waardeering rekening mede houden. Doen wij dit, dan is er stof tot blijdschap en dankbaarheid. Wat toch is verkregen in hoofdzaak? Wat het *vrije onderwijs* aangaat:

1e. een toelag van 't Rijk voor de opleiding van onderwijzers;

2e. een bijdrage aan de scholen voor iederen onderwijzer die er aan werkt.

En wat het *openbaar onderwijs* betreft is verkregen:

1e. dat er schoolgeld moet gegeven worden;

2e. dat, in plaats van 30 pct. vergoeding van het Rijk aan de gemeenten voor nagenoeg alle kosten van 't onderwijs — slechts 25 pct. voor 't bouwen en 't verbouwen van schoollokalen en een bijdrage voor elken onderwijzer zal worden uitgekeerd;

3e. dat de verhouding van onderwijzers tot kinderen van 1 op 45 tot 1 op 55 is gebracht.

Deze resultaten achten wij niet gering. Want ten opzichte van 't openbaar onderwijs wordt daardoor tweemaal verkregen: a. dat de welde, die er heerschte meer wordt beperkt en tegen gegaan en b. dat de gebeden niet langer voor niets, of voor appel of ei hunne kinderen onderwijs kunnen verschaffen.

En ten opzichte van 't vrije onderwijs, dat zoowel in zake de opleiding van onderwijzers als in betrekking tot het onderwijs een bijdrage wordt uitgekeerd met het oog op de min gegoeden, die de kosten daarvan niet kunnen dragen.

Door een en ander is nu echter tevens verkregen, dat het vrije onderwijs niet langer als 't ware buiten de wet staat, en de rechtsgelijkheid tusschen de ouders, om het even of zij van 't vrije dan van 't openbare onderwijs gebruik maken, in beginsel wettelijk is erkend.

Maar daardoor ook is officieel en praktisch verkregen, zij 't ook in anderen vorm, wat wij vroeger in de grondwet wenschten opgenomen te zien, n.l. zoodanige »regeling, dat het vrije onderwijs regel, het openbaar onderwijs aanvulling worden kan».

En uit dit oogpunt gezien, zeggen wij met de *Christel. Schoolbode*: Wie had dit in 1878 kunnen denken? In plaats toch aan onze klachten te moeten te komen, brachten de liberalen toen een wet tot stand »zoo grenzenloos partijdig, dat zij een bespotting was der vrijheid» en onder ons goede volk een nog krachtiger verzet dan te voren in 't leven riep.

»De minderheden moesten maar onderdrukt»... toegeven, nooit!»

En nu? Na elf jaren strijd is de partijwet omgezet in een wet, die den Staat doet verklaren: Mij is het om het even van welk onderwijs de kinderen gebruik maken, zoo ze maar onderwezen worden. Wij herhalen: Wie had dat voor twaalf jaren durven denken of verwachten? En, ook dit stellen wij op hoogen prijs, het antiliberale Ministerie heeft er niet naar gestreefd in plaats van een *liberale partijwet* een *antiliberale partijwet* te geven, om nu ook eens dwang te gaan uitoeten. Neen, om vrijheid en recht ook op onderwijsgebied voor elken burger te verkrijgen was en is het antiliberale meerderheid te doen.

Er was bij de Regeering en de antiliberale kamermeerderheid waarlijk een ernstig streven, om, zoo eenigzins mogelijk, aan bezwaren te moeten te komen, al bleven beide op de hoofdbeginselen onverbuigzaam.

De Kamer was dan ook blijkbaar onder dien indruk toen het op de eindstemming aankwam. Want niet alleen verklaarde de Commissie van voorbereiding, waarin twee zeer invloedrijke liberalen zitting hadden, eenparig, dat het belang des Vaderlands vorderde de aanneming der wet — maar 17 liberalen van de 43 stemden met de antiliberale er voor.

Zelfs liberale couranten als *'t Vaderland* en *'t Handelsblad* kunnen dan ook niet nalaten, de verzoeningsgezindheid van Regeering en meerderheid te erkennen, den Minister Mackay hulde te brengen voor zijn beleid en den wensch te uiten, dat ook de Eerste Kamer dit ontwerp met hare goedkeuring bekrachtige.

Wij zijn niet zonder hoop.

En inderdaad, wij herhalen 't: hoe zeer ook wij op sommige punten iets meer of iets anders hadden gewenscht, wij zijn toch verblijd en danken God voor de aanvankelijk verkregen verandering.

NOORDZIJ.

Wij ontvingen de Circulaire van Dr. W. v. d. Bergh e. a. over de Prov. Diak. Verg. en de te stichten Idiotenschool, op 16 Oct. a. s. te Voorthuizen, doch moeten de plaatsing tot de volgende week uitstellen. Wie de vergadering uit onze diaconieën of kerkkeraden wil bijwonen of logies vraagt, richtte zich tot den Heer A. van de Haar te Voorthuizen.

De Zendingsveren. »Wees een zegen» te Zwolle, hoopt D. V. op Woensdag den 9 Oct. a. s. na afloop van den Zendingsdag haar 12e Jaarfeest te houden. Ds. van Anken te Rouveen, die de slotrede voor den Zendingsdag houdt, zal tevens voor de ZendingsVeren. een openingswoord spreken. Namens het Bestuur,
A. BONGERS, Secr.

Onlangs stierf bij Ludwigsburg de schrijver Walesrode, in 1810 te Altona geboren. Voor 25 jaren viel hij in het Duitsch tijdschrift de »Gartenlaube» de Christelijke instellingen van de Inwendige Zending aan. Maar hij is gestorven in een asyl voor zwakke grijsaards, en daar verzorgd door degenen, die hij destijds zoo met de pen hielden.

De natie in Armenië lette in 't voorjaar bovenal op zeker feit, dat plaats had na de audientie te Konstantinopel in het paleis van Yildiz van niet-Muzelmansche, godsdienstige leiders. Toen de Sultan alen ontvangen en gehoord had, liet hij een hunker hem in zijn Kabinet volgen. Dit was het geestelijk opperhoofd van de 15000 Armenische Protestanten in Turkije. De meesten hunker zijn door Engelsche of Amerikaansche zendelingen tot het Protestantisme bekeerd, terwijl zij z. g. Gregorianen waren. De Sultan heeft dien voorganger Boyadjian vriendelijke woorden toegesproken, hem zelfs veel succes op zijn arbeid toegewenscht en hem vereerd met de Osmaans-orde 2e klasse. Dit wakte veel nagedachte bij de oude Gregorianen.

Bij gelegenheid der Parijsche tentoonstelling heeft de Protestantische vereeniging »tot bezoek der gevangenen van vrouwen» een brochure uitgegeven, waarin een verslag van haar werkzaamheid wordt gegeven over de laatste 50 jaren. Door de dames zijn sedert het begin 5049 Protestantische vrouwelijke gevangenen bezocht. Het jaarlijksch getal in doorsnede is dus 100. In 1849 slechts 34. Maar in 1848 105; in 1861 107; in 1871 111; in 1881 161; in 1886 292; en in 1888 184. Bijna de helft zijn vreemdeelingen. De oorzaken der gevangenschap zijn: diefstal 1424; oplichterij 328; landlooperij 479; inbraak 104; misdaden 176; opstand 260; zedeloosheid 2147.

VEREENIGING VOOR GEREFORMEERD ONDERWIJS.

RED. DS. T. BOS. FILIPPUS. Redactie Ds E. KROVELD.

Nieuwe leden.	
Groningen.	
A. Alles contributie	f 3,—
H. Alles »	» 3,—
(Beide de contributie ook nog voor dit jaar betaald.)	
Vermeerdering van contributie.	
J. Jongkees te Groningen verhoogt zijne jaarl. contributie met	1,—
Nieuwe leden.	
Amsterdam.	
E. S. Hemmes contrib.	2,—
C. J. Kloppenburg »	2,—
Hospers Bedum.	2,50
Johs. Pel contrib.	2,—
A. Hijma Hjum.	2,—
J. Nicolaï Britsum.	2,—
Ds. J. Kooi Bergum.	1,—
M. v. d. Wal Veenwoudsterwal.	1,—
F. H. Hoekstra »	1,—
Ds. I. Schotel Haarlem.	2,—
Johs. Bakker Dedemsvaart.	2,—
D. v. Goor (onderw.) »	2,—

Ontvangen.	
Door B. Bos collecte voor onze Vereeniging	5,85
Door A. v. d. Berg giften met aangewezen bestemming gevonden in de Unie-collecte	15,39
Door den Kerkeraad der Chr. Ger. Gem. Unie-giften met aangewezen bestemming	20,—
Door Ds. B. J. Bemmink kerkcollecte voor onze Vereeniging	7,20
Door S. Terpstra giften met aangewezen bestemming gevonden in de Unie-collecte	7,50
Door Ph. M. Roorda uit de Unie-collecte	1,50
Van J. van der Meij Gasselternijveen.	1,75
Door Ds. Koppe van leden der Gemeente gegeven 17 Augs.	6,25

Zoo moet het gaan: gedurig een aantal nieuwe leden en groote en vele giften. Daaraan hebben wij behoefte. Maar daardoor komen we ook werkelijk vooruit. Onzen dank aan allen, die tot de verzameling dezer giften en het bekomen van nieuwe leden hebben bijgedragen.

J. NEDERHOED, Penningmeester.

Middelstum, 30 Sept. 1889.

WERKENDAM, 25 Sept. 1889. Heden vierde de Chr. Ger. Jongel.-ver. alhier haar eerste jaarfeest, bij welke gelegenheid, naar aanleiding van onze schoone zinspreuk: »Gedank aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingschap», een boeiende toespraak ter inleiding werd gehouden door onzen eere-President Ds. van Haeringen.

Op de naverandering werden door afgevaardigden en leden in samenspraak of voordracht, niet alleen schoone, maar zelfs leerzame stukken ten gehore gebracht. Dit alles afgewisseld door psalmgezang, bracht leden en belangstellenden in een waar-

lijk feestelijke stemming, zoodat toen te half twaalf het uur van scheiden daar was, allen over dit eerste jaarfeest hoogst voldaan waren.

Het Bestuur.

De Pastorale Konferentie.

26 Sept. '89 te Kampen.

De vergadering begon met gezang, en gebed door Ds. S. A. v. d. Hoorn, en het lezen van Ps. 133 door den voorzitter van het Comité, Prof. Lindeboom.

Eenige predikanten en onderlingen uit onze kerk waren opgekomen; terwijl de Theol. School bijna geheel was vertegenwoordigd. Twee leden van het Comité D.D. Contant en Vonk waren verhinderd.

Dr. Bavinck ving aan met zijn referaat over het Doopersch beginsel. Hij begon met het karakter van Romanisme, Humanisme en Protestantisme aan te wijzen in hun beschouwingen der verhouding van het bovennatuurlijke tot het natuurlijke, van genade en natuur, van het hemelsche en aardsche. Het Anabaptisme, de verschillende richtingen daargelaten, onderschat en veracht het menselijke schier geheel. Het maakt tegenstelling tusschen Schrift en Geest en O. en N. Testament.

De Hervormers waren h. i. letterknechten. De Dooperschen zijn onzuiver in de leer der Drieëenheid en vooral aangaande den Zoon Gods; en in de leer van den mensch en zijn zondigen staat, de verlossing en de wedergehoorte. De kerk is afgescheiden van de wereld, zeggen zij, daarom kennen zij slechts separatie geen reformatie. In de levenspraktijk komen zij alzoo ook tot die afzondering, wijl ook daarin het heilige en onheilige niet te saam mag wonen. Zij hebben hier beneden geen overheid, noch vaderland. Het huwelijk met onbekeerden en gebannen was voor hen verboden. Omgang met genen ook in handel vermeden. Men kwam tot allerlei uitersten, ongeschoeid en zonder geld loopende, predikende van de daken, naakt loopende zelfs, blijkens de geschiedenis ook in ons vaderland.

De Munstersche gruwelen zijn wel een uitwas van maar toch verwant aan de Doopersche beginselen. Deze werden ook reeds in de Middeneeuwen gezien. Zij deden zich later ook gelden in het Indepentisme, het Kwakerisme, het Pëtisme en de Hernhutters. Ook in het Kalvinisme in verschijnselen die zich daarin opdeden; n. l. in verwarring of te min achtung van het voorwerpelijke en onderwerpelijke, geestelijke en menselijke; door separatie tegenover reformatie te stellen enz. De vreeze des Heeren is voor velen niet slechts beginsel van maar geheel de wetenschap. De politico-phobie is hiermede verwant.

Verscheidene punten uit het referaat werden nader besproken, of vragen erover gedaan, die door den referent nader beantwoord werden. Bij de vraag, o. a. of die tegenstelling van reformatie en separatie een wenk voor dezen tijd is, bewees de spreker, dat dit uit de historie is aan te wijzen. Onder de eerste Wederdoopers werd deze tegenstelling van hervorming en scheiding van de kerk als punt van verschil op den voorgrond geplaatst, tegenover de Hervorming.

Ook werd nog een en ander gesproken over het goede, dat de Mennonieten, ook in ons land, hadden, en de voorbeeldigheid van sommiger wandel, en het welvaren en den rijkdom van hun burgerstand.

Ds. van Proosdij gaf hierop zijn referaat over den ban of de afsnijding volgens het Formulier, en de teksten Matth. 18: 14—18; I Kor. 5: 3—5 en Tit. 3: 10.

De oorzaak van de afsnijding is volgens het Formulier de zonde en hardnekkigheid.

De grond is het bevel van Gods woord. Het doel is de betering van den gestrafte, het welzijn der gemeente en Gods eer. Het begrip ervan is uitsluiting en verbod van de weldaden des verbonds.

Het gevolg, dat hij is te houden als heiden en tollenaar. Doch de Christenen zij blijven hem vermanen.

Geen onherroepelijk verdoemen dus; geen vervloeken als bij Rome. Hij kan weder opgenomen worden. Dit wordt door spreker uit de Schrift nader aangetoond naar bovengenoemde teksten, met vermelding van het gevoelen van enkele exegeten over de betekenis der uitdrukkingen, als Meyer, De Groot, Kalvijn.

Het overgeven aan den Satan van den Korinther, beteekent volgens Kalvijn ook, opdat dit strekke tot behoud van den afgesneden en het welzijn der gemeente.

Slotom van genoemde teksten is, dat wie aan twist, hoerij en ketterij zich schuldig maken, moeten gebannen en gemeenden worden. Sprekers meening is, dat het Formulier van den ban niet tweeslachtig is in zijn strekking; dat het voor alle zonden geldt ook voor een ketter en hoereerder. Deze tucht wordt als geestesmiddel voorgeschreven. Ook in het voorgeschreven gebed wordt om ijver gesmeekt, ten einde die broeders weder terecht te brengen.

Hierop werden vragen gedaan en liep de discussie over het te langzaam of te vroeg afsnijden; over het minder toepassen ervan in onzen tijd; over het als heiden en tollenaar zijn; over de macht der gemeente, in 's Heeren naam te bannen; of Matthëus alléén het geval noemt, als de ééne persoon iets tegen een anderen persoon heeft; of er nog afgesneden moet worden, wanneer de overtreders zelf de gemeente zijn afscheid gaf; over het druk bezoeken van of aansluiten aan het Heilsleger door leden; over het afsnijden van een niet-onbekeerd lid; of »openbare verzoening» met de gemeente een tucht-handeling is, en over art. 75, 76 en 77 der Dordsche Kerkorde; over de afsnijding van doopleden enz.

Het minder toepassen der afsnijding om allerlei oorzaken des tijds werd door sommigen achteruitgang in onze kerk genoemd. Anderen durfden dit niet uitspreken.

De referent verklaarde zich voorts onbevoegd om op alle verschillende gevallen

een beslist antwoord te geven, daar de bij-omstandigheden dikwerf noodzaken elk afzonderlijk te bezien, — terwijl hij zich voorts wilde bepalen bij de lijnen in Gods woord aangegeven, verder niet.

(Slot volgd.)

Ingezonden.

DEN WELERW. HEER DS. H. SCHOLTEN, TE ZUIDHORN.

Als lid der Prov. Gron. voor de Kas van Em. Pred., Wed. en Weezen, mag ik niet zwijgen op uw schrijven in de *Bazuin* van 13 Sept. Daar u den toorn, zoodals u schrijft, van A. v. d. Werf zeer bescheiden, en geleidelijk op mij hebt overgebracht, als bij wien de oorzaak van de fout is te zoeken. Dit is niet de juiste waarheid door u aangegeven, want voor dat u in 't verslag van '87 kon lezen, had ik reeds de coll. in '87, door u aan mij gezonden, in de *Bazuin* verantwoord, als vierde of extra coll. zonder dat ik daarover Uew. op- of aanmerking heb ontvangen, en was ik nog in 't bezit van uw bewijs van toezending, dan zou ik u overtuigend bewijzen van 't geen u er bij gemeld had, maar dat is wegens den ouderdom verdwenen.

Wel heeft u later na 't lezen van 't verslag met mij er over gesproken, en toen heb ik u gezegd, ze aangemerkt te hebben zoo als ik ze in de *Bazuin* had verantwoord, hetgeen ik niet anders kon veronderstellen, daar de nood der Kas van '87 nog niet was bevestigd, en er tot Jan. '88, met 't sluiten van 't boekjaar, door extra coll. en giften, deelnemend in de behoeften werd voorzien, en dit ook door een extra coll. uit de klasse Ennatil werd bewezen, zoodat er W. Br. naar mijn bescheiden oordeel geen plaats overblijft, om te denken dat de oorzaak bij mij is te zoeken, dat de klasse Ennatil in 't laatste verslag zoo'n treurig figuur maakt.

Uw Broeder,
M. DEKKER.

Warfum, 16 Sept. 1889.

Naar het ons voorkomt kunnen de broeders het misverstand beter wegruimen door onderlinge bespreking dan in de *Bazuin*. Publiek belang heeft de zaak in geschil niet.

Het stuk van R. te K. is voor plaatsing niet geschikt.

RED.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontfangen in hartelijken dank: Van N. N. te 's Bosch f 2,50

Door den heer Huijzinga te Ap-pingedam gift van N. N. » 2,50

Van N. N. te Kollum » 5,—

Deze giften doen hopen, dat nog velen, gedachtig aan de belangen van ons Tehuis volgen zullen, om den Penningmeester te verblijden met hun steun en de goede zaak in goeden gang te houden.

Namens het Bestuur,
J. VAN DER LINDEN.

's Bosch 28 Sept. '89.

ADVERTENTIE.

De Heere schonk ons heden, bizon-der voorspoedig, een ZOON.

J. VAN DALEN Hz.
J. VAN DALEN —
DE BOER.

ASSEN,
19 Sept. 1889.

God schonk ons zeer voorspoedig TWEE DOCHTERS.

J. B. BLANKENBERG.
M. E. BLANKENBERG —
GROENENDIJK.

AMSTERDAM,
25 Sept. 1889.

Heden verblijdde de Heere ons door de geboorte van een welgeschapen ZOON.

T. NOORDEWIER.
E. NOORDEWIER —
SILPKENS.

MEPPEL,
26 Sept. '89.

Voor de zeer vele en hartelijke be-wijzen van deelneming, zoowel van hier als van elders ondervonden bij het overlij-den mijner geliefde Echtgenoot, betuig ik mijnen oprechten DANK.

H. OOSTERVEEN Nz.

ASSEN,
25 Sept. 1889.

Voor de vele bewijzen van deel-neming, ondervonden in ons smartelijk verlies, betuigen wij onzen hartelij-ken DANK.

De Familie MEIJERING.
't ZANDT,
30 Sept. '89.

Voor de vele blijken van belang-stelling, ondervonden bij ons zilver-nfeest, betuigen wij onzen hartelijken DANK.

B. QUIST.
J. P. QUIST —
MEIJER.

GOES,
2 Oct. 1889.

